پاسخ‌نامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

رشته انسانی

پایه یازدهم	مرحله پنجم
سال تحصیلی ۰۶-۱۴۰۵	۲۴/مهر/۱۴۰۵

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی و آمار	علی شهرابی
علوم و فنون ادبی	ابوالفضل قاضی فخرآستانه
جامعه‌شناسی	الهام رضایی
روان‌شناسی	مهدی جاهدی
عربی، زبان قرآن	بهروز حیدربکی ـ آریا ذوقی
تاریخ	عارف گلی‌وری
جغرافیا	سعید بهروزی‌فر
فلسفه (۱)	علی جوانشیر ـ علی سلوکی ـ مجید قدرتی‌پور

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ‌نامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی و آمار	علی شهرابی	علی شهرابی	علی شهرابی	میثم حصارکی	عادل حسینی منصور زرکش اصفهانی ماهان فنی‌فر مریم نظری
علوم و فنون ادبی	ابوالفضل قاضی فخر آستانه	ابوالفضل قاضی فخر آستانه	ابوالفضل قاضی فخر آستانه	طاهره موسی‌زاده مقدم	امیرمحمد شیرزادثمرین مریم عبدی ـ بهنام کیانی
جامعه‌شناسی	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فرناز سلیمانی	نگار کاتبی ـ علی سلوکی روژینا رحمتی‌گواری
روان‌شناسی	مهدی جاهدی	مهدی جاهدی	مهدی جاهدی	مهدی پارچه‌باف دولتی	مهدی پارچه‌باف دولتی فرزانه خاجی ـ نگار کاتبی
عربی، زبان قرآن	بهروز حیدربکی	بهروز حیدربکی	آریا ذوقی	سمیه جغتایی محمدصادق خادم	محمدمهدی عسکرآبادی زهرا فارسی
تاریخ	عارف گلی‌وری	عارف گلی‌وری	عارف گلی‌وری	حبیبه محبی	علی زمانی ـ نگار کاتبی حبیبه محبی
جغرافیا	سعید بهروزی‌فر	سعید بهروزی‌فر	سعید بهروزی‌فر	حبیبه محبی	علیرضا حسن‌طهرانی بهروز یحیی ـ حبیبه محبی
فلسفه (۱)	محمد کشوری	محمد کشوری	محمد کشوری	محمد آقاصالح	سحر محمدزاده سالیانی محمدفواد حیدری محمد آقاصالح

مدیر تألیف آزمون: دکتر فاطمه آقاجانپور

ویژه یازدهمی‌های ۱۴۰۵

Azmoonkheilisabz.co

آزمون آزمایشی خیلی سبز

تیم اجرایی و تألیف آزمون	فرناز سلیمانی ـ مینا کریم‌زاده ـ حبیبه محبی

سرپرست تولید	الناز علی‌یاری‌زاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی ـ نیوشا پیمان ـ زهرا صفری الهه صفری ـ فاطمه علی‌اکبری ـ محیا غنی‌فرد ساناز فلاحی ـ نادره نازآوری ـ ساعده نمازی
رسام	ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحه‌آرایی	مریم حسین‌زاده ـ سپیده سخائی ـ الهام سهرابی طاهره صادق‌نژاد ـ مائده صبری ـ نیلوفر فرخجسته فاطمه قیاسوند ـ مهدیه گل‌پور ـ دریا لطفی

ایران تحقیق
توشه‌ای برای موفقیت

ویژه یازدهمی‌های ۱۴۰۵

Azmoonkheilisabz.co

۱ چه تعداد از موارد زیر، گزاره است؟

الف) پایتخت لهستان، ورشو است.

ب) ریاضی از فلسفه سخت‌تر است.

ج) دیشب فوتبال را دیدی؟

د) بین دو عدد ۴۰۰ و ۵۰۰، ۱۰ عدد اول داریم.

۱) صفر ۲) ۱ ۳) ۲ ۴) ۳

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

درس Box

۱) **گزاره:** هر جملهٔ خبری که بتوانیم (در حال حاضر یا در آینده)، دقیقاً یکی از دو ارزش درست یا نادرست (راست یا دروغ) را به آن نسبت دهیم.

۲) جملات زیر گزاره نیستند:

	نوع جمله	مثال
۱	جملهٔ امری	کتاب را به من بده.
۲	جملهٔ عاطفی و احساسی	عجب قهوهٔ خوش طعمی!
۳	جملهٔ سؤالی	شما ناهار خوردین؟
۴	جملهٔ خبری که نتوانیم ارزش آن را تعیین کنیم.	کباب کوبیده از کباب برگ خوشمزه‌تر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

همهٔ موارد را بررسی می‌کنیم:

الف) پایتخت لهستان، ورشو است. ← جملهٔ خبری با ارزش درست ← گزاره است.

ب) ریاضی از فلسفه سخت‌تر است. ← جملهٔ احساسی ← گزاره نیست.

ج) دیشب فوتبال را دیدی؟ ← جملهٔ سؤالی ← گزاره نیست.

د) بین دو عدد ۴۰۰ و ۵۰۰، ۱۰ عدد اول داریم. ← جملهٔ خبری که ارزشش قابل تعیین کردن ← گزاره است.

پس دو مورد گزاره بودند.

کتاب درسی

کدام‌یک از جملات زیر گزاره است؟ ارزش هر گزاره را تعیین کنید. *(ریاضی و آمار (۲) ـ فعالیت ۱ صفحهٔ ۲ کتاب درسی)*

الف) شما چند سال دارید؟

ب) عدد ۲ عددی اول است.

پ) عدد $\sqrt{2}$ عددی گویا است.

ت) افلاطون شاگرد ارسطو است.

ث) $۲+۳\times۴=۲۰$

ج) عدد $(-۱)^n$ $(n\in N)$ عددی همواره مثبت است.

چ) سیب قرمز از سیب زرد خوشمزه‌تر است.

ح) لطفاً تخته را پاک کن.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

۲ **جدول ارزش‌گذاری ۴ گزاره دارای m سطر است و جدول ارزش‌گذاری مربوط به k گزاره، دارای ۳۲ سطر است. حاصل $m+k$ کدام است؟**

۱) ۲۱ ۲) ۲۲ ۳) ۱۳ ۴) ۱۴

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

درس Box

تعداد سطرهای جدول ارزش‌گذاری مربوط به n گزاره، برابر با 2^n است.

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: تعداد سطرهای جدول مربوط به ۴ گزاره برابر است با:

$$m = 2^4 = \underbrace{2\times2}_{4}\times\underbrace{2\times2}_{4} = 16$$

گام دوم: جدول مربوط به k گزاره، دارای ۳۲ سطر است، پس:

$$2^k = 32 \xrightarrow[2 \text{ به توان } 5]{32 \text{ می‌شود،}} 2^k = 2^5 \xrightarrow{\text{حذف پایه‌ها}} k = 5$$

گام سوم: بنابراین:

$$m + k = 16 + 5 = 21$$

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳ **نقیض گزارهٔ «رقم آخر شمارهٔ تلفن همراه علی، عددی زوج است.»، کدام گزاره است؟**

۱) رقم اول شمارهٔ تلفن همراه علی، عددی زوج است.

۲) رقم اول شمارهٔ تلفن همراه علی، عددی زوج نیست.

۳) رقم آخر شمارهٔ تلفن همراه علی، عددی فرد است.

۴) رقم آخر شمارهٔ تلفن همراه علی، عددی فرد نیست.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

درس Box

نقیض گزارهٔ p را با $\sim p$ نشان می‌دهیم. برای نقیض‌کردن یک گزاره، کافیست فعل آن را منفی کنیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

برای نوشتن نقیض گزارهٔ «رقم آخر شمارهٔ تلفن همراه علی، عددی زوج است»، کافیست جای «است» بنویسیم «نیست».

در این صورت به گزارهٔ «رقم آخر شمارهٔ تلفن همراه علی، عددی زوج نیست.» می‌رسیم.

اگر عددی حسابی زوج نباشد، حتماً فرد است؛ پس جای «زوج نیست» می‌توان نوشت «فرد است.»

کتاب درسی

در هر یک از حالت‌های زیر نقیض گزاره را بیان کنید؛ سپس، ارزش هر یک را مشخص کنید.

(ریاضی و آمار (۲) ـ کار در کلاس صفحهٔ ۴ کتاب درسی)

الف) عدد ۵ زوج است.

ب) تساوی «$۲\times۲=۴$» برقرار است.

پ) عدد ۱۲ از ۱۵ کوچک‌تر است.

ت) ارسطو شاگرد افلاطون است.

ث) ایران در منطقهٔ غرب آسیا قرار دارد.

ج) $(۵\times۴)>(۳\times۷)$

در مثال قبل اگر نقیض گزارهٔ «a مثبت است»، را به صورت «a منفی است» تعبیر کنیم، این دو گزاره نقیض هم نیستند؛ زیرا وقتی a مثبت نباشد، یا منفی است یا صفر است، در صورتی که «a منفی است» شامل صفر نمی‌شود.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴ **با توجه به گزاره‌های «p: جذر عدد ۳۶ می‌شود ۶± » و «q: صفر تقسیم بر هر عددی (به‌جز خودش)، حاصلش صفر است.» ارزش کدام گزاره درست است؟**

۱) $p \wedge q$
۲) $\sim p \wedge q$
۳) $p \wedge \sim q$
۴) $\sim p \wedge \sim q$

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: ارزش گزاره‌های p و q را مشخص می‌کنیم:

- p: جذر عدد ۳۶ می‌شود ۶± ← (جذر ۳۶ فقط ۶ می‌شود.) $p \equiv F$
- q: صفر تقسیم بر هر عددی (به‌جز خودش)، حاصلش صفر است ← $\frac{\overset{\circ}{=}0}{a\ (a\neq 0)}$ $q \equiv T$

گام دوم: در بین گزینه‌ها، فقط ارزش گزینهٔ (۲) درست است:

$$\sim p \wedge q \equiv \sim F \wedge T \equiv T \wedge T \equiv T$$

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): $p \wedge q \equiv F \wedge T \equiv F$

گزینهٔ (۳): $p \wedge \sim q \equiv F \wedge \sim T \equiv F \wedge F \equiv F$

گزینهٔ (۴): $\sim p \wedge \sim q \equiv \sim F \wedge \sim T \equiv T \wedge F \equiv F$

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۵ ستون خالی جدول ارزش‌گذاری زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

p	q	$(p \vee \sim q) \wedge \sim (p \wedge q)$
د	د	
د	ن	
ن	د	
ن	ن	

۱)

ن
ن
ن
د

۲)

د
ن
د
ن

۳)

ن
د
ن
ن

۴)

ن
د
ن
د

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: فصل ۱ـ درس ۱

درس Box

جدول ارزش‌گذاری در ترکیب فصلی و عطفی:

فصلی:

p	q	$(p \vee q)$
د	د	د
د	ن	د
ن	د	د
ن	ن	ن

عطفی:

p	q	$(p \wedge q)$
د	د	د
د	ن	ن
ن	د	ن
ن	ن	ن

پاسخ خیلی تشریحی ✔ جدول ارزش‌گذاری گزارهٔ $(p \wedge q) \sim \wedge (p \vee \sim q)$ را می‌کشیم:

p	q	$\sim q$	$p \vee \sim q$	$p \wedge q$	$\sim (p \wedge q)$	$(p \vee \sim q) \wedge \sim (p \wedge q)$
د	د	ن	د	د	ن	ن
د	ن	د	د	ن	د	د
ن	د	ن	ن	ن	د	ن
ن	ن	د	د	ن	د	ن

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶ **کدام گزینه یک گزارهٔ فصلی با ارزش نادرست است؟**

۱) عدد پی، عددی گویاست یا $\sqrt{۳}$ از ۲ بزرگ‌تر است.

۲) $\sqrt{۵}$ عددی گنگ است و عدد پی از ۳ کوچک‌تر است.

۳) ساری مرکز استان گیلان است یا $۱ = ۴^{\circ}$.

۴) ۱۷ عددی مرکب است و ۲۷ عددی اول است.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: گزارهٔ فصلی به شکل «p یا q» است.

پس گزینه‌های (۲) و (۴) رد می‌شوند (چون عطفی هستند نه فصلی).

گام دوم: ارزش گزارهٔ فصلی فقط زمانی نادرست است که هر دو گزاره نادرست باشند.

دو گزینهٔ باقی‌مانده را بررسی می‌کنیم:

گزینهٔ (۱): عدد پی، عددی گویاست (F) یا $\sqrt{۳}$ از ۲ بزرگ‌تر است (F) $\xleftarrow{\text{پس}}$ F

گزینهٔ (۳): ساری مرکز استان گیلان است (F) یا $۱ = ۴^{\circ}$ (T) $\xleftarrow{\text{پس}}$ T

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷ با چه شرطی ارزش گزاره‌های $p \wedge \sim q$ و $\sim p \vee q$ یکسان می‌شود؟

۱) $p \wedge q \equiv T$

۲) $\sim p \wedge q \equiv T$

۳) $\sim p \wedge \sim q \equiv T$

۴) امکان‌پذیر نیست.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: برای گزاره‌های $p \wedge \sim q$ و $\sim p \vee q$ جدول می‌کشیم:

p	q	$\sim p$	$\sim q$	$p \wedge \sim q$	$\sim p \vee q$
T	T	F	F	F	T
T	F	F	T	T	F
F	T	T	F	F	T
F	F	T	T	F	T

گام دوم: در هیچ‌یک از سطرهای دو ستون آخر، ارزش گزاره‌ها یکسان نشده؛ پس امکان ندارد ارزش گزاره‌های $p \wedge \sim q$ و $\sim p \vee q$ یکسان باشد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸ **اگر p گزاره‌ای درست، q گزاره‌ای نادرست و r گزاره‌ای دلخواه باشند، ارزش کدام گزاره به r بستگی دارد؟**

۱) $r \wedge q$

۲) $(\sim p \vee r) \wedge q$

۳) $(p \wedge q) \vee r$

۴) $r \vee q \vee p$

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔ ارزش گزینهٔ (۳) به r بستگی دارد:

$$(p \wedge q) \vee r \equiv (T \wedge F) \vee r \equiv F \vee r \equiv r$$

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱):

$$r \wedge q \equiv r \wedge F \equiv F$$

گزینهٔ (۲):

$$(\sim p \vee r) \wedge q \equiv \underbrace{(\sim p \vee r)}_{\text{مهم نیست}} \wedge F \equiv F$$

گزینهٔ (۴):

$$r \vee q \vee p \equiv \underbrace{r \vee F \vee T}_{\text{یکیشون درست باشه، کافیه}} \equiv T$$

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۹ **اگر ارزش گزارهٔ $(p \vee q) \wedge r$ درست باشد، کدام گزاره قطعاً درست است؟**

۱) $(r \wedge p) \vee \sim q$ ۲) $(\sim p \wedge q) \wedge r$

۳) $(\sim r \vee p) \wedge q$ ۴) $(p \wedge q) \vee r$

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: از درست‌بودن $(p \vee q) \wedge r$ نتیجه می‌گیریم که $p \vee q$ و r، هر دو درست‌اند.

گام دوم: از درست‌بودن $p \vee q$ نتیجه می‌گیریم، حداقل یکی از این دو گزاره درست است (یعنی حالت هم p و هم q نادرست، رد می‌شود).

گام سوم: گزینهٔ (۴)، حتماً درست است:

$$\underbrace{(p \wedge q)}_{\text{مهم نیست}} \vee \underbrace{r}_{T} \equiv ? \vee T \equiv T$$

بررسی سایر گزینه‌ها:

برای بقیهٔ گزینه‌ها سعی می‌کنیم یک مثال بزنیم تا رد شود:

گزینهٔ (۱): اگر p نادرست و q درست باشد، آن وقت:

$$(r \wedge p) \vee \sim q \equiv (T \wedge F) \vee \sim T \equiv F \vee F \equiv F$$

گزینهٔ (۲): اگر p درست و q نادرست باشد، آن وقت:

$$(\sim p \wedge q) \wedge r \equiv (\underbrace{\sim T}_{F} \wedge F) \wedge T \equiv F \wedge T \equiv F$$

گزینهٔ (۳): اگر q نادرست باشد، آن وقت:

$$(\sim r \vee p) \wedge q \equiv \underbrace{(\sim T \vee p)}_{\text{مهم نیست}} \wedge F \equiv ? \wedge F \equiv F$$

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۰ به ازای کدام مقادیر برای a و b، گزارهٔ «$x = a$ یکی از جواب‌های معادلهٔ $x^۲ - ۲x - ۳ = ۰$ است و میانگین اعداد b، $۲b$ و ۹ برابر با ۶ است.» گزاره‌ای درست است؟

۱) $a = b = ۳$

۲) $a = ۱ , b = ۳$

۳) $a = ۳ , b = ۲$

۴) $a = -۱ , b \neq ۳$

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: فصل ۱ ـ درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: گزارهٔ عطفی «$\underbrace{x = a \text{ یکی از جواب‌های معادلهٔ } x^۲ - ۲x - ۳ = ۰}_{p}$ است و $\underbrace{\text{میانگین اعداد } b، ۲b \text{ و } ۹، \text{ برابر با } ۶ \text{ است}}_{q}$.»

زمانی درست است که هر دو گزارهٔ p و q درست باشند.

گام دوم: حالت درست هر دو گزاره را پیدا می‌کنیم:

- معادله را حل می‌کنیم:

$$x^۲ - ۲x - ۳ = ۰ \Rightarrow (x - ۳)(x + ۱) = ۰ \Rightarrow \begin{cases} x = ۳ \\ x = -۱ \end{cases}$$

- میانگین سه عدد b، $۲b$ و ۹ باید ۶ باشد:

$$\frac{b + ۲b + ۹}{۳} = ۶ \Rightarrow \frac{۳b + ۹}{۳} = ۶ \xrightarrow{\text{طرفین‌وسطین}} ۳b + ۹ = ۱۸ \Rightarrow ۳b = ۹ \Rightarrow b = ۳$$

گام سوم: برای درست‌بودن p و q، باید «a یکی از اعداد ۳ یا -۱» و «b خود ۳» باشد. فقط گزینهٔ (۱) این ویژگی را دارد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

مشاوره یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که در تاریخ ادبیات مطرح است، بحث نظم و نثر بودن آثار است که در مطالعه و یادداشت‌برداری باید به آن توجه ویژه داشته باشید.

۱۱ به ترتیب کدام آثار «منثور»، «منظوم» و «منثور» هستند؟

۱) فیه ما فیه ـ مکاتیب ـ گلستان

۲) مجالس سبعه ـ عشاق‌نامه ـ مرصادالعباد

۳) جامع‌التواریخ ـ مثنوی معنوی ـ عشاق‌نامه

۴) مکاتیب ـ بوستان ـ جمشید و خورشید

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

مجالس سبعه از آثار منثور مولوی و عشاق‌نامه در قالب مثنوی از آثار منظوم فخرالدین عراقی و مرصادالعباد از آثار منثور شمس قیس رازی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): فیه ما فیه: نثر ـ مکاتیب: نثر ـ گلستان: نثر

گزینهٔ (۳): جامع‌التواریخ: نثر ـ مثنوی معنوی: نظم ـ عشاق‌نامه: نظم

گزینهٔ (۴): مکاتیب: نثر ـ بوستان: نظم ـ جمشید و خورشید: نظم

کنکور

کدام آثار به ترتیب «منظوم»، «منثور» و «منظوم» است؟ *(سؤال ۲۱ کنکور انسانی ۱۴۰۲ ـ نوبت اول)*

۱) مکاتیب ـ مرصادالعباد ـ بهارستان

۲) بوستان ـ عالم آرای عباسی ـ فیه ما فیه

۳) عین‌الحیات ـ انوار سهیلی ـ جمشید و خورشید

۴) عشاق‌نامه ـ نفحات‌الانس ـ تحفة‌الاحرار

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۲ **چند مورد از گزاره‌های زیر مربوط به «ابن یمین» است؟**

الف) قدرت شاعری خود را در قصاید اخلاقی آشکار کرد.

ب) در شعر خود قناعت‌پیشگی و بی‌اعتباری دنیا را مورد تأکید قرار می‌داد.

ج) از شاعران عصر سلجوقی بود.

د) چند اثر به تقلید از نظامی سروده است.

ه) قصایدی به سبک عراقی سروده است.

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

فقط مورد «ب» مربوط به ابن یمین است.

بررسی عبارت‌های دیگر:

الف) قدرت شاعری ابن یمین در **قطعه‌های** اخلاقی اوست.

ج) او از شاعران عصر سربداران بود.

د) دربارهٔ خواجوی کرمانی است.

ه) مربوط به سلمان ساوجی است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۳ **کدام گزینه با توجه به تاریخ ادبیات قرن‌های هفتم، هشتم و نهم نادرست است؟**

۱) منظومهٔ موش و گربه مربوط به ناهنجاری‌های اجتماعی و به شیوهٔ طنز و تمثیل است.

۲) تیموریان تقریباً از نیمهٔ دوم قرن هفتم تا اوایل قرن نهم در ایران حکومت کردند.

۳) در زمان بایسنقر میرزا هنرمندان، قرآن کریم و شاهنامه را به خط خوش نگاشتند.

۴) در زمان بازماندگان تیمور، ادبیات رونقی تازه گرفت و کسانی چون جامی کتاب‌های ارزشمندی نوشتند.

مشاوره در کنکورهای اخیر موضوع دوره‌ها و قرن‌ها و دهه‌ها بسیار مورد توجه طراحان سؤال بوده است، پس حتماً در مطالعهٔ تاریخ ادبیات به بخش تاریخ هم توجه ویژه داشته باشید.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

تیموریان تقریباً از نیمهٔ دوم قرن هشتم تا اوایل قرن دهم در ایران حکومت کردند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۴ توضیحات مقابل کدام اثر نادرست است؟

۱) نفحات‌الانس: از آثار قرن نهم در بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان است.

۲) تذکرهٔ دولتشاه: شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی تا ۷۳۰ هـ. ق. است.

۳) صد پند: از آثار نثر است که در قرن هشتم نوشته شده است و محتوای طنز دارد.

۴) تحفة‌الاحرار: از آثاری است که در قرن نهم به تقلید از نظامی گنجوی سروده شده است.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ تذکرهٔ دولتشاه سمرقندی به تشویق امیر علیشیر نوایی نوشته شده است و این کتاب شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.

توجه این کتاب مربوط به قرن نهم است و تاریخ ۷۳۰ هـ. ق. مربوط به کتاب تاریخ گزیده است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۵ کدام توضیح دربارهٔ شاعر بیت زیر درست است؟

«گفت به مجنون صنمی در دمشق کای شده مستغرق دریای عشق»

۱) از شاعران عصر سربداران و در قطعه‌سرایی بسیار توانمند است.

۲) در تصوف و طریقت مقام بلندی داشت و دیوان شعرش مضامین عرفانی دارد.

۳) از شاعران قرن هشتم است که عشق و عرفان را با هم درآمیخت.

۴) آثاری به تقلید از گلستان سعدی و تذکرةالاولیای عطار دارد.

مشاوره حتماً بیت‌هایی که در درس‌های تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی ذکر شده را به همراه نام شاعرشان به خاطر بسپارید، چون چنین سؤالاتی خیلی رایج است.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

این بیت سرودهٔ جامی، شاعر قرن نهم است که بهارستان را به تقلید از گلستان سعدی و نفحات‌الانس را به تقلید از تذکرةالاولیای عطار نوشته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): دربارهٔ ابن یمین است.

گزینهٔ (۲): دربارهٔ شاه نعمت‌الله ولی است.

گزینهٔ (۳): دربارهٔ حافظ است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۶ در متن زیر، از منظر تاریخ ادبیات چند نادرستی وجود دارد؟

«سبک عراقی از اواسط قرن هفتم تا اوایل قرن دهم سبک غالب متون ادب فارسی بود. مغولان در ۶۱۶ هـ. ق. به نواحی مرزی ایران حمله کردند و بعد به نواحی دیگر چیرگی یافتند و خراسان که کانون فرهنگی ایران بود، ویران شد و بزرگانی چون نجم‌الدین دایه و فریدالدین عطار در یورش ویرانگر مغول کشته شدند. کمال‌الدین اسماعیل، که در سال ۶۳۵ هـ. ق. به دست مغولان در اصفهان کشته شد، دربارهٔ قتل عام مغول شعری سروده است.»

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

بررسی موارد نادرست:

۱) سبک عراقی از اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم سبک غالب متون ادب فارسی بود.

۲) بزرگانی چون نجم‌الدین رازی و فریدالدین عطار در یورش ویرانگر مغولان کشته شدند.

توجه حتماً در مطالعهٔ متن‌های تاریخ ادبیات به شباهت‌های اسمی توجه کنید.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۷ **کدام گزینه با توجه به تاریخ ادبیات قرن‌های هفتم و هشتم درست است؟**

۱) با توجه به پایان‌یافتن خلافت عباسی، زبان رسمی و رایج عربی از رواج افتاد و توجه به زبان فارسی که زبان تودهٔ مردم بود، رونق بیشتری گرفت.

۲) وضعیت زبان و ادب فارسی در دورهٔ سبک عراقی رونق بسیاری گرفت و دربارهای ادب‌دوست به شاعران اهمیت می‌دادند.

۳) قصیده در این دوره رونق پیدا کرد و در خدمت بیان آمال و آرزوهای شاعران بود.

۴) از آثار نثر سادهٔ این دوره به «مرصادالعباد» و از آثار سبک پیچیده‌نویسی به «طبقات ناصری» می‌توان اشاره کرد.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینهٔ (۲): وضعیت زبان و ادبیات فارسی در این دوره مثل بسیاری از دانش‌های دیگر به نوعی دچار سستی و نابسامانی گردید.

گزینهٔ (۳): قصیده در این دوره از رونق افتاد.

گزینهٔ (۴): طبقات ناصری از آثار نثر سادهٔ این دوره است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۸ **چند مورد از گزاره‌های زیر دربارهٔ «نجم‌الدین رازی» درست است؟**

الف) از منشیان و نویسندگان توانای قرن هشتم است.

ب) کتابی در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی دارد.

ج) نثر کتاب او گاهی ساده و گاه دارای سجع و موازنه است.

د) وی در خلال موضوعات کتاب خود از احادیث، آیات و اشعار خود و دیگر شاعران نقل می‌کند.

ه) نویسنده در هر فصل این کتاب به یکی از مباحث عرفانی پرداخته است.

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

مشاوره در مطالعهٔ تاریخ ادبیات به نام، موضوع و مؤلف کتاب توجه خاص داشته باشید و اگر نکته‌ای برجسته دربارهٔ آثار و افراد مطرح شده است، یادداشت‌برداری و کدگذاری کنید.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

بررسی موارد نادرست:

الف) نجم‌الدین رازی از نویسندگان قرن هفتم است.

ه) این توضیح دربارهٔ عشاق‌نامهٔ فخرالدین عراقی است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۹ **کدام آثار همگی مربوط به قرن هشتم هستند؟**

۱) تحفةالاحرار ـ بوستان ـ عشاق‌نامه

۲) تاریخ گزیده ـ رسالهٔ دلگشا ـ جمشید و خورشید

۳) اخلاق‌الاشراف ـ تاریخ جهانگشا ـ مرصادالعباد

۴) مجالس سبعه ـ تاریخ گزیده ـ عشاق‌نامه

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): بوستان و عشاق‌نامه مربوط به قرن هفتم هستند.

گزینهٔ (۳): تاریخ جهانگشا و مرصادالعباد در قرن هفتم نوشته شده‌اند.

گزینهٔ (۴): مجالس سبعه و عشاق‌نامه مربوط به قرن هفتم هستند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۰ کدام موارد مربوط به مؤسس «ربع رشیدی» است؟

الف) اثری تاریخی دارد که نثر آن عالمانه و پخته است.

ب) وی یکی از چهره‌های علمی و سیاسی عصر ایلخانان به شمار می‌رود.

ج) نثر کتاب او در مقدمه مصنوع و در اصل کتاب ساده و عالمانه است.

د) کتابش را به تشویق امیر علیشیر نوایی نوشته است.

ه) وی ناملایمات اوضاع آشفتهٔ روزگار خود را برنمی‌تافت و ریاکاری حاکمان را به تصویر می‌کشید.

۱) «الف» ـ «د»　　۲) «ب» ـ «ج»

۳) «الف» ـ «ب»　　۴) «د» ـ «ه»

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

عمارت ربع رشیدی توسط خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی تأسیس شده است که یکی از چهره‌های علمی و سیاسی عصر ایلخانان به شمار می‌رود. وی وزیر مقتدر غازان‌خان و اولجایتو بود. مهم‌ترین کتاب او جامع‌التواریخ نام دارد که به نثری عالمانه و پخته نوشته شده است. (درستی عبارت‌های «الف» و «ب»)

بررسی عبارت‌های دیگر:

ج) مربوط به مرصادالعباد است.

د) مربوط به دولتشاه سمرقندی و کتاب تذکرهٔ دولتشاه است.

ه) مربوط به عبید زاکانی است.

امتحان نهایی

مؤسس ربع رشیدی کدام کتاب را تألیف کرده است؟ *(سؤال ۲ ـ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۲)*

الف) تاریخ جهانگشا

ب) طبقات ناصری

ج) تاریخ گزیده

د) جامع التواریخ

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۱ قرن شاعر کدام بیت نادرست است؟

۱) نیست به‌جز عشق در این پرده کس / اول و آخر همه عشق است و بس (نهم)

۲) مرد آزاده در میان گروه / گرچه خوش‌خو و عاقل و داناست (هشتم)

۳) دی بر سر مرده‌ای دوصد شیون بود / امروز یکی نیست که بر صد گرید (هشتم)

۴) شعر حافظ همه بیت‌الغزل معرفت است / آفرین بر نفس دلکش و لطف سخنش (هشتم)

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

بیت گزینهٔ (۳) سرودهٔ کمال‌الدین اسماعیل از شاعران قرن هفتم است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): سرودهٔ جامی، شاعر قرن نهم است.

گزینهٔ (۲): سرودهٔ ابن یمین، شاعر قرن هشتم است.

گزینهٔ (۴): سرودهٔ حافظ، شاعر قرن هشتم است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۲ **توضیحات مقابل کدام اثر دربارهٔ صاحب آن اثر نیست؟**

۱) بوستان: وی نه‌تنها در ادبیات تعلیمی سخن‌گوی ضمیر خودآگاه ایرانی است، در سرودن غزل‌های عاشقانه نیز سرآمد است.

۲) لمعات: از شاعران نام‌آور قرن هفتم است که صاحب غزل‌های عرفانی زیباست.

۳) تاریخ جهانگشا: از نوجوانی به کارهای دیوانی پرداخت و خاندان او از افراد بانفوذ حکومت مغولان بودند.

۴) جمشید و خورشید: در مثنوی توجه خاصی به سعدی و مولوی داشت و این اثر را به شیوهٔ داستان‌های نظامی سروده است.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔ جمشید و خورشید سرودهٔ سلمان ساوجی است که در غزل توجه خاصی به سعدی و مولوی داشت.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۳ کدام گزینه با بیت زیر قرابت مفهومی دارد؟

«نیست به‌جز عشق در این پرده کس — اول و آخر همه عشق است و بس»

۱) چون من شود آخر به غم عشق گرفتار — آن کس که ز اول نبود عاقبت‌اندیش

۲) که به‌جز عشق در سرای وجود — نیست چیزی حقیقتاً موجود

۳) عمری به سر این مرحله پیمودم و آخر — از بادیهٔ عشق تو اول قدم این است

۴) نه اول ماند و نی آخر مرا در عشق آن فاخر — که عاشق همچو نی آمد و عشق او چو نار آمد

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و گزینهٔ (۲): حقیقی‌ترین چیز در این عالم عشق است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): کسی که عاقبت‌اندیش نباشد به غم عشق گرفتار می‌شود.

گزینهٔ (۳): مسیر عشق بسیار طولانی است که با این‌همه طی مسیر، هنوز در اول راه هستم.

گزینهٔ (۴): عشق ویرانگر است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۴ کدام بیت با بیت زیر قرابت مفهومی ندارد؟

«آن کـه محتـاج خلـق شـد خـوار اسـت گرچـه در علـم بوعلـی سیناسـت»

۱) بیمـار عشـق را بـه دوا احتیـاج نیسـت دل‌زنـده را بـه آب بقـا احتیـاج نیسـت
۲) صائـب بـه آب خلـق نداریـم احتیـاج از اشـک خـود چـو شـمع بـود آب جـوی مـا
۳) اربـاب احتیـاج اگـر آبـروی خویـش گـردآوری کننـد، بـه از عقـد گوهـر اسـت
۴) خرقـه‌اش را بخیه از دندان سـگ باشـد مدام هـر تهیدسـتی کـه گـردد کوچه‌گـرد احتیـاج

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔ وجه اشتراک بیت صورت سؤال و گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴): قناعت‌پیشگی و نفی احتیاج نسبت به خلق و این‌که احتیاج باعث خواری می‌شود.

گزینهٔ (۱): عاشق به درمان نیاز ندارد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۵ در کدام گزینه مانند بیت زیر «مفاخره» وجود دارد؟
«شعر حافظ همه بیت‌الغزل معرفت است / آفرین بر نفس دلکش و لطف سخنش»

۱) لیک من در طوق خدمت چون کبوتر بددلم / پیش شهبازی چنان، زنهار کی باشد مرا
۲) من دگر شعر نخواهم بنویسم که مگس / زحمتم می‌دهد از بس که سخن شیرین است
۳) دل شکستهٔ حافظ به خاک خواهد برد / چو لاله داغ هوایی که بر جگر دارد
۴) به‌سان سوسن اگر ده‌زبان شود حافظ / چو غنچه پیش تواش مهر بر دهن باشد

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

مفاخره: وقتی شاعر از سخن خود تعریف می‌کند و به آن می‌بالد و به واسطهٔ آن خود را از دیگران برتر می‌داند، به آن «مفاخره» گویند.

پاسخ خیلی تشریحی

در بیت گزینهٔ (۲) سعدی می‌گوید: کلامم آن‌قدر شیرین است که هنگام نوشتن، مگس‌ها مرا آزار می‌دهند و نمی‌گذارند بنویسم.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۶ چه تعداد از موارد زیر، دربارهٔ «پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی بشر» درست است؟

- **پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی هر جهان اجتماعی، به مثابهٔ روح و شالودهٔ آن فرهنگ عمل می‌کنند.**
- **پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی، همان عقاید اساسی و تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و کنش‌های او می‌سازند.**
- **هر فرهنگی در بنیادی‌ترین لایه‌های خود، به سطحی‌ترین پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد.**
- **پاسخ‌های متفاوت به پرسش‌های بنیادی، جهان‌های فرهنگی یکسانی پدید می‌آورد.**

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

پرسش‌های بنیادی به سه دستهٔ اصلی تقسیم می‌شوند:

۱) هستی‌شناسانه، با پرسش‌هایی از این قبیل: آیا جهان هستی به همین جهان مادی محدود می‌شود؟

۲) انسان‌شناسانه، با پرسش‌هایی از این قبیل: آیا انسان موجودی مختار و فعال است یا مجبور و منفعل؟

۳) معرفت‌شناسانه، با پرسش‌هایی از این قبیل: آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌های نادرست:

عبارت دوم: پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی، همان عقاید اساسی و تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و **جهان** می‌سازند.

عبارت سوم: هر فرهنگی در **عمیق‌ترین** لایه‌های خود، به **بنیادی‌ترین** پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد.

عبارت چهارم: پاسخ‌های متفاوت به پرسش‌های بنیادی، جهان‌های فرهنگی **متفاوتی** پدید می‌آورد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۷ **جاهای خالی عبارت‌های زیر، به ترتیب با کدام گزینه کامل می‌شود؟**

- **بخش ..... به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد.**
- **جهان فرهنگی زندگی ..... انسان‌ها را در بر می‌گیرد.**
- **ابعاد ..... ، ..... و ..... انسان‌ها به بخش فردی جهان انسانی تعلق دارد.**
- **جهان اجتماعی دارای ..... است.**

۱) ذهنی جهان انسانی ـ اجتماعی ـ ذهنی ـ تجربی ـ روانی ـ آگاهی و عمل مشترک

۲) فرهنگی جهان انسانی ـ فرهنگی ـ شخصی ـ فردی ـ ذهنی ـ عقاید متناسب با خود

۳) فردی جهان انسانی ـ اجتماعی ـ ذهنی ـ اخلاقی ـ روانی ـ هویت فرهنگی

۴) ذهنی جهان اجتماعی ـ فرهنگی ـ اجتماعی ـ فرهنگی ـ جمعی ـ فرهنگ

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

جهان انسانی، دو بخش فردی و اجتماعی دارد. بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد. هر فرهنگ نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می‌آورد و به همان نوع از عقاید و خصوصیات، اجازهٔ بروز می‌دهد. هر نوع عقیده و اخلاقی نیز فرهنگی متناسب با خود را جست‌وجو می‌کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

- بخش **فردی جهان انسانی** (جهان ذهنی) به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد.
- جهان فرهنگی (بخش اجتماعی) زندگی **اجتماعی** انسان‌ها را در بر می‌گیرد.

نکته

به بخش فردی جهان انسانی جهان ذهنی و به بخش اجتماعی آن جهان فرهنگی می‌گویند.

- ابعاد **ذهنی، اخلاقی و روانی** انسان‌ها به بخش فردی جهان انسانی تعلق دارد.
- جهان اجتماعی دارای **هویت فرهنگی** است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۸ **کدام گزینه به ترتیب در مورد «فرهنگ» درست، ولی در مورد متفکران مسلمان نادرست است؟**

۱) محصول رفتارها و هنجارهای مشترک انسان‌هاست. ـ جهان تکوینی را به طبیعت محدود نمی‌دانند.

۲) شیوهٔ زندگی اجتماعی انسان‌هاست. ـ جهان تکوینی را به دو بخش طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

۳) تفاوت در شیوهٔ زندگی فردی انسان‌هاست. ـ طبیعت را در مقابل جهان انسانی قرار می‌دهند.

۴) محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست. ـ از سه جهان سخن می‌گویند: جهان طبیعت، جهان ذهن و جهان فرهنگ

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

درس Box متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند. از نظر آنان، جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است و جهان تکوینی را هم به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✔ بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): نادرست؛ محصول **آگاهی و عمل** مشترک انسان‌هاست. ـ درست

گزینهٔ (۲): درست ـ درست

گزینهٔ (۳): نادرست؛ فرهنگ، شیوهٔ زندگی **اجتماعی** انسان‌ها را شکل می‌دهد. ـ نادرست؛ ویژگی گروهی است که جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند.

گزینهٔ (۴): درست ـ نادرست؛ ویژگی گروهی است که جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند.

نکته جهان تکوینی پیش از انسان هم بوده و وجود آن مستقل از خواست و ارادهٔ انسان است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۹ **در مورد دیدگاه‌های مختلف در تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی، کدام گزینه درست است؟**

۱) در دیدگاهی که بین علوم طبیعی و علوم انسانی، تفاوتی قائل نیستند، جهان تکوینی مادهٔ خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع مختلف می‌باشد.

۲) براساس دیدگاه سوم، جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان فوق طبیعت، مهم و در تعامل با یکدیگرند.

۳) در دیدگاهی که جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آن‌هاست؛ ظرفیت‌ها و قابلیت‌هایی از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌شود.

۴) در دیدگاه قرآنی، ادراک و آگاهی به انسان منحصر نمی‌شود و جهان تکوینی براساس حکمت و خواست خداوند، با افراد و جوامع انسانی رفتاری حکیمانه دارد.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): دیدگاهی که جهان تکوینی را مادهٔ خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها می‌دانند، دیدگاه **دوم** است که جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند.

نکته طرفداران دیدگاه اول، بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند.

گزینهٔ (۲): براساس دیدگاه سوم، جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان **تکوینی**، مهم و در تعامل با یکدیگرند.

گزینهٔ (۳): دیدگاهی که ظرفیت‌ها و قابلیت‌های علوم انسانی و اجتماعی را سلب می‌کند، دیدگاه **اول** است.

کنکور **ویژگی «جهان متجدد»، «فرهنگی» و «اجتماعی» به ترتیب، کدام است؟** *(سؤال ۵۱ کنکور انسانی ۱۴۰۳ ـ نوبت دوم)*

۱) برای داوری دربارهٔ ارزش‌ها و آرمان‌های بشری به راه‌های علمی و عقلانی اکتفا می‌کند. ـ محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌ها است. ـ پدیده‌های طبیعی می‌توانند به جهان اجتماعی راه یابند.

۲) علومی را که از روش‌های فراتجربی استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسند. ـ فرد اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند. ـ برای بقاء و تداوم، ارزش‌ها و شیوهٔ زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد.

۳) به دنبال احیای روش‌های فراتجربی و کنش‌های عاطفی و انسانی است. ـ فرد براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می‌کند. ـ پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت او را تعیین می‌کند.

۴) عقلانیت ذاتی و ابزاری در آن گسترش می‌یابد. ـ با مهرورزی به دیگران، فرد وارد جهان فرهنگی می‌شود. ـ همهٔ افراد، هویتی را که جهان اجتماعی برای آن‌ها در نظر گرفته می‌پذیرند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۰ **هر یک از موارد زیر به ترتیب علت، پیامد، عامل و تعریفِ چیست؟**

- **هویت مشرکانهٔ افراد و فرهنگ جامعه**
- **عدم تعامل صحیح با جهان هستی**
- **پایبندی به دیدگاه دوم در تعامل جهان‌ها**
- **باورها و اعمالی که نمی‌گذارند انسان حقیقت خویش و جهان هستی را درک کند.**

۱) پنهان‌شدن ظرفیت‌های الهی و آسمانی از انسان ـ هویت مشرکانهٔ افراد و فرهنگ جامعه ـ مادهٔ خام دانستن جهان تکوینی ـ باورها و اعمال دنیوی

۲) بازشدن درهای برکات جهان تکوینی به روی انسان ـ ناتوانی در پروراندن و شکوفاکردن استعدادها ـ مهم‌تردانستن جهان فرهنگی نسبت به جهان تکوینی ـ اغلال و سلاسل

۳) عدم تعامل سازندهٔ زمین و آسمان با انسان ـ عدم شناخت درست انسان از خود و جهان هستی ـ وقوع بحران‌های زیست‌محیطی ـ اغلال و سلاسل

۴) عدم شناخت درست انسان از خود و جهان هستی ـ اغلال و سلاسل ـ سلب ظرفیت‌ها و قابلیت‌های علوم انسانی و اجتماعی ـ باورها و اعمال مادی

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

از منظر قرآن، هرگاه انسان‌ها، اخلاق الهی داشته باشند و جامعه نیز از فرهنگ توحیدی برخوردار باشد، جهان تکوینی درهای برکات خود را به روی آن‌ها می‌گشاید و هرگاه افراد و فرهنگ جامعه هویتی مشرکانه داشته باشند، زمین و آسمان از تعامل سازنده با آن‌ها سر باز می‌زنند و ظرفیت‌های الهی و آسمانی خود را از آن‌ها پنهان می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی

- هویت مشرکانهٔ افراد و فرهنگ جامعه **علتی است** برای این‌که زمین و آسمان از تعامل سازنده با انسان‌ها سر باز زنند و ظرفیت‌های الهی و آسمانی خود را از آن‌ها پنهان کنند. (معلول)
- عدم تعامل صحیح با جهان هستی (معلول) **پیامد و نتیجهٔ** دیدگاهی است که بر شناخت درستی از انسان و جهان هستی استوار نیست. (علت)
- پایبندی به دیدگاه دوم در تعامل انواع جهان‌ها **عاملِ** وقوع بحران‌های زیست‌محیطی است، زیرا این دیدگاه جهان تکوینی را مادهٔ خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع مختلف می‌داند.
- باورها و اعمالی که نمی‌گذارند انسان حقیقت خویش و جهان هستی را درک کند، **تعریفِ** «اغلال و سلاسل» است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۱ به ترتیب ویژگی «فرهنگ جهانی»، «فرهنگ سرمایه‌داری» و «فرهنگ سلطه» در کدام گزینه آمده است؟

۱) فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد. ـ کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد. ـ از مرزهای جغرافیایی خود فراتر نمی‌رود.

۲) فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آن‌ها تنها مربوط به قوم و منطقهٔ خاصی است. ـ کشورهای دیگر را پیرامون کانون ثروت و قدرت به خدمت می‌گیرد. ـ فرهنگی که عقاید و ارزش‌های آن حق باشد، اما هنجارها و رفتارهای آن موافق و همسو با حق نباشد.

۳) به دو گونه تقسیم می‌شود؛ گونهٔ اول آن، فرهنگ سلطه و گونهٔ دوم آن، فرهنگ مطلوب و حق است. ـ از انواع فرهنگ سلطه است که کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد. ـ فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد.

۴) فرهنگ‌های قومی و قبیله‌ای از محدودهٔ قومی و منطقه‌ای خود فراتر نمی‌روند و جهانی نمی‌شوند؛ مگر این‌که نسبت به سایر اقوام و مناطق نگاه سلطه‌جویانه داشته باشند. ـ با رویکرد دنیوی خود، دیگران را در خدمت به یک نژاد خاص به کار می‌گیرد. ـ به دو گونهٔ سرمایه‌داری و صهیونیسم تقسیم می‌شود.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۲

درس Box

در طول تاریخ، فرهنگ‌هایی وجود داشته‌اند که از مرزهای جغرافیایی خود عبور کرده و به سوی جهانی‌شدن گام برداشته‌اند. این فرهنگ‌ها دو گونه‌اند:

گونهٔ نخست: فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها یا هنجارهای آن متعلق به قوم، منطقه یا گروه خاصی است، ولی نگاهی سلطه‌جویانه دارد. چنین فرهنگی با عبور از مرزهای جغرافیایی خود، جهان را به دو منطقهٔ مرکزی و منطقهٔ پیرامونی تقسیم می‌کند. منطقهٔ مرکزی، منطقهٔ پیرامونی را به خدمت می‌گیرد. فرهنگ صهیونیسم و فرهنگ سرمایه‌داری دو نمونه از این گونه‌اند.

گونهٔ دوم: فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن در خدمت گروه و قوم خاصی نیست بلکه سعادت همهٔ انسان‌ها را دنبال می‌کند و از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): درست ـ درست ـ نادرست؛ فرهنگ سلطه یا استکبار با **عبور از** مرزهای جغرافیایی خود، جهان را به دو منطقهٔ مرکزی و منطقهٔ پیرامونی تقسیم می‌کند.

گزینهٔ (۲): نادرست؛ فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آن‌ها مربوط به قوم و منطقهٔ خاصی است، جهانی **نمی‌شوند**، مگر این‌که نسبت به سایر اقوام و مناطق نگاه سلطه‌جویانه داشته باشند. ـ درست ـ نادرست؛ مربوط به **مدینهٔ فاسقه** است.

گزینهٔ (۴): درست ـ نادرست؛ مربوط به فرهنگ **صهیونیسم** است. ـ درست

ایران توانه
توشه ای برای موفقیت

۳۲ جاهای خالی جدول زیر با کدام گزینه کامل می‌شود؟

فرهنگ	ویژگی
«د»	از محدودهٔ قومی و منطقه‌ای خود فراتر نمی‌روند و جهانی نمی‌شوند.
فرهنگ حق	«ج»
«ب»	سعادت همهٔ انسان‌ها را دنبال می‌کند.
فرهنگ مسیحیت	«الف»

۱) فرهنگ دارای عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول ـ فرهنگ اسلام ـ گونهٔ دوم فرهنگ جهانی ـ فرهنگ دارای عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول

۲) نمونه‌ای از فرهنگ جهانی که جهان را به دو منطقهٔ مرکز و پیرامون تقسیم می‌کند. ـ فرهنگ جهانی ـ فرهنگی که دارای تداوم تاریخی بالا و گسترهٔ جغرافیایی وسیع باشد. ـ فرهنگ ژاپن

۳) دارای تداوم تاریخی بالا بدون گسترهٔ جغرافیایی وسیع ـ فرهنگ دارای عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول ـ فرهنگی که عقاید و ارزش‌های آن مطابق و همسو با حق باشد. ـ فرهنگ دارای ارزش‌های قومی و قبیله‌ای با نگاه سلطه‌جویانه

۴) دارای تداوم تاریخی بالا و گسترهٔ جغرافیایی وسیع ـ فرهنگ اسلام ـ فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق نیازهای فطری باشد. ـ فرهنگ دارای ارزش‌های قومی و قبیله‌ای بدون نگاه سلطه‌جویانه

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✔

فرهنگ	ویژگی
فرهنگ ژاپن / فرهنگ دارای ارزش‌های قومی و قبیله‌ای بدون نگاه سلطه‌جویانه	از محدودهٔ قومی و منطقه‌ای خود فراتر نمی‌روند و جهانی نمی‌شوند.
فرهنگ حق	فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق نیازهای فطری باشد. / گونهٔ دوم فرهنگ جهانی
فرهنگ اسلام / فرهنگ دارای عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول	سعادت همهٔ انسان‌ها را دنبال می‌کند.
فرهنگ مسیحیت	فرهنگ دارای عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول / دارای تداوم تاریخی بالا و گسترهٔ جغرافیایی وسیع

نکته فرهنگ‌های مختلف گسترهٔ جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند. در طول زمان در سرزمینی واحد فرهنگ‌های متفاوتی پدید می‌آیند و در زمان واحد در سرزمین‌های متعدد فرهنگ‌های گوناگونی شکل می‌گیرند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

امتحان نهایی **درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.** *(سؤال ۱ (قسمت الف) ـ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۳)*

الف) فرهنگ‌های مختلف گسترهٔ جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی دارند.

۳۳ به ترتیب، هر یک از عبارت‌های زیر در نتیجهٔ فقدان کدام ارزش عام و جهان‌شمول رخ می‌دهد؟

- **تباه‌شدن منابع و امکانات بشر**
- **فراهم‌آمدن زمینهٔ ظلم بر انسان‌ها**
- **ناتوانی در دفاع از هویت خود**
- **فراهم‌شدن زمینهٔ نفوذ سلطه‌گران**

۱) آزادی ـ عدالت ـ آزادی ـ عقلانیت سطح دوم

۲) عدالت ـ آزادی ـ عقلانیت سطح اول ـ تعهد و مسئولیت

۳) عدالت ـ آزادی ـ حقیقت ـ تعهد و مسئولیت

۴) آزادی ـ عدالت ـ حقیقت ـ عدالت

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✔

- تباه‌شدن منابع و امکانات بشر: فقدان ارزش عدالت

نکته

فرهنگ جهانی باید در لایه‌های مختلف خود به ارزش عدالت معتقد و پایبند باشد چراکه «آسمان‌ها و زمین با عدالت پابرجا می‌مانند.» (پیامبر اکرم (ص))

- فراهم‌آمدن زمینهٔ ظلم بر انسان‌ها: فقدان ارزش آزادی
- ناتوانی در دفاع از هویت خود: فقدان ارزش عقلانیت سطح اول
- فراهم‌شدن زمینهٔ نفوذ سلطه‌گران: فقدان ارزش تعهد و مسئولیت

نکته

برخی فرهنگ‌ها جبرگرا و غیرمسئول‌اند. آن‌ها نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان را انکار می‌کنند، قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرند، آن‌ها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کنند و زمینهٔ نفوذ سلطه‌گران را فراهم می‌آورند.

فرهنگ جهانی باید روحیهٔ تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینهٔ گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۴ به ترتیب پاسخ درست هر یک از پرسش‌های زیر، در کدام گزینه آمده است؟

- در چه فرهنگی انسان محکوم به سرنوشتی محتوم است؟
- فرهنگ جهانی بر چه اساس به پرسش‌ها و نیازهای متغیر انسان پاسخ می‌دهد؟
- نام دیگر عقاید و ارزش‌های مشترک انسانی چیست؟
- چشم‌پوشی از کدام نیازها بشر را گرفتار بحران‌های روحی و روانی می‌کند؟

۱) جبرگرا ـ عقاید و ارزش‌های بنیادین ـ عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول ـ ابدی و معنوی

۲) فاقد تعهد و مسئولیت ـ شرایط تاریخی مختلف ـ عقاید و ارزش‌های حق ـ دنیوی و معنوی

۳) فاقد عقلانیت ـ شرایط اجتماعی مختلف ـ مدینهٔ فاسقه ـ مادی و دینی

۴) غیرمسئول ـ ارزش‌ها و هنجارهای ثابت ـ عقاید و ارزش‌های مطلوب جهانی ـ مادی و دنیوی

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✔

- در فرهنگ **جبرگرا و غیرمسئول** (فاقد تعهد و مسئولیت)، انسان محکوم به سرنوشتی محتوم است.
- فرهنگ جهانی براساس **عقاید و ارزش‌های بنیادین** خود به پرسش‌ها و نیازهای متغیر انسان پاسخ **مناسب** می‌دهد.

نکته

انسان علاوه بر پرسش‌های بنیادین، در شرایط تاریخی مختلف با پرسش‌ها و نیازهای متفاوتی مواجه می‌شود. فرهنگ جهانی باید توانایی پاسخ به پرسش‌های ثابت بشر و پرسش‌های متغیر را داشته باشد و براساس عقاید و ارزش‌های بنیادین خود، به این پرسش‌ها و نیازهای متغیر، پاسخ مناسب بدهد.

- عقاید و ارزش‌های مشترک انسانی، همان عقاید و **ارزش‌های عام و جهان‌شمول** هستند.
- چشم‌پوشی از نیازهای **ابدی و معنوی** بشر را گرفتار بحران‌های روحی و روانی می‌کند.

نکته

فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی انسان است و از نیازهای ابدی و معنوی او چشم‌پوشی می‌کند، بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد. فرهنگ جهانی باید از معنویت که ارزشی جهان‌شمول است برخوردار باشد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۵ **هر یک از موارد زیر، به ترتیب با کدام گزینه در ارتباط است؟**

- **آغاز و پایان یا علت و غایت جهان هستی**
- **دیدگاه قرآن نسبت به جهان فردی**
- **مراسم حج نمونهٔ بارز آن است.**

۱) عدم وجود ویژگی عام عقلانیت سطح اول ـ تأکید بر اهمیت جهان فردی و ذهنی نسبت به جهان فرهنگی ـ نادیده‌گرفتن اشتراکات و شباهت‌ها میان انسان‌ها و فرهنگ‌ها

۲) ویژگی جهان‌شمول معنویت در جهان اجتماعی ـ سخن‌گفتن از زندگی و مرگ امت‌ها ـ پذیرش تفاوت‌ها میان انسان‌ها و فرهنگ‌ها

۳) عقلانیت سطح اول ـ تأکید بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه ـ تأکید هم‌زمان بر شباهت‌ها و تفاوت‌ها میان انسان‌ها و فرهنگ‌ها

۴) نتیجهٔ فرهنگ جبرگرا و غیرمسئول ـ نادیده‌گرفتن جهان فردی در مقابل جهان ماوراءطبیعی ـ تأکید بر اشتراکات و شباهت‌ها میان انسان‌ها و فرهنگ‌ها

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس‌های ۱ و ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✔

- آغاز و پایان یا علت و غایت جهان هستی پرسش همیشگی بشر است که با **عقلانیت سطح اول** پاسخ داده می‌شود.
- قرآن کریم جهان فردی اشخاص را نادیده نمی‌گیرد و بر **مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه** تأکید می‌کند.
- مراسم حج نمونهٔ بارز تأکید هم‌زمان بر **شباهت‌ها و تفاوت‌ها میان انسان‌ها و فرهنگ‌هاست.**

نکته

- قبول تفاوت‌ها و محترم‌شمردن آن‌ها در فرهنگ جهانی اهمیت بسیاری دارد. پذیرش تفاوت‌ها از صلح جهانی در برابر جنگ و خشونت محافظت می‌کند و انگیزهٔ شناخت متقابل جوامع و فرهنگ‌ها را فراهم می‌آورد.
- در مراسم حج، انسان‌ها از زن و مرد گرفته تا اقوام، ملت‌ها و نژادهای متفاوت (تفاوت) در جایگاهی برابر در یک مکان و زمان جمع می‌شوند و در کنار یکدیگر در مسیر خداپرستی رشد می‌کنند. (شباهت)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۶ هر یک از عبارت‌های زیر به کدام‌یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مرتبط است؟

- **خطا در این روش نه ناشی از اشتباه آزمایشگر که ناشی از گزارش نادرست آزمودنی است.**
- **با کمک بررسی فیلم‌های ضبط‌شده می‌توان موضوعاتی مربوط به سالیان گذشته را نیز مطالعه کرد.**
- **برای سنجش توانِ حافظه، طرحی چندبخشی مشتمل بر سنجش حافظه‌های کاری و بلندمدت وجود دارد.**
- **با کمک تصویربرداری از فعالیت مغز هم‌زمان با رمزگردانی اطلاعات می‌توان نواحی مرتبط در مغز را شناسایی کرد.**

۱) آزمون ـ مشاهده ـ آزمون ـ روش‌های مبتنی بر علم اعصاب

۲) پرسش‌نامه ـ مشاهده ـ آزمون ـ روش‌های مبتنی بر علم اعصاب

۳) آزمون ـ مصاحبه ـ روش‌های مبتنی بر علم اعصاب ـ آزمون

۴) پرسش‌نامه ـ مصاحبه ـ روش‌های مبتنی بر علم اعصاب ـ آزمون

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی:

مشاهده:

می‌بایست **با ثبت دقیق و تا جای ممکن به دور از تعصب یا پیش‌داوری** باشد.

مثال مشاهدهٔ رفتار نوع‌دوستانهٔ حیوانات، مشاهدهٔ الگوهای حرکتی نوزادان با فیلم‌برداری از آن‌ها، مشاهدهٔ واکنش‌های هیجانی طرفداران تیم‌های ورزشی با فیلم‌برداری از آن‌ها.

علاوه بر محیط طبیعی، مشاهده گاهی اوقات در محیط آزمایشگاهی انجام می‌شود.

پرسش‌نامه:

موضوعاتی که به صورت مستقیم قابل مشاهده نیستند، از طریق پرسش‌نامه‌ها مطالعه می‌شوند.

در پرسش‌نامه محقق از خود فرد در مورد رفتار یا افکار خاص او می‌پرسد.

پرسش‌نامه باید **دقیق و معتبر** باشد.

مصاحبه:

برای بررسی موضوعاتی که نمی‌توان به صورت مستقیم مشاهده کرد و یا با کمک پرسش‌نامه مطالعه کرد.

محقق براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند.

مصاحبه برخلاف گفت‌وگوی عادی **هدفمند و سازمان‌یافته** است.

آزمون:

بیش از هر روش دیگر افراد عادی جامعه با استفاده از آزمون‌های روان‌شناختی مواجه می‌شوند.

ابزاری برای **کمّی‌کردن** ویژگی‌های روان‌شناختی است.

ساخت آزمون‌ها بسیار دشوار و محصول فرایند پیچیده‌ای است.

باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند.

باید در دفعات متعدد اجرا نمرهٔ یکسان یا تقریباً یکسانی بدهند.

استفاده از آزمون‌ها، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها استفاده شود.

باید به دست افراد متخصص انجام شود.

متخصصان نباید مشخصات و اطلاعاتی که در تحقیقات خود به دست آورده‌اند را به صورت عمومی و برای دیگران منتشر کنند.

روش‌های مبتنی بر علم اعصاب:

امروزه برخی از دانشمندان برای مطالعهٔ روان‌شناسی از شواهد به‌دست‌آمده از عملکرد مغز استفاده می‌کنند.

تصویربرداری تشدید مغناطیسی MRI

نوار مغزی مغناطیسی MEG

تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه TMS

با استفاده از این فنون روان‌شناسان به مطالعهٔ دقت مکانی و زمانی مناطق مختلف مغز به هنگام انجام یک فعالیت ذهنی می‌پردازند.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: در روش **پرسش‌نامه** محقق از خود فرد در رابطه با رفتار یا افکار خاص او می‌پرسد. در این روش ممکن است محقق خطایی نداشته باشد و کار خود را با دقت انجام دهد، اما آزمودنی در رابطه با باورها یا رفتارهای خود گزارش نادرست داده و اطلاعات جمع‌آوری‌شده دچار خطا شوند.

عبارت دوم: **مشاهده** هم می‌تواند به صورت مستقیم و با حضور فیزیکی دانشمند صورت بگیرد و هم ممکن است دانشمند با مشاهدهٔ فیلم‌های ضبط‌شده به بررسی و جمع‌آوری اطلاعات بپردازد. مثلاً دانشمند دوربینی مقابل سکوهای تماشاگران فوتبال بگذارد و بعد از بازی با مشاهدهٔ تصاویر ضبط‌شده، اطلاعات را جمع‌آوری کند.

عبارت سوم: **آزمون** ابزاری برای کمّی‌کردن متغیرهای روان‌شناختی است و اگر طرحی چندمرحله‌ای داشته باشیم که با کمک آن بتوانیم توانِ حافظهٔ افراد را بسنجیم، از آزمون استفاده کرده‌ایم.

عبارت چهارم: با **روش‌های مبتنی بر علم اعصاب** می‌توان به مطالعهٔ دقت مکانی مناطق مختلف مغز به هنگام انجام یک فعالیت ذهنی پرداخت. مثلاً می‌توان از فرد خواست تا اطلاعاتی را به خاطر بسپارد و هم‌زمان با تصویربرداری از فعالیت مغزی او حدس زد که منطقه‌ای که در حین این کار فعال‌تر شده مسئول رمزگردانی است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۷ **فائزه و فرزندش برای خرید گلدان به گل‌فروشی می‌روند و در حالی که فائزه در حال کسب اطلاعات در رابطه با ماندگاری و میزان نور مورد نیاز هر گیاه است، فرزندش به گلدانی بزرگ و پر زرق و برق اشاره می‌کند و آن را برای خریدن انتخاب می‌کند. در رابطه با این موقعیت کدام توضیح درست است؟**

۱) برخلاف فائزه، فرزندش به ویژگی‌های ظاهری توجه کرده است.

۲) پردازش فائزه در مقایسه با فرزندش پیچیده‌تر بوده است.

۳) برخلاف فائزه، فرزندش به شناخت عالی نرسیده است.

۴) تصمیم‌گیری فائزه در مقایسه با فرزندش، کارآمدتر خواهد بود.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

پردازش: پردازش به معنی **دریافت و فهم بیشتر** است.

هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.

پردازش ادراکی: صرفاً بر **ویژگی‌های حسی** مانند اندازه و شکل ظاهری تمرکز دارد.

پردازش کودکان **اکثراً** از نوع ادراکی است.

پردازش مفهومی: علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر **ویژگی‌های کیفی** نیز هست.

پردازشگر در این نوع پردازش به مفهوم می‌رسد.

هر چه پردازش مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل‌گرفته **پایدارتر و کارآمدتر** خواهد بود.

حل مسئله و تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش مفهومی کارآمدتر از حالت ادراکی است.

پردازش نوجوانان و بزرگسالان اکثراً از نوع مفهومی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

فائزه مبتنی بر پردازش مفهومی تصمیم‌گیری کرده و فرزندش مبتنی بر پردازش ادراکی. با توجه به این نکته، به بررسی گزینه‌ها می‌پردازیم:

گزینهٔ (۱): نادرست؛ در پردازش مفهومی علاوه بر ویژگی‌های حسی به ویژگی‌های کیفی محرک نیز توجه می‌شود؛ یعنی پردازش‌های ادراکی و مفهومی در توجه به ویژگی‌های ظاهری (حسی) محرک مشترک هستند.

گزینهٔ (۲): نادرست؛ پیچیدگی پردازش وابسته به سطح شناخت است؛ یعنی هر چه‌قدر از شناخت پایه به سمت شناخت عالی پیش برویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود. پیچیدگی پردازش به نوع آن مرتبط نیست. با توجه به آن‌که هم فائزه و هم فرزندش تصمیم‌گیری کرده‌اند، عنوان پیچیدگی پردازش هر دو یکسان است.

گزینهٔ (۳): نادرست؛ هم فائزه و هم فرزندش تصمیم‌گیری کرده‌اند، زیرا هر دو گلدانی را برای خریدن برگزیده‌اند و به همین خاطر هر دو فعالیتی مربوط به شناخت عالی داشته‌اند.

گزینهٔ (۴): درست؛ تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش مفهومی، کارآمدتر از تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش ادراکی است و به همین خاطر تصمیم‌گیری فائزه کارآمدتر از تصمیم‌گیری فرزندش است.

۳۸ **عبارت داخل کمانک در کدام گزینه با موقعیت مطرح‌شده نامرتبط است؟**

۱) در رابطه با محصولات زینتی، مانند شمع، آن‌هایی که ظاهر جذاب‌تری دارند، بیشتر جلب‌توجه می‌کنند. (اولین مرحلهٔ شناخت پایه)

۲) غلظت برخی املاح معدنی در آب شرب شهری آن‌چنان پایین است که گیرنده‌های حسی متوجه حضور آن‌ها نمی‌شوند. (اولین مرحلهٔ شناخت)

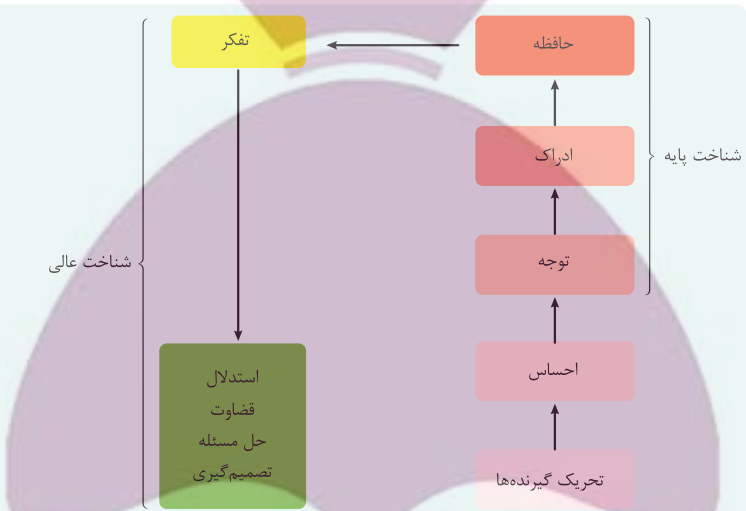
۳) دانشمندان با کمک اطلاعاتی که پیشتر در ذهن دارند و کنار هم گذاشتن آن‌ها، در رابطه با مسائل علمی راه‌حل پیشنهاد می‌کنند. (شناخت عالی)

۴) محرک‌های محیطی ذاتاً بی‌معنا هستند و این ساختار شناخت آدمی است که به نتیجهٔ تحریک آن‌ها معنا و تفسیر می‌دهد. (شناخت پایه)

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

سطوح مختلف شناخت:

- **احساس**: نتیجهٔ تحریک گیرنده‌های حسی توسط محرک‌های محیطی
- **توجه**: به کمک توجه یک یا چند محرک احساس‌شده را انتخاب می‌کنیم.
- **ادراک**: فرایند تعبیر و تفسیر محرک‌های انتخابی.
- **حافظه**: محفظهٔ نگه‌داری تفسیرهای انجام‌شده.
- **تفکر**: شامل استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری که با فرایند استفاده از اطلاعات موجود در حافظه به عنوان اطلاعات خام به مراتب بالاتر شناخت دست می‌یابیم.

به فرایندهای توجه، ادراک و حافظه «شناخت پایه» و به فرایندهای تفکر «شناخت عالی» می‌گوییم.

پاسخ خیلی تشریحی

بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): درست؛ انتخاب یک محرک از بین محرک‌های محیطی مربوط به کارکرد توجه می‌شود که اولین مرحله از شناخت پایه است. توجه داشته باشید اگر به جای «جلب‌توجه» کلمهٔ «پرفروش‌تر» آورده می‌شد، این موقعیت مربوط به کارکرد تصمیم‌گیری می‌شد که عالی‌ترین مرتبهٔ شناخت عالی است.

گزینهٔ (۲): نادرست؛ احساس ناشی از تحریک گیرنده‌های حسی توسط محرک‌های بیرونی است و تابع شدت محرک است. برای مثال باید صدا از میزانی بلندتر باشد تا شنیده شود یا مزه از حدی بیشتر باشد تا چشیده شود. احساس عملی سراسر فیزیکی بوده و در مراتب شناخت جایی ندارد.

ایران توشه
نوشه‌ای برای موفقیت

گزینهٔ (۳): درست؛ با استنباط از اطلاعات موجود در حافظه، تفکر محقق می‌شود. ارائهٔ راه‌حل برای مسائل علمی نیز به حل مسئله اشاره دارد که همگی مربوط به شناخت عالی یا همان تفکر می‌شوند.

گزینهٔ (۴): درست؛ معنا و تفسیربخشی به محرک‌های احساس‌شده به معنای کارکرد ادراک است. ادراک دومین مرحله از شناخت پایه به حساب می‌آید.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۹ هر یک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب، مربوط به کدام‌یک از ابعاد تعریف جامع روان‌شناسی هستند؟

- **حسنا هر وقت قرار است مادربزرگش بیاید، پشت پنجره منتظر او می‌ایستد.**
- **اگر نور نسبتاً شدیدی را به چشم فردی که خواب است بتابانیم، می‌بینیم مردمک او دقایقی با سرعت حرکت می‌کند.**
- **فاطمه بسیاری از روزها در مدرسه غرق در آرزوی خود می‌شود و خود را در قامت پزشکی توانا تصور می‌کند.**
- **نوجوانان کنکوری از این‌که والدینشان هم‌زمان با آن‌ها از خواب بیدار شده و صبحانه بخورند، حس خوبی می‌گیرند.**

۱) رفتار ـ رفتار ـ شناخت ـ شناخت
۲) رفتار ـ شناخت ـ رفتار ـ شناخت
۳) شناخت ـ شناخت ـ رفتار ـ رفتار
۴) شناخت ـ رفتار ـ شناخت ـ رفتار

مشاوره فعالیت‌ها و سؤالات کتاب درسی بیش از آن چیزی که فکر کنید حائز اهمیت هستند و بسیاری از سؤالات کنکور و امتحان نهایی تغییرشکل‌یافتهٔ آن‌هاست. در هنگام مطالعه باید آن‌ها را با دقت دوچندان مطالعه کرد و نباید به دیدهٔ بخشی بدون اهمیت از کنار آن‌ها گذشت!

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

درسی Box

روان‌شناسی، علم مطالعهٔ رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت) است. این تعریف، یکی از جامع‌ترین تعاریف «روان‌شناسی» است، اما به دلایل (۱) گذشت زمان، (۲) تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم، (۳) تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی و (۴) افزایش اطلاعات در علم، رسیدن به تعریفی واحد از روان‌شناسی دشوار است.

ابعاد تعریف جامع روان‌شناسی:

- **رفتار**: هر نوع فعالیت مورد مشاهدهٔ جاندار

مثال حرکت دسته‌جمعی پرندگان، لانه‌سازی حیوانات، راه‌رفتن انسان‌ها، غذاخوردن، خوابیدن، ردیابی حرکت چشم کودک، دویدن به سمت دوست، مطالعهٔ رفتارهای همهٔ موجودات زنده را شامل می‌شود و محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایش‌ها تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.

- **شناخت**: به صورت مستقیم قابل مشاهده نیست و فرایندهای ذهنی به واسطهٔ آثار و کارکردهای قابل مشاهدهٔ آن‌ها مورد مطالعهٔ تجربی قرار می‌گیرند.

مثال حافظه، اندیشه، گرفتن احساس خوشایند، اندیشیدن به رشتهٔ دانشگاهی

پاسخ خیلی تشریحی

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: رفتار، قابل مشاهدهٔ مستقیم بوده و میان انسان و حیوان مشترک است. «منتظرایستادن» را می‌توان به طور مستقیم مشاهده کرد و حیوانات نیز منتظر می‌مانند، به همین خاطر این عبارت مصداق رفتار به شمار می‌رود.

عبارت دوم: حرکات مردمک چشم در خواب به صورت مستقیم قابل مشاهده است و به همین خاطر رفتار به شمار می‌آید.

عبارت سوم: «غرق در آرزو شدن» و «خود را پزشک تصور کردن» هر دو به صورت مستقیم قابل مشاهده نیستند و با کمک فرایندهای ذهنی محقق می‌شوند؛ به همین خاطر، مصداق شناخت و فرایندهای ذهنی هستند.

عبارت چهارم: «حس خوب گرفتن» به صورت مستقیم قابل مشاهده نیست و اگر قصد مطالعهٔ آن را داشته باشیم باید از آثار و کارکردهای آن کمک بگیریم. با توجه به این توضیحات، این عبارت مرتبط با شناخت است.

امتحان نهایی

هر یک از عبارت‌های زیر به کدام‌یک از اجزای تعریف جامع روان‌شناسی اشاره دارد؟

(سؤال ۱۵ ـ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۳)

امیر به سوی مدرسه می‌رود و به انتخاب رشتهٔ دانشگاه، می‌اندیشد.

۴۰ کدام عبارت‌ها در رابطه با روش مورد نظر دانشمندان علوم تجربی، درست هستند؟

الف) برداشت مخاطبین از متغیرهای پژوهش نباید حتی ذره‌ای تفاوت داشته باشد.

ب) تعریف عملیاتی و تکرارپذیری ارکان این روش هستند.

ج) دانشمندان هم کاشف ابهام در دنیا هستند و هم خود این ابهام را برطرف می‌کنند.

د) با طراحی درست پژوهشی، می‌توان تمام پدیده‌های موجود در دنیا را به طور مستقیم یا غیرمستقیم بررسی کرد.

ه) هیچ نظریه‌ای تماماً تجربی نیست، زیرا زیربنای هر نظریهٔ تجربی، نظریه و مبنایی غیرتجربی است.

۱) «الف» ـ «ج»
۲) «الف» ـ «ب» ـ «د»
۳) «ج» ـ «ه»
۴) «ج» ـ «د» ـ «ه»

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

- **تعریف روش علمی**: فرایند جست‌وجوی باقاعده و نظام‌دار برای مشخص‌کردن یک موقعیت نامعین.
- **فرایند**: جریان رسیدن به هدف، یعنی داشتن فرایند در روش علمی.
- **جست‌وجو**: در جست‌وجوی چیزی بودن یعنی هدفمندبودن.

اقدام بدون هدف (به دلیل توجه‌نداشتن به هدف) نتیجه‌بخش نخواهد بود.

- **باقاعده و نظام‌دار**: تابع قواعد مشخص و منظم بودن.

مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی، منظم و قاعده‌مند بودن است.

- **موقعیت نامعین**: ابهام‌زدایی و روشن‌سازی در روش علمی برای معین‌کردن موقعیت نامعین است.

دانشمندان به واسطهٔ طرح مسئله موقعیت ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کنند و به واسطهٔ روش‌های تجربی موقعیت ناشناخته را روشن می‌کنند. پس دانشمندان با موقعیت نامعین رابطه‌ای دوسویه دارند.

ویژگی‌های روش علمی (روش مورد نظر روان‌شناسان تجربی):

در روش علمی با دو مفهوم «متغیر» و «تعریف عملیاتی» زیاد مواجه می‌شویم.

الف) **تعریف عملیاتی**: برای انجام یک آزمایش صحیح و سهولت در اندازه‌گیری مورد نیاز است.

هر متغیر باید به صورت شفاف، دقیق و قابل اندازه‌گیری بیان شود.

متغیر (هر چیزی که تغییر می‌کند) مورد نظر باید به صورت عینی و دقیق تعریف شود.

همهٔ افراد با مطالعهٔ تعریف، به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی از متغیر برسند.

تعریف عملیاتی پدیده‌های روان‌شناسی دشوارتر است.

ب) **تکرارپذیری**: خصوصی و شخصی نبودن یافته‌ها. یعنی هر فردی با رعایت ضوابط علمی به نتایج مشابه برسد.

اگر روش رسیدن به پاسخ قابل تکرار نباشد آن روش، روش علمی نیست.

به سبب (۱) رعایت مسائل اخلاقی، (۲) پیچیدگی‌های پژوهش‌های مربوط به انسان و (۳) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی، روان‌شناسی به اندازهٔ باقی علوم تجربی تکرارپذیر نیست. به جهت محدودیت در تکرارپذیری، روش علمی نمی‌تواند پاسخ بسیاری از پرسش‌های بشر را بدهد.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

الف) نادرست؛ تعریف عملیاتی می‌بایست به نحوی باشد که مخاطبین پژوهش به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی از متغیرهای پژوهشی برسند. نمی‌توان توقع داشت که نباید برداشت مخاطبین حتی ذره‌ای با هم تفاوت داشته باشد، زیرا برداشت «تقریباً یکسان» نیز مورد قبول است.

ب) نادرست؛ «مشاهده و تجربه»، ارکان روش علمی و «تکرارپذیری و تعریف عملیاتی» ویژگی‌های آن هستند.

ج) درست؛ دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته را شناسایی می‌کند و با روش تجربی به آن‌ها پاسخ داده و آن‌ها را روشن می‌کند.

د) نادرست؛ دانشمندان علم تجربی نمی‌توانند در رابطه با پدیده‌هایی که امکان مشاهدهٔ مستقیم یا تجربی ندارند، اظهارنظر کنند و می‌بایست در رابطه با آن‌ها اظهار ندانستن کنند. به همین خاطر به سبب ذات برخی پدیده‌ها (مثلاً تله‌پاتی یا وجود اجنه) است که دانشمندان علم تجربی توانایی بررسی آن‌ها را ندارند.

ه) درست؛ زیربنای هر نظریهٔ تجربی، نظریه‌ها و مبانی غیرتجربی، یعنی سه حیطهٔ دیگر آگاهی و معرفت است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴۱ هر یک از عبارت‌های زیر، به ترتیب، به کدام‌یک از اهداف علم روان‌شناسی اشاره دارند؟

- وقتی زوج‌هایی را می‌بینیم که بدون مناسبت به هم هدیه می‌دهند، می‌بایست احتمال کم‌تری برای جدایی آن‌ها در نظر بگیریم.
- یکی از مؤلفه‌های یک رابطهٔ ایمن، پیش‌بینی‌پذیربودن زوجین برای یکدیگر است.
- مهم‌ترین عامل به وجود آوردن هیجان‌ها، ارزیابی شناختی افراد از شرایط محیطی و بیرونی است.
- مدارس با گنجاندن فعالیت‌های ورزشی از بروز رفتارهای پرخاشگرایانه جلوگیری می‌کنند.

۱) پیش‌بینی ـ توصیف ـ توصیف ـ کنترل
۲) تبیین ـ پیش‌بینی ـ تبیین ـ توصیف
۳) پیش‌بینی ـ توصیف ـ تبیین ـ کنترل
۴) تبیین ـ پیش‌بینی ـ توصیف ـ توصیف

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

هدف علم تجربی:	
توصیف	بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چیستی مفهوم و موضوع مورد نظر است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم.
تبیین	ناظر بر چرایی اتفاق‌افتادن یک پدیده است. یعنی هر دانشمند هنگام تبیین در حال بیان علل اتفاق‌افتادن آن پدیده در جهان است.
پیش‌بینی	تلاش برای برآورد پدیدآمدن یا پدیدنیامدن متغیر مورد مطالعه در زمان آینده.
کنترل	مداخله جهت پدیدآمدن یا جلوگیری از پدیدآمدن پدیدهٔ مورد بررسی در آینده.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: وقتی با دانستن علل زیربنایی پدیده‌ای، وقوع آن را در آینده برآورد می‌کنیم، هدفِ پیش‌بینی محقق شده است. در این موقعیت نیز، با دانستن اهمیت هدیه‌دادن بدون مناسبت و مشاهدهٔ آن در زوجی، می‌توان کم بودن احتمال جدایی آن‌ها را پیش‌بینی کرد.

عبارت دوم: در توصیف به بیان چیستی و ویژگی‌های پدیده می‌پردازیم. در این عبارت نیز مؤلفه‌های رابطهٔ ایمن توصیف شده است. توجه داشته باشید، هر جا واژهٔ «پیش‌بینی» وجود دارد، هدفِ مورد نظر لزوماً پیش‌بینی نیست. مثلاً عبارت «پیش‌بینی یعنی برآورد آینده» مربوط به توصیف و عبارت «با شرکت در دوره‌های آموزش بورس می‌توان تا حدی عملکرد بازار را پیش‌بینی کرد.» مربوط به هدف تبیین است.

عبارت سوم: عامل و علت به وجود آمدن هیجان‌ها، ارزیابی شناختی افراد از موقعیت است. در این عبارت علت و چرایی پدیدهٔ «هیجان» بررسی شده است و عامل زیربنایی آن مشخص شده است، به همین خاطر این عبارت ناظر به تبیین است.

عبارت چهارم: وقتی برای جلوگیری از وقوع پدیده‌ای اقدامات و مداخلاتی صورت می‌گیرد با هدف کنترل مواجهیم. مانند این عبارت که، «مدارس با اقداماتی در راستای کنترل رفتارهای پرخاشگرایانه رفتار کرده‌اند.»

کنکور

هر کدام از موارد زیر، به ترتیب، به کدام هدف علم روان‌شناسی اشاره دارد؟ *(سؤال ۶۶ کنکور انسانی ۱۴۰۲ ـ نوبت دوم)*

- استفاده از روش‌ها و فنون تقویت حافظه
- ویژگی‌های حافظهٔ کاری در نظام شناختی انسان
- برآورد عملکرد حافظه، یک هفته پس از به خاطر سپردن مطالب
- علل فراموشی مطالب درسی در جلسهٔ آزمون

۱) تبیین ـ توصیف ـ کنترل ـ تبیین
۲) تبیین ـ مشاهده ـ کنترل ـ توصیف
۳) کنترل ـ مشاهده ـ پیش‌بینی ـ تبیین
۴) کنترل ـ توصیف ـ پیش‌بینی ـ تبیین

۴۲ **پیش از اقدام به بررسی هر مفهوم تجربی چه اقداماتی مورد نیاز است؟**

۱) آگاهی از این‌که با چه برداشت و تعریفی از پدیده‌ها و متغیرهای پژوهشی می‌خواهیم آن‌ها را مطالعه کنیم.

۲) تنظیم مراحل اجرای پژوهش علمی به نحوی که هر دانشمند دیگری با رعایت ضوابط علمی بتواند به نتایج مشابه برسد.

۳) تلاش برای تحت تأثیر قرار نگرفتن با عواملی مانند پیش‌فرض‌های ذهنی، نظریات پذیرفته‌شدهٔ پیشین و ارزش‌های شخصی.

۴) مشخص‌کردن موضوع و مفهومی که محل ابهام و ندانستن بوده و مشخص‌کردن مسیر از ندانستن به دانستن.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

اهداف علوم تجربی:

- **توصیف**: بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چیستی مفهوم و موضوع مورد نظر است که قصد **مطالعه** و بررسی آن را داریم.

توصیف یعنی تعریف ما از پدیده چیست؟

مثال حافظه یعنی قدرت یادآوری و بازشناسی خاطرات گذشته.

قبل از ورود به بررسی هر موضوع باید بدانیم با چه توصیفی از آن موضوع قصد بررسی آن را داریم.

توصیف باید بی‌طرفانه باشد. با این وجود روان‌شناسان تحت تأثیرِ (۱) پیش‌فرض‌ها، (۲) نظریات پذیرفته‌شده در علم، (۳) ارزش‌ها و (۴) جهت‌گیری‌های ذهنی خود هستند که این امور بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد.

چگونگی توصیف هر دانشمند از یک موضوع یا پدیده تأثیر بسیار زیادی در مواجههٔ او با موضوع دارد.

- **تبیین**: ناظر بر چرایی اتفاق افتادن یک پدیده است؛ یعنی هر دانشمند هنگام تبیین در حال بیان **علل** اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است.

مثال تکرار به موقع خاطرات موجب تحکیم حافظه می‌شود.

برای هر موضوع تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود دارد. نباید با دست‌یافتن به یک تبیین خاص، تبیین‌های محتمل یا صحیح دیگر را رد کرد.

پدیده‌های روان‌شناختی تحت تأثیر علت‌های زیادی هستند.

توصیف و تبیین در روان‌شناسی دشوار است، زیرا انسان دارای ابعاد و ویژگی‌های مختلف و بسیار پیچیده است و به همین دلیل پیش‌بینی و کنترل در موضوعات روان‌شناختی دشوارتر است. این دشواری ناشی از ابعاد جسمانی و غیرجسمانی و ویژگی‌های مختلف آدمی است.

مثال تبیین چرایی انبساط فلزات در اثر گرما راحت‌تر از تبیین انگیزهٔ پیشرفت براساس امید به آینده است.

- **پیش‌بینی**: برآورد وقوع پدیده در آینده یا دیده‌نشدن پدیده در آینده.
- **کنترل**: مداخله برای وقوع پدیده در آینده یا رخ‌ندادن پدیده در آینده.

پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده تا حد زیادی می‌توان به پیش‌بینی و کنترل آن پدیده دست یافت. زیرا در صورتی می‌توانیم پدیده‌ای را پیش‌بینی کنیم که بدانیم عوامل زیربنایی آن چیست. به همین خاطر است که پیش‌بینی و کنترل موضوعی که توصیف و تبیین روشن‌تری داشته باشد، آسان‌تر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پیش از ورود به بررسی هر مفهوم و متغیری می‌بایست اول بدانیم با چه توصیفی از آن‌ها قصد داریم به بررسی آن‌ها بپردازیم.

۴۳ کدام‌یک از عبارت‌های زیر مصداق تعریف عملیاتی هستند؟

الف) توانایی فرد برای انتزاع، منطق، فهم، خویشتن‌آگاهی، یادگیری، برنامه‌ریزی و حل مسئله، هوش نامیده می‌شود.

ب) تعداد دفعاتی که فرد از تصویر روبه‌روی خود چشم برمی‌دارد، به عنوان شاخص حواس‌پرتی در نظر گرفته می‌شود.

ج) اگر راننده‌ای بیست درصد بیشتر از سرعت مجاز حرکت کند، رانندگی او پرخطر به حساب می‌آید.

د) برخورداری از رضایت خاطر، به معنای محدودشدن تجربهٔ انکار و عدم لذت و گسترش تجربهٔ پذیرش و لذت است.

۱) «ب» ـ «ج»
۲) «الف» ـ «ب»
۳) «ج» ـ «د»
۴) «الف» ـ «د»

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

در تعریف عملیاتی می‌بایست متغیر به صورت شفاف، عینی و قابل اندازه‌گیری توصیف شود، به نحوی که همهٔ افراد با مطالعهٔ آن به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی از متغیر برسند. در عبارت «ب»، متغیر «حواس‌پرتی» و نحوهٔ اندازه‌گیری و تشخیص آن مشخص شده است و در عبارت «ج» متغیر «رانندگی پرخطر» و نحوهٔ اندازه‌گیری و تشخیص آن آمده است. دو تعریف دیگر این ویژگی‌ها را ندارند و ممکن است افراد با مطالعهٔ آن‌ها به برداشت‌های متفاوتی برسند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴۴ **عبارت مرتبط با هر گزینه، با شمارهٔ مشابه مشخص شده است. کدام گزینه در رابطه با عبارت مرتبط با خود نادرست است؟**

«دانشمندان با مشاهدهٔ فسیل‌هایی از استخوان‌هایی عظیم‌الجثه، شروع به پژوهش پیرامون این موجودات ناشناخته کردند. ابهام اصلی، ویژگی این موجودات (۱) و مشخص‌شدن دلایل ناپدیدشدن آن‌ها از کرهٔ خاکی بود. (۲) دانشمندان با در نظر گرفتن این احتمال که این موجودات با برخورد جسمی کهکشانی به زمین، منقرض شده‌اند، شروع به بررسی کردند و به نتایج قابل توجهی دست پیدا کردند. (۳) اما با گذشت زمان و بررسی‌های بیشتر، مشخص شد احتمال انقراض به دلیل برخورد جسمی آسمانی، تقریباً صفر است. (۴)»

۱) پژوهش دانشمندان با طرح مسئله آغاز می‌شود.

۲) این عبارت، مسئله‌ای با هدف توصیف پدیدهٔ تجربی است.

۳) دانشمندان برای رسیدن به این پاسخ می‌توانند از قوهٔ تخیلشان استفاده کنند.

۴) اصول علمی پذیرفته می‌شوند نه آن‌که درست و واقعی پنداشته شوند.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

مفاهیم علم تجربی:

- **مسئله:** پژوهش با طرح مسئله آغاز می‌شود.

مثال گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟

نکته مسئله می‌تواند جمله‌ای پرسشی باشد که ابهام و وجود مسئله را در موضوعی نشان دهد.

مثال مهم‌ترین علت افزایش دمای کرهٔ زمین چیست؟

مسئله می‌تواند جمله‌ای خبری باشد که ابهام و وجود مسئله را در موضوعی نشان دهد.

مثال پزشکان در حال آزمایش برای یافتن داروی درمان کرونا هستند.

- **فرضیه:** پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیدهٔ دانشمندان به مسئله‌های علمی براساس (۱) دانش خود (۲) تجربهٔ خود (۳) قوهٔ تخیلشان است.

مثال گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.

نکته فرضیه‌ها در پاسخ به یک سؤال (مسئله) می‌آیند، اما خود می‌توانند موجب طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند؛ پس رابطهٔ مسئله و فرضیه دوسویه است.

برای تأیید یک فرضیه باید آن را براساس مشاهدات تجربی بیازماییم و نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم.

معتبر و پذیرفته بودن یک پاسخ لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن نیست و ممکن است پاسخی که امروز مورد قبول و علمی است، پس از مدتی (۱) به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی و یا (۲) تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شود.

- **اصل یا قانون:** فرضیه‌ها در صورت **پذیرفته‌شدن** به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.

مثال پاداش‌دادن در مقابل یک رفتار، در تکرار آن رفتار مؤثر است.

- **نظریه:** مجموعه‌ای (ترکیبی) منسجم از اصول و قوانین علمی دربارهٔ یک موضوع نظریه را تشکیل می‌دهند.

پاسخ خیلی تشریحی

بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): درست؛ مسئله به موضوع و محل ابهام دانشمندان اشاره دارد، یعنی سؤال و مسئلهٔ آن‌ها در رابطه با جهان. در این عبارت نیز ویژگی‌های این موجودات محل ابهام دانشمندان است. پژوهش‌های تجربی با طرح مسئله شروع می‌شوند.

گزینهٔ (۲): نادرست؛ ابهام و مسئلهٔ دانشمندان ممکن است پیرامون چیستی موضوعی باشد (توصیف) یا پیرامون چرایی یک موضوع (تبیین). این عبارت سؤال دانشمند را مشخص می‌کند و سؤال او پیرامون علل زیربنایی پدیده‌ای است و به همین خاطر مصداق تبیین به شمار می‌رود.

گزینهٔ (۳): درست؛ دانشمندان پس از مشخص‌کردن مسئلهٔ خود با دانش و تجربهٔ قبلی و قوهٔ تخیلشان به مسئله پاسخی اولیه و احتمالی می‌دهند، در واقع پاسخ مسئله را حدس می‌زنند. این عبارت نیز پاسخی اولیه و پیش از جمع‌آوری داده‌هاست و به همین خاطر فرضیه به شمار می‌رود.

گزینهٔ (۴): درست؛ باید توجه داشت که فرضیه‌ها در صورت طی‌کردن روند تجربی پذیرفته می‌شوند و پذیرفته‌بودن فرضیه‌ها به معنای درست یا واقعی بودن آن‌ها نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی باشد، پس از مدتی کنار گذاشته و نادرست تلقی شود.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴۵ درست یا نادرست بودن عبارت‌های زیر در کدام گزینه آورده شده است؟

- هر یک از منابع کسب آگاهی روش خاص خود را دارند و به همین خاطر آن‌ها متفاوت و در تقابل با یکدیگر هستند.
- در علم تجربی، ابزارها، دقیق و قابل اندازه‌گیری هستند و از مشاهده و روش‌های مختلف استفاده می‌شود.
- دانشمندان، پس از انباشت اصول به‌دست‌آمده از پژوهش‌هایشان پیرامون موضوعات مختلف، نظریه ارائه می‌کنند.
- به واسطهٔ رسیدن به توصیف و تبیین است که مسیر دستیابی به پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها هموار می‌شود.

۱) نادرست ـ درست ـ نادرست ـ درست

۲) درست ـ نادرست ـ درست ـ نادرست

۳) نادرست ـ درست ـ درست ـ نادرست

۴) درست ـ نادرست ـ نادرست ـ درست

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

منابع و روش‌های کسب آگاهی و معرفت:

- **استناد به وحی، آیات الهی، سخن و عمل بزرگان دین**: زمانی که برای درست‌دانستن گزاره‌ای به دین رجوع کنیم از این منبع استفاده کرده‌ایم.
- **شهود و دریافت درونی**: این روش مبتنی بر درک و دریافت درونی است و بیشتر روش مورد استفادهٔ عرفاست. در این روش گویی واقعیت و حقیقت به دل فرد می‌افتد.
- **عقل**: در این روش با کمک روش‌های علوم فلسفه و منطق، یعنی استدلال‌ها و برهان‌های منطقی به حقیقت دست پیدا می‌کنیم. این روش، روش فلاسفه است.

مثال فیلسوفی با مشاهدهٔ دنیا آن را منظم و قاعده‌مند می‌بیند و از آن‌جایی که منطقاً هر نظمی، نظم‌دهنده دارد *(مثل فونهٔ منظمی که فردی به آن نظم داده.)* پس دنیا نیز نظم‌دهنده و خالقی دارد.

- **تجربه**: وقتی با استفاده از روش‌های تجربی، مانند مشاهده و ... به درستی گزاره‌ای پی می‌بریم از این روش استفاده کرده‌ایم. این روش، بیشتر روش دانشمندان است.

مثال دانشمندی برای این‌که نظم جهان را اثبات کند، با شبیه‌سازی‌های کامپیوتری و محاسبات ریاضی کرهٔ زمین را چند کیلومتر دورتر و یا نزدیک‌تر به زمین در نظر می‌گیرد و مشاهده می‌کند که در هر دو صورت حیات در کرهٔ زمین وجود نخواهد داشت.

نکته در صورتی که با استفاده از مثال‌های متعدد به گزاره‌ای باور پیدا کنیم از روش تجربی استفاده کرده‌ایم.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: نادرست؛ منابع کسب آگاهی و معرفت در مقابل یکدیگر یا در تقابل با هم نیستند.

عبارت دوم: درست؛ منظور از علم تجربی، علمی است که در آن از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوع مورد مطالعه استفاده می‌شود و با کمک مشاهده و روش‌های مختلف رابطهٔ بین پدیده‌های طبیعی، بررسی می‌شود.

عبارت سوم: نادرست؛ نظریه‌ها حاصل از انباشت اصول و قوانین علمی پیرامون موضوعی مشخص و واحد هستند نه موضوعات مختلف.

عبارت چهارم: درست؛ پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده، تا حد زیادی می‌توان به پیش‌بینی و کنترل آن پدیده، دست یافت.

● عيّن الأنسب في الجواب للترجمة أو المفهوم من أو إلى العربيّة (٤٦ ـ ٥٢) :

۴۶ ﴿جادِلهم بالّتي هي أحسن إنّ ربّك هو أعلم بمن ضَلّ عن سبيله﴾:

۱) با آن‌ها به شیوه‌ای که نیکوتر است مجادله نما، همانا خدایت به کسی که از راه او گمراه می‌کند، آگاه‌تر است!

۲) بحث کن با ایشان به شیوه‌ای که نکوتر می‌باشد؛ بی‌گمان پروردگار تو داناتر است به کسی که از راهش گمراه گردیده است!

۳) با آن‌ها به شیوه‌ای نیکوتر مجادله کن، بلاشک پروردگارت به کسی که از راهش گمراه شده، دانا است!

۴) به شیوه‌ای که نیکوست با آن‌ها بحث کن، بی‌تردید پروردگار تو به کسی که گمراه است، داناتر می‌باشد!

مشاوره در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتاب هست، پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرید، چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی‌شدن قبل از آزمون دارند.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

Hint زمان فعل «ضَلّ» چیه؟/ اسم تفضیل چه‌جوری ترجمه می‌شه؟

درس Box به اسم‌هایی که بر یکی از وزن‌ها یا شکل‌های «**أفعَل، فُعلی، أفَلّ، أفعی**» باشند و به همراه «**تَر / تَرین**» ترجمه شوند، «**اسم تفضیل**» می‌گوییم.

مثال «أکبَر: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین»/ «کُبریٰ: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین»/ «أقَلّ: کم‌تر، کم‌ترین»/ «أقویٰ: قوی‌تر، قوی‌ترین»

در این تست، کلمات «أحْسَن» و «أعْلَم» اسم تفضیل هستند، در نتیجه آن‌ها را به شکل «نکوتر» و «داناتر» ترجمه می‌کنیم.

کلمات مهم: «جادِلْهم»: بحث کن (مجادله نما) با ایشان/ «بالّتي»: به شیوه‌ای که/ «أحسَن»: نکوتر/ «ربّك»: پروردگار تو/ «أعلم»: داناتر/ «بمن»: به کسی که/ «ضَلّ»: گمراه گردیده است/ «عَن سَبیله»: از راهش

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): خدایت (معادل دقیقی برای «ربّك: پروردگارت» نیست.) ـ گمراه می‌کند («ضَلّ» ماضی و لازم است، ولی «گمراه می‌کند» مضارع و متعدی است.)

گزینهٔ (۳): شیوه‌ای نیکوتر («الّتي: که» در ترجمه لحظ نشده است.) ـ دانا («أعلَم» اسم تفضیل است، پس باید همراه «تر/ ترین» ترجمه شود، بنابراین «داناتر» صحیح است.)

گزینهٔ (۴): نیکو («أحسَن» اسم تفضیل است، پس باید همراه «تر/ ترین» ترجمه شود، بنابراین «نیکوتر» صحیح است.) ـ گمراه است («ضَلّ» ماضی است، نه مضارع.)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴۷ «أردتُ أن أسبّ الّذي كان سبّني ولكنّ صديقي منعني و قال: «دَع شاتِمك تُرضِ الرحمنَ! :

۱) می‌خواستم که ناسزا بگویم که به من ناسزا گفته بود، اما دوستم مانعم شد و گفت: «دشنام‌گوی خود را رها کن تا خدای بخشاینده را خشنود سازی!»

۲) خواستم دشنام بدهم به کسی که به من دشنام می‌داد، اما دوستم منع کرد و به من گفت: «ناسزاگویت را رها نما تا خداوند بخشاینده، خشنود گردد!»

۳) خواستم دشنام بدهم کسی را که دشنام داده بود، ولیکن دوستم مانعم شد و گفت: «ترک کن ناسزاگویت را که خداوند بخشاینده را خشنود نمایی!»

۴) خواستم ناسزا بگویم به کسی که به من دشنام داده بود، ولی دوستم من را منع کرد و گفت: «دشنام‌گوی خود را رها کن تا خدای بخشاینده را خشنود کنی!»

مشاوره در سؤالات ترجمهٔ تک‌عبارتی، بهتر است ابتدا گزینه‌ها را به شکل عمودی با هم مقایسه کنید و بعد از این‌که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردید، به سراغ معادل عربی آن کلمه رفته و رد گزینه کنید، سپس این کار را با سایر گزینه‌ها ادامه دهید تا زمانی که گزینهٔ صحیح مشخص شود.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

Hint حواست به ضمایر جمله و زمان فعل‌ها باشه.

درس Box

۱) **کان + قَد + ماضی = کانَ + ماضی ← ماضی بعید**

(ساختار ماضی بعید در فارسی ← بن ماضی + ـه + بود + شناسه ← رفته بودم، رفته بودی، رفته بود، رفته بودیم، رفته بودید، رفته بودند)

مثال «کان الطّالبُ سَمِعَ» = «کانَ الطّالبُ قَد سَمِعَ» ← دانش‌آموز شنیده بود

در این تست، «کانَ سَبَّني» معادل ماضی بعید است و به شکل «به من دشنام داده بود» ترجمه می‌شود.

۲) اگر ضمایر متصل (ـه، ـهما، ـهم، ـها، ...، کَ، کُما، کُم، کِ، ...) به یک فعل بچسبند، باید آن‌ها را به شکل مفعولی (معمولاً همراه «را») ترجمه کنیم.

مثال شاهَدَكَ ← تو دیدی ✗ تو را دید ✓ دیدت ✓

یُهدّدهُ ← تهدید می‌شود ✗ او را تهدید می‌کند ✓ تهدیدش می‌کند ✓

تذکر: حواستان باشد که ضمیر متصل «ي» اگر به وسیلهٔ یک «ن» به فعل متصل شود، مفعولی است.

مثال «شاهَدَني» ← مرا دید ✓ من دیدم ✗

در این تست، در فعل‌های «کان سبّني» و «منعني» ضمیر «ي» مفعولی است و باید به شکل «به من دشنام داده بود» و «من را منع کرد» ترجمه شوند.

کلمات مهم: «أردتُ»: خواستم/ «أن أسبّ»: [که] ناسزا بگویم/ «الّذي»: کسی که/ «کان سبّني»: به من دشنام داده بود/ «ولکنّ»: ولی/ «صدیقي»: دوستم/ «منعني»: من را منع کرد/ «قال»: گفت/ «دَعْ»: رها کن/ «شاتمك»: دشنام‌گوی خود/ «تُرضِ الرّحمنَ»: تا خدای بخشنده را راضی کنی، (خشنود کنی)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): می‌خواستم («أردتُ» معادل ماضی ساده است، نه ماضی استمراری.) ـ بگویم که («الّذي» در این عبارت به معنی «کسی که» است، نه «که». بنابراین «بگویم به کسی که» صحیح است.)

گزینهٔ (۲): دشنام می‌داد («کان سبّني» معادل ماضی بعید است، نه ماضی استمراری.) ـ منع کرد (ضمیر «ي» در «منعني: من را منع کرد» ترجمه نشده است.) ـ به من گفت («قال» یعنی «گفت» و «به من» اضافی است.) ـ تا ... خشنود گردد («تُرضِ» در اصل «تُرضي» بوده است و این فعل متعدی است، نه لازم. بنابراین «تا خشنود کنی» صحیح است.)

گزینهٔ (۳): دشنام داده بود (ضمیر «ي» در کان سبّني: به من دشنام داده بود» ترجمه نشده است.) ـ که (تا)

۴۸ «لنا في المتجر فساتين متنوّعة بالألوان المختلفة منها أصفر و أزرق و أخضر و تختلف أسعارها حسب النوعيّات!»:

۱) در مغازهٔ ما لباس‌های زنانهٔ زیادی به رنگ‌های مختلف هست؛ از جمله سبز و آبی و زرد و قیمت‌هایشان براساس کیفیت تفاوت دارند!

۲) در مغازه، پیراهن‌های زنانهٔ متنوعی به رنگ‌های مختلف داریم؛ از جمله زرد و آبی و سبز و قیمت‌هایشان براساس جنس و کیفیت فرق می‌کنند!

۳) در مغازه‌مان، پیراهن‌های زنانهٔ متنوعی به رنگ‌های متفاوت داریم؛ از جمله قرمز و آبی و سبز و قیمت آن‌ها براساس جنس تفاوت دارند!

۴) مغازهٔ ما لباس‌های زنانهٔ متنوعی به رنگ‌های زیاد دارد؛ از جمله زرد و آبی و قرمز و قیمت آن‌ها براساس کیفیت فرق می‌کند!

مشاوره در سؤالات ترجمهٔ تک‌عبارتی، بهتر است ابتدا گزینه‌ها را به شکل عمودی با هم مقایسه کنید و بعد از این‌که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردید، به سراغ معادل عربی آن کلمه رفته و رد گزینه کنید، سپس این کار را با سایر گزینه‌ها ادامه دهید تا زمانی که گزینهٔ صحیح مشخص شود.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

Hint «المتجر» رو دریاب.

درس Box برای بیان مالکیت غالباً از کلمات «لِـ، عند و لَدَی» استفاده می‌کنیم.

لِـ + اسم (ضمیر)	لِـ + اسم (ضمیر)	لِـ + اسم (ضمیر)
عند + اسم (ضمیر) ← دارد	لیس + عند + اسم (ضمیر) ← ندارد	کان + عند + اسم (ضمیر) ← داشت
لَدَی + اسم (ضمیر)	لَدَی + اسم (ضمیر)	لَدَی + اسم (ضمیر)

مثال «له أدبٌ» ← ادب دارد./ «لیس له أدبٌ» ← ادب ندارد./ «کان له أدبٌ» ← ادب داشت.

در ابتدای جمله، حرف «لِـ» را در ساختار «لِـ + اسم/ ضمیر» به شکل «دارد» (دارم، داری، داریم ...) ترجمه می‌کنیم.

مثال «لِلغُرابِ صوتٌ يُحَذِّرُ بِهِ بقيّة الحيوانات»: کلاغ صدایی دارد که با آن به سایر حیوانات هشدار می‌دهد.

در این تست، «لَنا» یعنی «داریم».

کلمات مهم: «لنا» داریم/ «في المتجر»: در مغازه/ «فساتين متنوّعة»: پیراهن‌های زنانهٔ متنوعی/ «بالألوان المختلفة»: به رنگ‌های مختلف/ «منها»: از جمله/ «أصفَر»: زرد/ «أزرَق»: آبی/ «أخضَر»: سبز/ «تَختلِفُ»: فرق می‌کنند/ «أسعارها»: قیمت‌هایشان/ «حَسَب النوعيّات»: براساس جنس و کیفیت

پاسخ خیلی تشریحی ✔

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): مغازهٔ ما (در «المتجر» ضمیری وجود ندارد، در نتیجه «ما» اضافی است.) ـ زیادی (معادل «متنوّعة» نیست.) ـ هست (معادل «لنا: داریم» نیست.) ـ «أصْفَر» و «أخْضَر» جابه‌جا ترجمه شده‌اند.

گزینهٔ (۳): مغازه‌مان (مانند گزینهٔ (۱)) ـ قرمز («أصفر» به معنی «زرد» است، نه «قرمز».) ـ قیمت («أسعار» جمع است، نه مفرد.)

گزینهٔ (۴): مغازهٔ ما (مانند گزینهٔ (۱)) ـ زیاد (معادل «المختلفة: مختلف» نیست.) ـ دارد («لنا» یعنی «داریم».) ـ قرمز («أخضر» به معنی «سبز» است، نه «قرمز».) ـ قیمت (مانند گزینهٔ (۳))

۴۹ عیّن الصَّحیح:

۱) کم یَجب أن أدفع بعد التخفیض!: بعد از تخفیف، چه‌قدر باید بپردازم!

۲) اللّهمّ حسِّن خَلْقي فأنت قادر علی کلّ شيء!: خداوندا اخلاقم را نیکو گردان، چراکه تو به هر چیزی توانایی!

۳) إنّ من أنکر الأصوات صوت الحمیر!: همانا زشت‌ترین صداها، صدای خر است!

۴) صارَ المبلغ مئتین و ثلاثین ألف تومان!: مبلغ، سیصد و ده هزار تومان شد!

مشاوره برای حل‌کردن این نوع تست‌ها، به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید، پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین‌کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید! این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند، ولی نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرند!

یک نکتهٔ مهم در حل این تست‌ها، این است که فقط باید به دنبال رد گزینه‌های غلط باشید و تا زمانی که سه گزینهٔ غلط رد نشده، پاسخ صحیح را انتخاب نکنید!

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

Hint سریعاً ترجمهٔ کلمات مهم رو بررسی کن!

کلمات مهم:

گزینهٔ (۱): «کم»: چه‌قدر/ «یَجب»: باید/ «أن أدفع»: [که] بپردازم/ «التخفیض»: تخفیف

گزینهٔ (۲): «حسِّن»: نیکو گردان/ «خَلقي»: آفرینشم/ «قادر»: توانا/ «کلّ شيء»: هر چیزی

گزینهٔ (۳): «من أنکر الأصوات»: از زشت‌ترین صداها/ «صوت»: صدا/ «الحمیر»: خران

گزینهٔ (۴): «صارَ»: شد/ «مئتین و ثلاثین ألف»: دویست و سی هزار

پاسخ خیلی تشریحی ✔

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): اخلاقی («خَلق» یعنی «آفرینش» و با «خُلق: اخلاق» متفاوت است.)

گزینهٔ (۳): زشت‌ترین («مِن: از» ترجمه نشده است.) ـ خر («الحَمیر» جمع است، نه مفرد.)

گزینهٔ (۴): سیصد و ده هزار («مئتین و ثلاثین» یعنی «دویست و سی».)

ترجمهٔ صحیح گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲) خداوندا آفرینشم را نیکو گردان؛ چراکه تو به هر چیزی توانایی!

گزینهٔ (۳): همانا از زشت‌ترین صداها، صدای خران است!

گزینهٔ (۴): مبلغ، دویست و سی هزار تومان شد!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۵۰ عيّن الخطأ:

۱) قيل إنّ لقمان كان راعياً!: گفته شده که لقمان چوپان بود!

۲) الخَدّ عضو في الوجه!: گونه عضوی در صورت است!

۳) يا بُنيّ، لا تأكُل الطعام على حالة شبع!: ای پسرکم، در حالت سیری غذا نخور!

۴) زينب الصغرىٰ تذهب إلى الصفّ الأوّل!: زینب کوچک به کلاس اول می‌رود!

مشاوره برای حل‌کردن این نوع تست‌ها، به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید، پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین‌کردن این مدل تست‌ها، وقت کافی بگذارید! این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند، ولی نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرند!

یک نکتهٔ بسیار مهم در حل این تست‌ها، این است که حتماً تمام گزینه‌ها را بررسی کنید و اگر مثلاً در گزینهٔ (۱) خطایی پیدا کردید، حتماً گزینه‌های دیگر را نیز به سرعت بررسی کنید، زیرا گاهی خطای واضح‌تری در گزینهٔ دیگر پیدا می‌کنیم و باید آن را انتخاب کنیم.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

Hint سریعاً ترجمهٔ کلمات مهم رو بررسی کن!

درس Box در ترجمهٔ اسم‌های تفضیل (أفعَل، فُعلی، أفَلّ، أفعی) بسته به شرایط جمله و جایگاه اسم تفضیل از «تر» یا «ترین» استفاده می‌کنیم.

مثال «کَبیر: بزرگ» ← «أکبَر/ کُبریٰ: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین»

«قَلیل: کم» ← «أقَلّ: کم‌تر، کم‌ترین»

در گزینهٔ (۴)، «الصُّغریٰ بر وزن «فُعلی» و اسم تفضیل است، در نتیجه به شکل «کوچک‌تر» ترجمه می‌شود.

کلمات مهم:

گزینهٔ (۱): «قیلَ»: گفته شده/ «کان»: بود/ «راعیاً»: چوپان

گزینهٔ (۲): «الخَدّ»: گونه/ «في الوجه»: در صورت

گزینهٔ (۳): «یا بُنیّ»: ای پسرکم/ «لا تأکُلْ»: نخور/ «الطعام»: غذا/ «علی حالة شبع»: در حالت سیری

گزینهٔ (۴): «الصُّغریٰ : کوچک‌تر/ «تَذهبُ»: می‌رود/ «الصفّ الأوّل»: کلاس اول

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خطای این گزینه:

کوچک («الصُّغریٰ بر وزن «فُعلیٰ و اسم تفضیل است، در نتیجه باید به همراه «تر/ ترین» ترجمه شود.)

ترجمهٔ صحیح:

زینب کوچک‌تر به کلاس اول می‌رود!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

دانلود رایگان تمام

آزمون‌های آزمایشی

در کانال تلگرام ما :

آزمون‌های آزمایشی

- دسترسی سریع
- رایگان و دائمی
- معتبر و جامع
- ویژه کنکور سراسری

آزمون مخصوص تمام پایه‌ها و تمام رشته‌ها

موفقیت + برنامه تلاش

t.me/Azmoonha_Azmayeshi

گزینه دو

حلی سبز

آزمون

زبده‌ستاز

آزمودهای سراسری گاج

گاتون فرهنگی آموزش قلم‌چی

خیلی سبز!

t.me/Azmoonha_Azmayeshi

۵۱ «آسیا بزرگ‌ترین قاره در جهان است!»:

۱) آسیا کبیرة قارّة في العالِم!

۲) آسیا قارّة أکبر في العالَم!

۳) آسیا أکبر قارّة في العالَم!

۴) آسیا أکبر القارّات في العالِم!

مشاوره در این مدل سؤالات، به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

Hint حواست به جمع یا مفرد بودن کلمات باشه.

درس Box در ترجمهٔ اسم‌های تفضیل (أفعَل، فُعلیٰ، أفَلّ، أفعیٰ بسته به شرایط جمله و جایگاه اسم تفضیل از «تر» یا «ترین» استفاده می‌کنیم.

مثال «کبیر: بزرگ» ← «أکبَر/ کُبریٰ: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین»

«قَلیل: کم» ← «أقَلّ: کم‌تر، کم‌ترین»

کلمات مهم: بزرگ‌ترین قاره: «أکبر قارّة»/ در جهان: «في العالَم»

پاسخ خیلی تشریحی خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): «کبیرة» (اسم تفضیل نیست، بنابراین به معنی «بزرگ‌ترین» نیست؛ بلکه معنی «بزرگ» است.) ـ «العالِم» (به معنی «دانشمند» است، نه «جهان».)

گزینهٔ (۲): «قارّة أکبر» (به معنی «قاره‌ای بزرگ‌تر» است، نه «بزرگ‌ترین قاره». به ترتیبِ به کار رفتن کلمات دقت کنید.)

گزینهٔ (۴): «القارّات» (به معنی «قاره‌ها» است، نه «قاره».) ـ «العالِم» (مانند گزینهٔ (۱))

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۵۲ «خیر الأُمور أوسطها!» عیّن غیر المناسب للمفهوم:

۱) همه کار گیتی به اندازه به!

۲) نرمی ز حد مبر که چو دندان مار ریخت / هر طفل نی‌سوار کند تازیانه‌اش

۳) زندگی به مراد همه کس نتوان کرد!

۴) اندازه نگه دار که اندازه نکوست!

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

Hint دنبال بیتی بگرد که به مفهوم «میانه‌روی» اشاره نداشته باشد.

پاسخ خیلی تشریحی

ترجمهٔ عبارت: بهترین کارها، میانه‌ترین آن‌هاست.

مفهوم عبارت: دعوت به «میانه‌روی و تعادل»

در گزینهٔ (۳)، چنین مفهومی دیده نمی‌شود و این بیت، بر این مفهوم دلالت دارد که نمی‌توان همه را راضی و خشنود نگه داشت.

مشاوره سؤالات مفهوم، غالباً بدون تغییر از جملات کتاب درسی طرح می‌شوند، پس باید از قبل بررسی شده باشند!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

● اِقرأ النصّ التالي بدّقة ثمّ أجب عن الأسئلة التالية (٥٣ ـ ٥٦) بما يناسب النصّ:

الميزان أداة تُستعمل لقياس أوزان الأجسام بدقّة و عناية. يتكوّنُ الميزان التقليديّ (= القديميّ) من كفّتين متقابلتين تتعادلان عند تساوي الوزن. أمّا الموازين الحديثة فتعتمدُ على أجهزة إلكترونيّة تُظهر الأوزان بأرقام واضحة. و يُعَدّ الميزان من أهمّ الأدوات المستعملة في المحالّ (جمع المَحَلّ) التجاريّة و المختبرات و غيرها.

ترجمهٔ متن:

ترازو ابزاری است که برای اندازه‌گیری وزن‌های اجسام با دقت و توجه به کار می‌رود. ترازوی سنّتی (= قدیمی) از دو کفهٔ روبه‌روی یکدیگر تشکیل می‌شود که هنگام برابربودن وزن(های)، با یکدیگر متعادل می‌شوند. اما ترازوهای جدید به دستگاه‌های الکترونیکی متکی هستند که وزن‌ها را با اعداد واضح نشان می‌دهند. ترازو از مهم‌ترین ابزارهای مورد استفاده در فروشگاه‌های تجاری، آزمایشگاه‌ها و مکان‌های دیگر به شمار می‌رود.

۵۳ عيّن الصَّحيح:

۱) جميع الموازين لها كفّتان!

۲) الميزان الحديث أسهل في قراءة الوزن!

۳) المحالّ التجاريّة لا تَستعمل الموازين!

۴) كلّ الموازين تُظهر الوزن بالأرقام!

مشاوره در مورد حل سؤالات درک متن، چند نکته رو در نظر داشته باشین:

۱) متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خوندن نصف و نیمهٔ متن فایده‌ای نداره.

۲) توی متن و گزینه‌ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً، فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه و ...» دارن، دقت کنین.

۳) در سؤالات درک مطلب، برای تشخیص گزینهٔ صحیح یا خطا، عجله نکنید و حتماً همهٔ گزینه‌ها رو بخوانید، سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنید!

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

کلمات مهم:

«الميزان»: ترازو/ «اداة»: ابزار/ «تُستعمل»: به کار برده می‌شود، استفاده می‌شود/ «قياس»: اندازه‌گیری/ «عناية»: توجه، مراقبت/ «يتكوّن من»: تشکیل می‌شود از/ «التقليديّ»: سنتی/ «كفّتين»: دو کفه (مفرد: كَفّة)/ «متقابلتين»: دو کفهٔ مقابل، روبه‌روی هم/ «تتعادلان»: متعادل می‌شوند/ «عند»: هنگام، در زمان/ «تساوي»: برابرشدن، برابری/ «الموازين»: ترازوها (مفرد: ميزان)/ «الحديثة»: جدید، نوین/ «تعتمد على»: متکی است به، وابسته است به/ «أجهزة»: دستگاه‌ها (مفرد: جهاز)/ «تُظهِر»: نشان می‌دهد/ «يُعَدّ»: به شمار می‌آید، محسوب می‌شود/ «أهمّ»: مهم‌ترین/ «الأدوات»: ابزارها (مفرد: أداة)/ «المستعملة»: مورد استفاده، استفاده‌شده/ «المَحالّ»: فروشگاه‌ها، مغازه‌ها (مفرد: المحَلّ)/ «المختبرات»: آزمایشگاه‌ها (مفرد: المُختَبَر)

پاسخ خیلی تشریحی ✔

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): همهٔ ترازوها دو کفه دارند! ← متن می‌گوید: «الميزان التقليديّ ... من كفّتين و متقابلتين: ترازوی سنتی از دو کفه تشکیل می‌شود.»

اما دربارهٔ «الموازين الحديثة» می‌گوید که آن‌ها به دستگاه‌های الکترونیکی متکی هستند، پس نمی‌توان گفت همهٔ ترازوها دو کفه دارند.

گزینهٔ (۲): خواندن وزن با ترازوی جدید آسان‌تر است! ← متن می‌گوید: «الموازين الحديثة ... تُظهر الأوزان بأرقام واضحة: ترازوهای جدید، وزن‌ها را با اعداد واضح نشان می‌دهند.»

پس چون وزن را با اعداد واضح نمایش می‌دهند، می‌توان نتیجه گرفت که خواندن وزن با آن‌ها آسان‌تر است.

گزینهٔ (۳): فروشگاه‌های تجاری از ترازو استفاده نمی‌کنند! ← متن دقیقاً خلاف این را می‌گوید: «يُعَدّ الميزان من أهمّ الأدوات المستعملة في المحالّ التجاريّة: ترازو از مهم‌ترین ابزارهای مورد استفاده در فروشگاه‌های تجاری به شمار می‌آید.»

گزینهٔ (۴): همهٔ ترازوها وزن را با اعداد نشان می‌دهند! ← متن فقط دربارهٔ «الموازين الحديثة» می‌گوید: «تُظهر الأوزان بأرقام واضحة». یعنی ترازوهای جدید وزن را با اعداد واضح نشان می‌دهند؛ بنابراین نمی‌توان این ویژگی را به همهٔ ترازوها نسبت داد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۵۴ الهدف الرئيسيّ للنصّ هو .....:

۱) تعريف الميزان و بيان أنواعه و استعمالاته!

۲) التشجيع على استخدام الميزان التقليديّ!

۳) تعليم صناعة الموازين و جزئيّاتها!

۴) ذكر تاريخ الموازين و أسعارها!

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔ هدف اصلی متن چیست؟

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): معرفی ترازو و بیان انواع و کاربردهای آن ← این دقیقاً با محتوای متن مطابقت دارد، ابتدا ترازو را معرفی می‌کند: الميزان أداة تُستعمل ... ، سپس نوع سنتی را توضیح می‌دهد: «الميزان التقليديّ ...»، بعد ترازوهای جدید را معرفی می‌کند: «الموازين الحديثة ...»، در پایان کاربردهای ترازو را بیان می‌کند: «المحالّ التجاريّة و المختبرات و غيرها.»

گزینهٔ (۲): تشویق به استفاده از ترازوی سنتی ← متن هیچ تشویقی به استفاده از ترازوی سنتی ندارد، فقط ویژگی آن را توضیح می‌دهد.

گزینهٔ (۳): آموزش ساخت ترازوها و جزئیات آن‌ها ← متن دربارهٔ ساخت ترازو یا مراحل و جزئیات ساخت آن صحبت نمی‌کند.

گزینهٔ (۴): بیان تاریخچهٔ ترازوها و قیمت‌های آن‌ها ← در متن هیچ مطلبی دربارهٔ تاریخچه یا قیمت ترازوها وجود ندارد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

● عيّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفيّ: (۵۵ و ۵۶)

۵۵ «تُستعمَل ـ الأجسام ـ يتكوّنُ ـ تَتَعادلانِ»:

۱) يتكوّنُ: فعل مضارع ـ مزيد ثلاثي (بزيادة حرفين ـ لازم ـ للمفرد الغائب/ فاعله المرفوع: الميزان

۲) تَتعادَلانِ: فعل مضارع ـ مبني للمعلوم ـ مزيد ثلاثي (مأخوذ من مادّة «عدل») / الجملة فعليّة

۳) الأجسام: اسم ـ جمع مكسّر أو تكسير (مفرده مذكّر / صفة

۴) تُستعمَل: فعل مضارع ـ مبني للمجهول ـ مزيد ثلاثي ـ متعدّ/ مع نائب فاعله جملة فعليّة

مشاوره در این مدل تست‌ها، حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواهد یا خطا رو!!!

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

Hint اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن، بعد اگر سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

درس Box هرگاه دو اسم، به هم متصل شوند، نقش اسم دوم یا صفت است یا مضافٌ‌الیه. اگر اسم دوم ویژگی اسم اول بود و آن را توصیف می‌کرد ← صفت است و اگر ویژگی نبود ← مضافٌ‌الیه است.

مثال «أوزان الأجسام» (وزن‌های اجسام) ← دومی ویژگی اولی نیست ← «الأجسام» مضافٌ‌الیه است.

«الميزان الحديث» (ترازوی جدید) ← دومی ویژگی اولی است ← «الحديث» صفت است.

پاسخ خیلی تشریحی خطای این گزینه:

صفة («الأجسام» در ترکیب «أوزان الأجسام: وزن‌های اجسام» مضافٌ‌الیه است، نه صفت.)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۵۶ «تُظهِر ـ يُعَدُّ ـ أهمّ ـ المحالّ»:

۱) المَحالّ: اسم ـ جمع تكسير ـ اسم المكان/ في المحال: جارّ و مجرور

۲) يُعَدُّ: فعل مضارع ـ للغائب ـ متعدٍّ ـ مبني للمجهول/ فاعله: الميزان

۳) تُظهِر: مضارع ـ مزيد ثلاثي (من باب إفعال ـ متعدٍّ ـ مبني للمعلوم/ مفعوله: الأوزان

۴ أهمّ: اسم ـ مفرد مذكّر ـ معرب ـ اسم التفضيل/ مجرور بحرف الجرّ

مشاوره در این مدل تست‌ها، حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواد یا خطا رو!!!

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

Hint اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن، بعد اگر سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

درس Box

نایب فاعل:

فعل در حالت معلوم به فاعل نسبت داده می‌شود و در حالت مجهول، بعد از حذف فاعل، مفعول جایگزین آن شده و فعل به آن کلمه نسبت داده می‌شود. در این حالت، مفعول دیگر مفعول نیست و «جانشین» یا «نایب فاعل» نامیده می‌شود. *(نایب فاعل در حالت معلوم، مفعول جمله بوده است، پس در واقع کار بر روی آن انجام می‌شود.)*

نکته تمام نکات قواعدی که برای فاعل یاد گرفتیم، کاملاً برای نائب فاعل هم برقرار است، با این تفاوت که فعل جمله باید مجهول باشد.

«فُتِحَ البابُ.» (در باز شد.)
نایب فاعل مذکّر

«أُجلِسَت الطفلةُ.» (کودک نشانده شد.)
نایب فاعل مؤنّث

«كُتِبَت الرَّسائِلُ.» (نامه‌ها نوشته شدند.)
نایب فاعل جمع غیرانسان

پاسخ خیلی تشریحی ✔ خطای این گزینه:

فاعله «الميزان» («يُعَدُّ» فعل مجهول است و فعل‌های مجهول، فاعل ندارند، بلکه نایب فاعل دارند.)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

● عيّن المناسب في الجواب عن الأسئلة التالية (٥٧ ـ ٦٠ :

٥٧ عيّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

١) مِن وَصاياهُ القَيِّمَةِ كَذلِكَ النَّهْيُ عَنِ التَّبَخْتُرِ في المِشْيَة!

٢) الأسْعارُ غالِيَةٌ، رَجاءً أعْطَني قَميصاً مِن هذا النُّوعِ!

٣) ما أسْخَطَ الشَّيْطانَ شَيْءٌ بِمِثْلِ الصَّمْتِ عَنْهُ!

٤) المُخْتالُ هُوَ الإنْسانُ الّذي يَفْتَخِرُ بِنَفْسِهِ كَثيراً!

مشاوره در این تست‌ها، لازم نیست همهٔ حرکت‌ها بررسی بشوند و غالباً با بررسی چند گروه کلمهٔ خاص به پاسخ صحیح می‌رسیم، اما ممکن است گاهی تلفظ کلماتی، مثل «التَّفظ یا «المَوعِظَة که در فارسی به شکل متفاوتی به کار می‌روند هم مورد سؤال قرار بگیرد.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

Hint ابتدا برو سراغ وزن فعل‌ها و مصدرهای مزید و حرکت نون در آخر جمع‌های مذکر سالم و مثنی! بعد به وزن اسم‌ها و فعل‌های مجهول دقت کن!

پاسخ خیلی تشریحی خطاهای این گزینه:

أعطَني (تلفظ صحیح این کلمه «أعطِني» است، زیرا از فعل امر «أعطِ» + «ني» تشکیل شده است. **فعل امر باب «إفعال»** بر وزن «أفعِل» است، نه «أفعَل». بنابراین «أعطِ» صحیح است، نه «أعطَ».) ـ النُّوع (تلفظ صحیح این کلمه، «النَّوع» است.)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۵۸ عيّن ما ليس فيه اسم التفضيل:

۱) إنّ أغلى الملابس للأغنياء فلا تجدها عند الفقراء!

۲) الخير علم ينفع الآخَرين في شؤونهم اليوميّة!

۳) إيّاك و الأحمق فإنّه يريد أن ينفعك ولكنْ يضرّك!

۴) أكرم هؤلاء فإنّهم خير الناس علماً و عملاً!

مشاوره تشخیص اسم تفضیل پرکاربردترین تیپ تست از درس (۱) یازدهم است. به دلیل شباهت ظاهری اسم تفضیل با برخی فعل‌ها دقت به معنی جمله در تشخیص اسم تفضیل بسیار مهم است.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

Hint حواست به معنی جملات باشه.

درس Box به اسم‌هایی که بر یکی از وزن‌ها یا شکل‌های «**أفعَل، فُعلی، أفَلّ، أفعی**» باشند و به همراه «تَر / تَرین» ترجمه شوند، «**اسم تفضیل**» می‌گوییم.

مثال «أكبَر: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین»/ «كُبریٰ: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین»/ «أقَلّ: کم‌تر، کم‌ترین»/ «أقوىٰ: قوی‌تر، قوی‌ترین»

نکته کلمات «خَیر» و «شَرّ» اگر به معنی «بهتر، بهترین» و «بدتر، بدترین» باشند، اسم تفضیل هستند، در غیر این صورت اسم تفضیل نیستند!

مثال «خیرُ النّاس أصدَقُهُم»: بهترین مردم، راستگوترین آن‌هاست.

در این عبارت، «خَیر» و «أصدَق» اسم تفضیل هستند.

تذکر: رنگ‌ها و عیب‌هایی که بر وزن «أفعَل» هستند، اسم تفضیل به شمار نمی‌آیند!

مثال «أحمر: قرمز» ← اسم تفضیل ✗/ «أبکم: لال» ← اسم تفضیل ✗

نکته جمع مکسر اسم‌های تفضیل مذکر، غالباً بر وزن «أفاعِل» می‌آید.

مثال جمع «أكبَر» ← أكابِر/ جمع «أفضَل» ← أفاضِل

پاسخ خیلی تشریحی بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): «أغلَی: گران‌ترین» به شکل «أفعَی» آمده و اسم تفضیل است.

گزینهٔ (۲): «الآخَرین: دیگران» (مفرد «الآخر»، بر وزن «أفعَل») اسم تفضیل است. دقت کنید که «الخیر: خوبی، خیر» اسم تفضیل نیست.

گزینهٔ (۳): «الأحمَق: نادان» اسم تفضیل نیست. عیب‌ها و رنگ‌هایی که بر وزن «أفعَل» می‌آیند، اسم تفضیل محسوب نمی‌شوند.

گزینهٔ (۴): «خیر» در «خیر الناس: بهترین مردم» اسم تفضیل است. دقت کنید که «أكرِمْ: گرامی بدار» فعل امر للمخاطب از باب «إفعال» است.

کنکور عيّن ما ليس فيه اسم التفضيل: *(سؤال ۴۷ کنکور ریاضی ۱۴۰۱ ـ تیر)*

۱) لا موجود في الطبيعة إلّا أنّه قد جعل الله فيه خيراً كثيراً!

۲) في السنوات الماضية كانت للأكابر مدارس خاصّة!

۳) إنّ أغلى الملابس للأغنياء فلا يلبسها كلّ أحد!

۴) إنّ اليأس شرّ الأشياء الّتي تمنعنا عن التقدّم!

۵۹ عيّن الخطأ عن اسم التفضيل:

۱) أقلّ شيء أُريده منكم هو احترام الصغار و ملاعبتهم!

۲) التجربة أهدى من العلم فالتجربة فوق العلم!

۳) إجابتك كانت حسنى الإجابات فأعجبتني!

۴) أُختي الكبرى تشتغل في مؤسّسة ثقافيّة مشهورة!

مشاوره در سؤالاتی که تیتر «عيّن الخطأ في استخدام اسم التفضيل ، باید بررسی کنیم که اسم تفضیل باید بر وزن «أفعل به کار برود یا «فُعلیٰ !

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

Hint چک کن ببین در کدوم گزینه، اسم تفضیل برای مقایسه به کار رفته، ولی بر وزن «أفعل» نیست!

درس Box اگر یک اسم تفضیل را برای مقایسه بین دو یا چند نفر (چیز) به کار ببریم، باید از وزن «أفعَل» مقایسه کنیم؛ حتی اگر طرفین مقایسه مؤنث باشند. *(یعنی برای مقایسه نباید از وزن «فُعلی» استفاده کنیم!)*

مثال

- هذا ..... مِن ذلك. (أفضَل ✓ فُضلى ✗) *(این، بهتر از آن است.)*
- فاطمة ..... مِن زينب. (أصغَر ✓ صُغرى ✗) *(فاطمه کوچک‌تر از زینب است.)*
- سورة البقرة ..... سورةٍ في القرآن (أكبَر ✓ كُبرى ✗) *(سورهٔ بقره، کوچک‌ترین سوره در قرآن است.)*

نکته وقتی بعد از یک اسم تفضیل، حرف جرّ «مِن: از» به کار رفته باشد، غالباً مقایسه داریم، پس نباید از وزن «فُعلی» استفاده کنیم، در نتیجه «فُعلی مِن» غلط است.

مثال زَميلتي (أحسَن ✓ حُسنى ✗) مِنّي في الدّروس. *(همکلاسی من در درس‌ها، از من بهتر است!)*

اگر یک اسم تفضیل را به عنوان صفت برای یک اسم دیگر به کار ببریم، باید از لحاظ جنس و تعداد با موصوف خود مطابقت داشته باشد، در نتیجه برای مذکر از وزن «أفعَل» و برای مؤنث از وزن «فُعلی» استفاده می‌کنیم.

مثال

- فاطمة ..... (الكُبرى ✓ الأكبَر ✗) *(فاطمهٔ بزرگ‌تر)*
- أخي ..... (الأكبَر ✓ الكُبرى ✗) *(برادر بزرگ‌تر من)*
- أُختي ..... (الصُّغرى ✓ الأصغَر ✗) *(خواهر کوچک‌تر من)*
- الأُستاذة ..... (الفُضلى ✓ الأفضَل ✗) *(استاد برتر)*

پاسخ خیلی تشریحی برای مقایسهٔ دو یا چند چیز یا نفر، از اسم تفضیل بر وزن«أفعل» استفاده می‌شود، نه «فُعلی»؛ حتی اگر طرفین مقایسه، مؤنث باشند. در گزینهٔ (۳)، «حُسنیٰ برای مقایسه به کار رفته است، ولی به جای وزن «أفعَل»، بر وزن «فُعلی» است، بنابراین اشتباه بوده و «أحسَن» صحیح است.

ترجمهٔ گزینهٔ (۳): پاسخ تو بهترین پاسخ‌ها بود، پس مرا شگفت‌زده کرد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۰ عيّن ما ليس فيه اسم المكان:

۱) البريد إدارة لتسليم الرسائل و استلامها!

۲) إحترق مطعم صغير فتعاون الأهالي على إطفائه!

۳) إنّها كانت من أكبر المكاتب في العالم القديم!

۴) مدرستنا تقع في نهاية شارع فيه بيوت قليلة!

مشاوره برای تعیین اسم مکان، حتماً باید به وزن و معنی کلمات دقت کنیم و وزن یا معنی، به تنهایی کافی نیستند.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

Hint دنبال گزینه‌ای بگرد که کلمه‌ای بر وزن «مَفعَل/ مَفعِل/ مَفعَلَة/ مَفاعِل» نداشته باشه.

درس Box

اسم مکان ← اسم‌هایی هستند که بر یک جا و مکان دلالت دارند و بر یکی از وزن‌های «مَفعَل»، «مَفعِل» و یا «مَفعَلَة» به کار می‌روند.

مثال

- مَلعَب: ورزشگاه، مَطعَم: رستوران، مَصنَع: کارخانه، مَطبَخ: آشپزخانه، مَتجَر: مغازه، مَنزِل: خانه، مَطبَعَة: چاپخانه، مَكتَبَة: کتابخانه
- اسم‌هایی که معنای مکان دارند، اما بر وزن‌های اسم مکان نیستند را نباید به اشتباه اسم مکان در نظر بگیریم.

مثال بَیت (خانه)/ خارِج (بیرون)/ فَوق (بالا)/ تَحت (زیر)/ شارِع (خیابان)/ إیران/ آسیا و ... ← اسم مکان ✗

- اسم‌هایی که بر وزن اسم مکان هستند، به شرط آن، اسم مکان محسوب می‌شوند که معنای مکان هم داشته باشند.

مثال مَفسَدَة (مایهٔ تباهی) ← اسم مکان ✗

مَعرِفَة (شناختن) ← اسم مکان ✗ *(این‌که اصلاً وزن اسم مکان هم نداشت! «مَفعِلَة» اسم مکان نیست، اون «مَفعَلَة» بود. اشتباه نگیرینش!)*

جمع مکسر اسم مکان اکثراً بر وزن «مَفاعِل» است.

مثال جمع مکسر «مَلعَب» ← مَلاعِب/ جمع مکسر «مَسجِد» ← مَساجِد/ جمع مکسر «مَزرَعَة» ← مَزارِع

تذکر: هر اسمی که بر وزن «مَفاعِل» باشد، لزوماً اسم مکان نیست. ملاک تشخیص نوع اسم‌ها، شکل مفرد آن‌هاست؛ یعنی اگر مفردِ یک اسم، اسم مکان باشد، جمع آن نیز اسم مکان است، در نتیجه وزن «مَفاعِل» زمانی اسم مکان محسوب می‌شود که مفردش بر یکی از وزن‌های اسم مکان باشد و معنی مکان هم داشته باشد.

مثال «مَصالِح» ← اسم مکان ✗ (مفرد «مَصالِح: مصلحت‌ها» ← مَصلَحة ← بر وزن «مَفعَلَة» هست، اما معنی مکان ندارد ← اسم مکان نیست!)

«مَناطِق» ← اسم مکان ✗ (مفرد «مَناطِق: منطقه‌ها» ← مِنطَقَة ← بر وزن «مِفعَلَة» هست، پس بر وزن‌های اسم مکان نیست ← اسم مکان نیست!)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ در گزینهٔ (۱)، هیچ اسمی بر وزن «مَفعَل/ مَفعِل/ مَفعَلَة/ مَفاعِل» نیست، بنابراین اسم مکان نداریم.

در گزینهٔ (۲)، «مَطعَم: رستوران»، در گزینهٔ (۳)، «المَکاتِب: کتابخانه‌ها» (جمع «المَکتَبَة») و در گزینهٔ (۴)، «مَدرَسَة» اسم مکان است.

۶۱ کدام عبارت‌ها دربارهٔ تاریخ‌نگاری عمومی به درستی بیان شده است؟

الف) تاریخ بیهقی، از شاخص‌ترین نمونه‌های این شاخه از تاریخ‌نگاری است.

ب) این شاخه از تاریخ‌نگاری از قرن سوم هجری قمری آغاز شد و تا اواخر عصر قاجار تداوم یافت.

ج) مؤلفان تاریخ‌نگاری عمومی، نگارش تاریخ جهان را از کیومرث آغاز و به پایان دورهٔ ساسانیان ختم می‌کردند.

د) شرح زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران از فصول کتاب‌های تاریخ عمومی محسوب می‌شود.

۱) «ب» ـ «د»
۲) «ب» ـ «ج»
۳) «الف» ـ «ب»
۴) «الف» ـ «د»

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

ترتیب دوره‌های تاریخی در تاریخ‌نگاری عمومی

مؤلفان این دسته از آثار، در نگارش تاریخ جهان از آفرینش عالم آغاز می‌کردند. ← سپس به شرح زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران می‌پرداختند. ← پس از آن، تاریخ اساطیری ایران را از کیومرث آغاز و به پایان دورهٔ ساسانیان ختم می‌کردند. ← در ادامه، رویدادهای تاریخ اسلام و سلسله‌های ایرانی را تا **زمان حیات خود** ثبت و ضبط می‌کردند.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) از مهم‌ترین و مشهورترین تاریخ‌های عمومی می‌توان به **تاریخ طبری** تألیف محمد بن جریر طبری اشاره کرد.

نکته

کتاب تاریخ بیهقی از مشهورترین تاریخ‌های سلسله‌ای است.

ج) مؤلفان تاریخ‌نگاری عمومی، نگارش تاریخ جهان را از **آفرینش عالم** آغاز می‌کردند.

امتحان نهایی

کدام‌یک از منابع تاریخی سمت چپ با گزینه‌های سمت راست در ارتباط است؟ *(سؤال ۲ ـ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۳)*

(در ستون سمت چپ یک مورد اضافه است.)

الف) اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم	**۱) تک‌نگاری**
ب) توصیف و ثبت تاریخ زندگی فرمانروا به صورت متمرکز	**۲) تاریخ محلی**
ج) نگارش تاریخ جهان از آفرینش عالم تا پایان دورهٔ ساسانیان	**۳) اندرزنامه**
	۴) تاریخ عمومی

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۲ **کدام عنوان کتاب به صورت مشترک، توسط تعدادی از تاریخ‌نگاران دورهٔ اسلامی در زمینهٔ جغرافیا به نگارش درآمده است؟**

۱) سفرنامه
۲) سیاست‌نامه
۳) منشآت
۴) المسالک و الممالک

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ کتاب‌هایی در زمینهٔ جغرافیا با عنوان مشترک «المَسالِک و المَمالِک» تألیف نویسندگان مختلف از جمله اصطخری در دورهٔ اسلامی به نگارش درآمده‌اند.

نکته کتاب‌های سیاست‌نامه‌ای اطلاعاتی سودمند دربارهٔ شیوهٔ کشورداری، مناسبات حکومت و مردم و تشکیلات و نهادهای اداری، اقتصادی، نظامی و فرهنگی ارائه می‌دهند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۳ کدام عبارت‌ها دربارهٔ تاریخ‌نگاری در ایران دورهٔ اسلامی درست است؟

الف) سرودن منظومه‌های حماسی و تاریخی، برای نخستین بار در دورهٔ مغولان مطرح شد.

ب) مؤلفانی مانند ابن عربشاه به اشارهٔ فرمانروا، تاریخ زندگی او را به صورت متمرکز و ویژه و در قالب تاریخ‌نگاری محلی، توصیف و ثبت و ضبط می‌کردند.

ج) انگیزهٔ اصلی نویسندگان تاریخ‌های محلی، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامهٔ مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.

د) فرمانروایان بزرگ و کوچک، به منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران خود، معمولاً ادیبان و دانشمندان را تشویق و مأمور به تدوین این رویدادها در قالب تاریخ‌نگاری سلسله‌ای می‌کردند.

۱) «الف» ـ «ج»
۲) «الف» ـ «د»
۳) «ج» ـ «د»
۴) «ب» ـ «ج»

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) سرودن منظومه‌های حماسی و تاریخی که در ایران **پیشینهٔ دیرینه‌ای** داشت، در دورهٔ مغولان رواج و رونق بسیاری یافت.

ب) در **تاریخ‌نگاری از نوع تک‌نگاری**، مؤلفان عموماً به اشارهٔ فرمانروا، تاریخ زندگی او را به صورت متمرکز و ویژه، توصیف و ثبت و ضبط می‌کردند.

کنکور

کدام موارد دربارهٔ تاریخ‌نگاری در ایران دورهٔ اسلامی درست است؟ *(سؤال ۱۰۵ کنکور انسانی ۱۴۰۴ ـ نوبت اول)*

الف) تاریخ طبری، یک تاریخ عمومی است که به روش روایی و در قالب موضوعی نوشته شده است.

ب) هجوم مغول و روی کار آمدن ایلخانان، تاریخ‌نگاری را دچار رکود و زوال کرد.

ج) بیهقی در نقد گزارش تاریخی، از معیار عقل بهره می‌برد و به تحلیل و تفسیر نتایج وقایع می‌پرداخت.

د) طبری در تألیف بخش دورهٔ ساسانیان در تاریخ خود، از ترجمهٔ عربی خدای‌نامه‌ها استفاده کرده است.

۱) «الف» ـ «ب»
۲) «الف» ـ «د»
۳) «ب» ـ «ج»
۴) «ج» ـ «د»

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۴ **کدام گزینه به اطلاعات مفیدی که از نوشته‌های روی سکه‌ها به دست می‌آید، اشاره می‌کند؟**

۱) اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله‌های حکومتی و نام پادشاهان

۲) اوضاع علمی و فرهنگی در دوره‌های مختلف تاریخی

۳) مناسبات اخلاقی و روابط سیاسی فرمانروا و مردم

۴) اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نیز عقاید دینی و فلسفی رایج

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

نوشته‌های روی سکه‌ها اطلاعات مفیدی دربارهٔ اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله‌های حکومتی و نام پادشاهان ارائه می‌دهند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): مربوط به متون تقویمی و گاه‌شماری، متون فلسفی و کلامی و فقهی، متون اخلاقی و سایر تألیفات علمی است.

گزینهٔ (۳): مربوط به سیاست‌نامه‌ها و اندرزنامه‌ها است.

گزینهٔ (۴): مربوط به متون ادبی (شعر) است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۵ **کدام گزینه نزدیک‌ترین توصیف به قابوس‌نامه، نوشتهٔ عنصرالمعالی در قرن پنجم هجری را ارائه می‌دهد؟**

۱) اطلاعاتی سودمند دربارهٔ شیوهٔ کشورداری، مناسبات حکومت و مردم و تشکیلات و نهادهـای اداری، اقتصادی، نظامـی و فرهنگـی ارائه می‌دهد.

۲) اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و دینی قرن پنجم هجری در آن عصر انعکاس یافته است.

۳) بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازد.

۴) اطلاعات بسیار بااهمیتی دربارهٔ آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت، آب‌وهوا، وضعیت اقتصادی، مرزهای سرزمین‌ها ارائه می‌دهد.

مشاوره برای یافتن پاسخ صحیح این سؤال، ابتدا باید بدانید که قابوس‌نامه چه گونه‌ای از منابع نوشتاری دورهٔ اسلامی محسوب می‌شود. هنگامی که بدانید قابوس‌نامه نمونه‌ای از اندرزنامه‌ها است، آن‌گاه به راحتی گزینه‌ای را پیدا می‌کنید که در آن توضیحات مربوط به این نوع تاریخ‌نگاری ارائه شده است.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

اندرزنامه‌ها بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازند. از نمونه‌های مشهور اندرزنامه‌ها، می‌توان به قابوس‌نامه، نوشتهٔ عُنصرالمَعالی در قرن پنجم هجری اشاره کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): **کتاب‌های سیاست‌نامه‌ای**: اطلاعاتی سودمند دربارهٔ شیوهٔ کشورداری، مناسبات حکومت و مردم و تشکیلات و نهادهـای اداری، اقتصادی، نظامـی و فرهنگـی ارائه می‌دهند.

گزینهٔ (۲): **متون نظم و نثر ادبی**: گونهٔ مهمی از منابع تاریخی محسوب می‌شوند؛ زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نیز عقاید دینی و فلسفی رایج در هر عصری، کم و بیش، در شعر شاعران و نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابد.

گزینهٔ (۴): **نوشته‌های جغرافیایی**: اطلاعات بسیار با اهمیتی دربارهٔ آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت، آب‌وهوا، وضعیت اقتصادی، وضعیت نظامی، راه‌ها، کالاها، قلعه‌ها، برج‌ها، بندرها، رودها و دریاها، پایتخت‌ها، ادیان و اعتقادات، نژاد و زبان و حدود و سرحدات و مرزهای سرزمین‌ها و حکومت‌های محلی ارائه می‌دهند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۶ **کدام گزینه به منابع غیرنوشتاری که برای پژوهش در تاریخ ایران دورهٔ اسلامی به کار برده می‌شود، اشاره می‌کند؟**

۱) ابزارها و وسایل دست‌ساختهٔ انسان ـ آثار شفاهی ـ نوشته‌های روی سکه‌ها

۲) محوطه‌ها و بناهای تاریخی ـ ابزارها و وسایل دست‌ساختهٔ انسان ـ آثار شفاهی

۳) محوطه‌ها و بناهای تاریخی ـ ابزارها و وسایل دست‌ساختهٔ انسان ـ طبقات و انساب

۴) ابزارها و وسایل دست‌ساختهٔ انسان ـ آثار شفاهی ـ منظومه‌های حماسی و تاریخی

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

برای آشنایی با دسته‌بندی منابع پژوهش در تاریخ ایران دوران اسلامی به درختوارهٔ زیر توجه کنید:

پاسخ خیلی تشریحی ✔ محوطه‌ها و بناهای تاریخی، ابزارها و وسایل دست‌ساختهٔ انسان و آثار شفاهی، سه گونه از منابع غیرنوشتاری است که برای پژوهش در تاریخ ایران دوران اسلامی به کار برده می‌شوند.

گول نخوری ✘ سکه‌ها به خودی خود جزء منابع غیرنوشتاری هستند، ولی نوشته‌های روی سکه‌ها جزء منابع نوشتاری (**سایر نوشته‌ها**) محسوب می‌شود.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۷ **کدام گزینه به آثار عصر سلجوقی اشاره کرده است؟**

۱) سیاست‌نامهٔ خواجه نظام‌الملک توسی ـ زندگی شگفت‌آور تیمور

۲) تاریخ بیهقی ـ نامهٔ اهل خراسان انوری

۳) زندگی شگفت‌آور تیمور ـ تاریخ بیهقی

۴) سیاست‌نامهٔ خواجه نظام‌الملک توسی ـ نامهٔ اهل خراسان انوری

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

سیاست‌نامه نوشتهٔ خواجه نظام‌الملک توسی و قصیدهٔ نامهٔ اهل خراسان سرودهٔ انوری، از آثار دورهٔ سلجوقی محسوب می‌شوند.

بررسی سایر آثار:

زندگی شگفت‌آور تیمور، توسط ابن‌عربشاه دربارهٔ تیمور نگاشته شده است.

تاریخ بیهقی مربوط به عصر غزنویان است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۸ **کدام گزینه حاوی اطلاعات درستی دربارهٔ انواع کتاب‌های تاریخی است؟**

الف) از معروف‌ترین آثار تاریخی محلی می‌توان به تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته، در موضوع تاریخ سیستان از ایام قدیم تا سال ۳۱۰ ق اشاره کرد.

ب) تاریخ‌نگاری به سبک تک‌نگاری از دورهٔ غزنویان به بعد مرسوم شد.

ج) بعدها با گسترش تاریخ‌نویسی سلسله‌ای در میان سلسله‌های محلی، تاریخ‌نویسی سلسله‌ای با تاریخ‌نویسی محلی پیوستگی یافت.

د) از برجسته‌ترین منظومه‌های حماسی و تاریخی، شاهنامه، اثر گران‌سنگ و بلندآوازهٔ حکیم ابوالقاسم فردوسی است.

۱) «الف» ـ «د» ۲) «ب» ـ «د» ۳) «الف» ـ «ج» ۴) «ج» ـ «د»

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) از معروف‌ترین آثار تاریخی محلی می‌توان به تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته، در موضوع تاریخ سیستان از ایام قدیم تا سال **۷۲۵ ق** اشاره کرد.

نکته محمد بن جریر طبری در ۳۱۰ ق درگذشت.

ب) تاریخ‌نگاری به سبک تک‌نگاری از دورهٔ **تیموریان** به بعد مرسوم شد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۶۹ **کدام گزینه تماماً به آثار شفاهی که به پژوهش در تاریخ ایران دوران اسلامی کمک می‌نماید، اشاره می‌کند؟**

۱) داستان‌های قهرمانی، دوبیتی و تصنیف و فرهنگ‌نامه‌های زندگی‌نامه‌ای

۲) داستان‌های قهرمانی، دوبیتی و تصنیف و فرمان‌ها

۳) ادبیات عامیانه، متل‌ها و لطیفه‌ها، ترانه و لالایی

۴) ادبیات عامیانه، متل‌ها و لطیفه‌ها، فرهنگ‌نامه‌های زندگی‌نامه‌ای

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔ افسانه‌ها و اساطیر اقوام در دوره‌های مختلف تاریخی، خاطرات شفاهی، انواع مختلف ادبیات عامیانه، اعم از داستان‌های تاریخی، قهرمانی، اخلاقی و تخیلی، گونه‌های متفاوت متل‌ها، لطیفه‌ها و انواع شعر، نظیر دوبیتی، تصنیف، ترانه و لالایی، از جمله آثار شفاهی برای پژوهش در تاریخ محسوب می‌شوند.

نکته فرمان‌ها و فرهنگ‌نامه‌ها از جمله منابع نوشتاری پژوهش در تاریخ محسوب می‌شوند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۰ کدام گزینه بستری برای وقوع یک رویداد تاریخی به شمار می‌رود؟

الف) دشت چالدران

ب) مسجد گوهرشاد

ج) کاخ سعدآباد

د) غار حرا

۱) «الف» ـ «د»
۲) «الف» ـ «ج»
۳) «ب» ـ «د»
۴) «ب» ـ «ج»

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔ مکان‌های تاریخی، مثل غار حرا، کوه اُحد و یا دشت چالدران، هر یک بستر وقوع یک رویداد تاریخی به شمار می‌روند.

نکته آثار و بناهای تاریخی، مانند میدان نقش جهان، مسجد گوهرشاد و به طور کلی آثار ساختمانی و معماری نظیر کاخ‌ها، کاروان‌سراها، قلعه‌ها و برج‌ها، زیارتگاه‌ها، مقبره‌ها، پل‌ها و جاده‌ها، آب‌انبارها، مساجد و کلیساها، معابد و خانقاه‌ها، بنادر و اسکله‌ها و روستاها و شهرهای قدیمی از مهم‌ترین منابع و مراجع پژوهش دربارهٔ گذشته‌های دور و نزدیک محسوب می‌شوند. این آثار، به مورخان، برای فهم عمیق‌تر و بازسازی دقیق‌تر گذشته‌ها کمک می‌کنند.

گول نخوری ✘ برای پاسخ به این سؤال، فهم دو مفهوم مکان تاریخی و آثار تاریخی ضروری است. موارد «الف» و «د» به یک مکان تاریخی اشاره دارند، ولی موارد «ب» و «ج» جزء آثار و بناهای تاریخی هستند. دقت کنید که مکان‌های تاریخی بستر وقوع یک رویداد محسوب می‌شوند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۱ در ارتباط با موضوع «ناحیه‌بندی» کدام گزینه به ترتیب به پاسخ درست پرسش‌های زیر اشاره دارد؟

الف) هدف یک جغرافی‌دان از ناحیه‌بندی‌کردن یک منطقه چه چیزی می‌تواند باشد؟

ب) اصلی‌ترین ملاک یک جغرافی‌دان برای کنار هم قرار دادن پدیده‌ها در یک ناحیه چیست؟

۱) کمک به برنامه‌ریزی صحیح ـ تمایز پدیده‌ها نسبت به پدیده‌های اطراف

۲) کمک به برنامه‌ریزی صحیح ـ همگونی و وحدت پدیده‌ها

۳) عینی‌کردن مطالعات ـ تمایز پدیده‌ها نسبت به پدیده‌های اطراف

۴) عینی‌کردن مطالعات ـ همگونی و وحدت پدیده‌ها

مشاوره همیشه سعی کن برای جواب‌دادن به سؤال‌های چندبخشی (مثل این سؤال) این سه تا کار رو انجام بدی:

۱) اول سراغ بخشی برو که کامل مسلطی بهش.

۲) تلاش کن با حذف گزینهٔ غلط به جواب درست برسی.

۳) اگه بدون جواب‌دادن به همهٔ بخش‌های سؤال به جواب درست رسیدی، اصلاً کوتاه نیا و با جواب‌دادن به بقیهٔ بخش‌ها یه کاری کن که از جوابت مطمئن بشی.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✔

- اهداف جغرافی‌دانان از ناحیه‌بندی:

۱) (کمک به) شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف

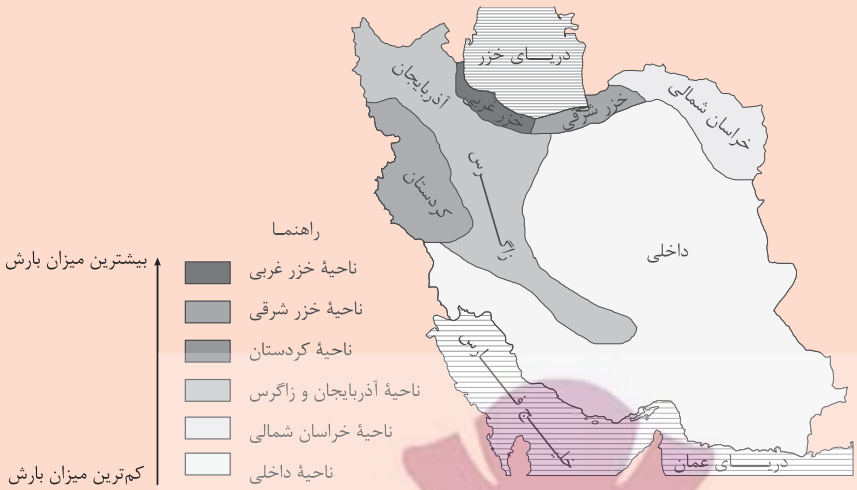
۲) **علمی‌کردن** مطالعات و تحقیقات (مکان‌های مختلف)

۳) کمک به برنامه‌ریزی صحیح (برای مکان‌های مختلف)

- ویژگی اصلی هر ناحیه، **وحدت و همگونی** نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است، در نتیجه ← اصلی‌ترین ملاکی که یک جغرافی‌دان با استفاده از آن پدیده‌های طبیعی را در یک ناحیه (یک دسته) قرار می‌دهد، **شباهت‌های میان آن‌ها** است.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

۷۲ با بررسی نواحی بارشی در کشور ما، کدام مورد به مفهوم درستی اشاره دارد؟

۱) این ناحیه‌بندی از لحاظ معیارهای دسته‌بندی نواحی، با ناحیه‌بندی انواع خاک‌ها در کانادا شباهت و از نظر هدف با ناحیه‌بندی قومی افغانستان تفاوت کامل دارد.

۲) اگر داده‌های این نقشه را با داده‌های توزیع پوشش گیاهی ترکیب کنیم، به این نتیجه می‌رسیم که دوری و نزدیکی به دریا، مهم‌ترین عامل در تراکم پوشش گیاهی و شدت بارش کشور است.

۳) با توجه به وضعیت جغرافیایی کشور و میزان بارش نواحی مختلف، می‌توان گفت با حرکت از غرب به شرق کشور، در تمامی نقاط با کاهش بارش مواجه خواهیم شد.

۴) از آن‌جایی که در این تقسیم‌بندی از ویژگی‌هایی مانند میانگین بارندگی سالانه، توزیع فصلی بارش و بالاترین بارش روزانه، استفاده شده، می‌توان گفت این ناحیه‌بندی، تماماً بر مبنای معیارها و ملاک‌های طبیعی انجام شده است.

مشاوره سؤالات تحلیلی با استفاده از یک دادهٔ جغرافیایی (مثل نقشه، نمودار و ...) یکی از جدیدترین و ناآشناترین شکل سؤالات برای دانش‌آموزها و همین‌طور معلم‌هاست! وقتی تو آزمون‌ها و کنکور با این تیپ از سؤالات مواجه می‌شی بهتره این کارها رو انجام بدی:

۱) هول نشو! این سؤال‌ها دشوار نیستن و باید برای جواب‌دادن بهشون یه‌خورده از کتاب فاصله بگیری. یعنی چی؟ یعنی نباید انتظار داشته باشی جواب این سؤال به صورت واضح و مشخص تو یه جایی از کتاب اومده باشه.

۲) حواست باشه! این سؤال‌ها محدود به یک بخش کتاب (اون بخشی که تصویر از اون‌جا برداشته شده) نیست و می‌تونه هم‌زمان چندتا بخش (که ممکنه خیلی هم به هم مرتبط نباشن) رو پوشش داده باشه، پس تلاش نکن با فشارآوردن به خودت بفهمی این نقشه، نمودار و ... دقیقاً از کجای کتاب اومده و متن قبل و بعدش چیه، چون قرار نیست لزوماً تو رو به جواب برسونه.

۳) منطقی باش! اکثر سؤال‌های این‌شکلی، تحلیلی هستن و خیلی وقتا نیاز نیست به متن کتاب درسی مسلط باشی تا بتونی بهشون جواب بدی. سعی کن گزینه‌ای رو انتخاب کنی که منطقی‌تره و با عقل جور درمیاد. همین!

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در دسته‌بندی نواحی بارشی ایران، جغرافی‌دان براساس ترکیب ویژگی‌های عمدهٔ بارش از قبیل میانگین بارندگی سالانه، توزیع فصلی بارش و بالاترین میزان بارش روزانه، ایران را به شش ناحیهٔ بارشی تقسیم کرده است. ← تمامی این ویژگی‌ها، مربوط به **عوامل طبیعی** هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): این ناحیه‌بندی از لحاظ معیارهای دسته‌بندی نواحی، با ناحیه‌بندی انواع خاک‌ها در کانادا شباهت و **از نظر هدف با ناحیه‌بندی قومی افغانستان شباهت دارد.** *(خیلی مهم نیست ما داریم چه پدیده‌ای رو و با چه عوامل و معیارهایی ناحیه‌بندی می‌کنیم، در هر صورت هدف ما از ناحیه‌بندی مناطق مختلف، همین سه‌تا هدفه:* ۱) شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف، ۲) علمی‌کردن مطالعات و تحقیقات و ۳) کمک به برنامه‌ریزی صحیح)

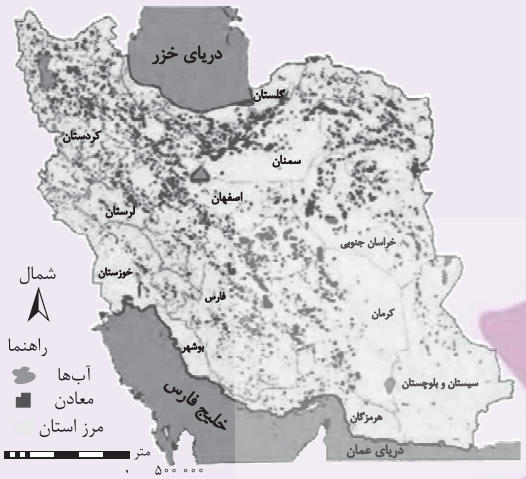
گزینهٔ (۲): اگر داده‌های این نقشه را با داده‌های توزیع پوشش گیاهی ترکیب کنیم، **نمی‌توانیم به این نتیجه برسیم که دوری و نزدیکی به دریا، مهم‌ترین عامل در تراکم پوشش گیاهی و شدت بارش کشور است.** *(چرا؟ چون با وجود این‌که مناطق جنوبی کشور نزدیک دریا و منابع آبی هستن، اما بارش زیادی ندارن!)*

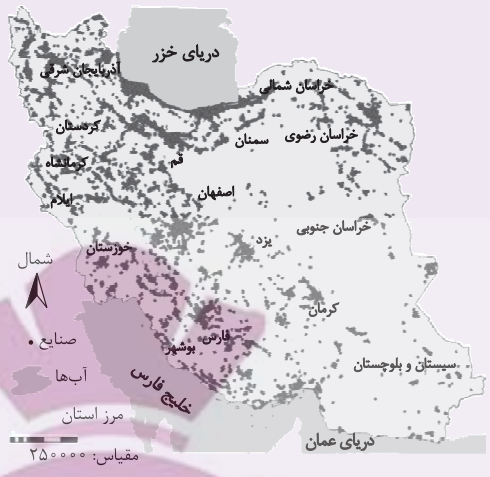
گزینهٔ (۳): با توجه به وضعیت جغرافیایی کشور و میزان بارش نواحی مختلف، می‌توان گفت با حرکت از غرب به شرق کشور، **در اکثر مناطق** با **کاهش** بارش مواجه خواهیم شد *(درسته که به صورت کلی با حرکت از غرب به شرق میزان بارش توی کشور کم می‌شه، اما دربارهٔ همهٔ مناطق این موضوع صادق نیست و مثلاً تو کمربند شمال کشور اگه ما از غرب به شرق حرکت کنیم (مثلاً اگه از ناحیهٔ آذربایجان و زاگرس به ناحیهٔ خزر غربی بریم) میزان بارش بیشتر هم می‌شه.)*

کنکور

با توجه به متن و نقشه‌های زیر، کدام عبارت با مشخصات «سؤالات کلیدی در جغرافیا» مطابقت دارد؟

«نواحی شرقی و مرکزی ایران از نظر ذخایر و مواد اولیه غنی هستند، ولی به دلیل این‌که به صورت محدود، مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند، با رشد صنعتی روبه‌رو نبوده‌اند.» *(سؤال ۱۱۵ کنکور انسانی ۱۴۰۴ ـ نوبت دوم)*

۱) به علت وقوع پدیده و هم‌چنین سؤالات «چه‌طور» و «چه چیز» که به ترتیب، به ماهیت پدیده یا مسئله و سیر تکوین پدیده تأکید دارند، پاسخ داده است.

۲) به علت وقوع پدیده و هم‌چنین سؤالات «چه کسی» و «چه‌طور» که به ترتیب، به سیر تکوین پدیده و ماهیت پدیده یا مسئله تأکید دارند، پاسخ داده است.

۳) رکن اساسی جغرافیا و هم‌چنین سؤالات «چرا» و «چه کسی» که به ترتیب، به سیر تحول پدیده و روابط متقابل انسان و محیط تأکید دارند، بررسی شده است.

۴) رکن اساسی جغرافیا و هم‌چنین سؤالات «چه کسی» و «چه چیز» که به ترتیب، به روابط متقابل انسان و محیط و ماهیت پدیده تأکید دارند، بررسی شده است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۳ **با توجه به موارد زیر، کدام گزینه به عبارت‌های درست اشاره دارد؟**

الف) ناحیه، اصلی‌ترین مفهوم در دانش جغرافیا است.

ب) در علم جغرافیا برای ناحیه تعریف واحد و یکسانی وجود ندارد.

ج) ممکن است یک ناحیه دارای همگونی نسبی عناصر جغرافیایی بوده، اما تفاوت خاصی با بخش‌های مجاور خود نداشته باشد.

د) برنامه‌ریزی صحیح برای مکان‌های مختلف، به ناحیه‌بندی کمک می‌کند.

ه) «نقشهٔ پراکندگی کشت برنج»، یک ناحیه‌بندی طبیعی است.

۱) «د» ـ «ه»　　۲) «ب»　　۳) «الف» ـ «ه»　　۴) «ج»

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

برای ناحیه تعاریف متعددی ارائه شده است، در نتیجه **برای ناحیه تعریف یکسان و واحدی وجود ندارد.**

بررسی موارد نادرست:

الف) ناحیه، **یکی از مفاهیم اصلی** در دانش جغرافیا است. *(می‌شه گفت اصلی‌ترین مفهوم جغرافیایی، مکانه)*

ج) ممکن **نیست** یک ناحیه دارای همگونی نسبی عناصر جغرافیایی بوده، اما تفاوت خاصی با بخش‌های مجاور خود نداشته باشد. (اگر نواحی مجاور یک ناحیه با خودِ ناحیه تفاوت خاصی نداشته باشد، کل آن‌ها یک ناحیه هستند، نه چند ناحیهٔ متفاوت)

د) ناحیه‌بندی مکان‌های مختلف، به برنامه‌ریزی صحیح برای نواحی کمک می‌کند. *(یعنی دقیقاً برعکس اون چیزی که توی صورت سؤال گفته شده.)*

ه) «نقشهٔ پراکندگی کشت برنج»، یک ناحیه‌بندی **انسانی** است. (کشت برنج مرتبط با فعالیت اقتصادی افراد (کشاورزی) است، در نتیجه به عوامل انسانی مرتبط است. معیارهای مربوط به عوامل انسانی، شامل جمعیت، اقوام، دین، زبان، فرهنگ، **نوع فعالیت‌های اقتصادی** و نظایر آن می‌شود.)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۴ **تصویر زیر مربوط به یک شهر ساحلی (پیرائوس در یونان) است. با توجه به آن، کدام گزینه اطلاعات درستی را بیان می‌کند؟**

۱) دسترسی مناسب به دریا و امکان تجارت دریایی، می‌تواند موجب پدیدآمدن شهری با نقش بندری، مانند این شهر شود.

۲) نوع خانه‌ها و شکل سقف ساختمان‌ها با ریزش‌های بالای جوی و نوع فعالیت اقتصادی ساکنان ناحیه، یعنی کشاورزی تناسب دارد.

۳) پدیدآمدن ساختمان‌های بلندمرتبه علت جذب جمعیت بالا، رونق تجارت و گردشگری و وجود امکانات حمل‌ونقل بار و مسافر در این شهر است.

۴) اگر این شهر را به عنوان یک ناحیهٔ مستقل جغرافیایی در نظر بگیریم، وجود ساحل و ارتباط خشکی با دریا عامل همگونی و همین‌طور عامل تمایز این ناحیه با نواحی دیگر است.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

دسترسی مناسب به دریا و امکان تجارت دریایی، موجب پدیدآمدن شهر پیرائوس با نقش بندری، شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): این گزینه کلاً غلطه، اول این‌که اگه قرار بود نوع خونه‌ها و شکل سقفشون با ریزش‌های بالای جوی هماهنگی داشته باشه، باید سقف خونه‌ها شیبدار بود، که این‌طوری نیست، از طرفی به نظر نمی‌رسه نوع فعالیت اقتصادی ساکنان این شهر کشاورزی باشه و احتمالاً فعالیت‌های خدماتی (مثل گردشگری، تجارت و حمل‌ونقل) و همین‌طور ماهی‌گیری تو این شهر بیشتر باشه.

گزینهٔ (۳): ۱) جذب جمعیت بالا، ۲) رونق تجارت و گردشگری و ۳) وجود امکانات حمل‌ونقل بار و مسافر، **عوامل پدیدآمدن ساختمان‌های بلندمرتبه** در این شهر هستند. *(یعنی دقیقاً برعکس رابطهٔ علت و معلولی‌ای که توی گزینهٔ (۳) اومده!)*

گزینهٔ (۴): گزینهٔ (٤) هم کلاً غلطه، چون اگه بخوایم معیار همگونی این ناحیه رو وجود ساحل و ارتباط خشکی با دریا بدونیم، کل ساحل، یک ناحیه می‌شه، که اصلاً منطقی به نظر نمی‌رسه.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۵ **کدام گزینه به ترتیب بیانگر پاسخ درست پرسش‌های زیر است؟**

الف) گام اول جغرافی‌دان‌ها پیش از مطالعهٔ سطح زمین چیست؟

ب) چه هنگام می‌توان گفت «ناحیه‌بندی یک محیط جغرافیایی» به درستی انجام شده است؟

۱) ناحیه‌بندی سطح زمین ـ زمانی که هر ناحیه با ناحیهٔ مجاور خود از لحاظ ویژگی‌های طبیعی متمایز باشد.

۲) تقسیم سطح زمین به بخش‌های مختلف ـ هنگامی که هر ناحیه با ناحیهٔ مجاور خود متفاوت باشد.

۳) شناخت ویژگی‌های طبیعی هر ناحیه ـ زمانی که نتیجهٔ ناحیه‌بندی با طرز تفکر جغرافی‌دان همخوانی داشته باشد.

۴) شناخت ویژگی‌های جغرافیایی هر ناحیه ـ زمانی که میان اجزا و عناصر یک ناحیه، شباهت وجود داشته باشد.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

الف) گام اول جغرافی‌دان‌ها پیش از مطالعهٔ سطح زمین، **تقسیم سطح زمین به بخش‌های مختلف** یا همان **ناحیه‌بندی** است.

ب) هنگامی که **هر ناحیه با ناحیهٔ مجاور متفاوت باشد** و یا **میان اجزا و عناصر یک ناحیه، شباهت وجود داشته باشد**، می‌توان گفت ناحیه‌بندی یک محیط جغرافیایی به درستی انجام شده است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۶ هر کدام از موارد زیر به ترتیب جزء کدام دسته از معیارهای ناحیه‌بندی محسوب می‌شوند؟

الف) نواحی جنگل‌های بارانی استوایی و جنگل‌های تایگا

ب) نواحی دامپروری و نواحی صنعتی

ج) نواحی قومی کشور عراق

د) نواحی بارشی کشور سوریه

۱) انسانی ـ طبیعی ـ طبیعی ـ طبیعی

۲) طبیعی ـ انسانی ـ انسانی ـ انسانی

۳) طبیعی ـ طبیعی ـ انسانی ـ طبیعی

۴) طبیعی ـ انسانی ـ انسانی ـ طبیعی

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

- مثال‌هایی از **معیارهای طبیعی** ناحیه‌بندی:

۱) ناهمواری‌ها

۲) آب‌وهوا

۳) پوشش گیاهی

۴) خاک

- مثال‌هایی از **معیارهای انسانی** ناحیه‌بندی:

۱) جمعیت

۲) اقوام (قومیت‌ها)

۳) دین

۴) زبان

۵) فرهنگ

۶) نوع فعالیت اقتصادی

پاسخ خیلی تشریحی

دسته‌بندی بر مبنای **زیست‌بوم‌های** مختلف مانند **جنگل‌های بارانی استوایی** و **جنگل‌های تایگا** و همین‌طور دسته‌بندی بر مبنای **نواحی بارشی** مربوط به معیارهای **طبیعی** ناحیه‌بندی است.

دسته‌بندی بر مبنای **نوع فعالیت اقتصادی** مانند **دامپروری** و **صنعت** و همین‌طور دسته‌بندی بر مبنای **قومیت‌ها**، مربوط به معیارهای **انسانی** ناحیه‌بندی است.

ایران تست
توشه‌ای برای موفقیت

امتحان نهایی

گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. *(سؤال ۳ (قسمت الف) ـ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۳)*

الف) «خاک چرنوزیوم، پراکندگی صنایع و ویژگی‌های بارشی» به ترتیب جزء کدام دسته از معیارهای ناحیه‌بندی محسوب می‌شوند؟

۱) طبیعی، طبیعی، انسانی

۲) طبیعی، انسانی، طبیعی

۳) انسانی، انسانی، طبیعی

۴) طبیعی، انسانی، انسانی

۷۷ **کدام گزینه به «نتایجی که از تعریف ناحیه می‌توان برداشت کرد»، اشارهٔ درستی دارد؟**

۱) طرز تفکر یک جغرافی‌دان و شیوهٔ کار او، مبنای ناحیه‌بندی است. ـ هدف مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان، مهم‌ترین عامل ناحیه‌بندی است.

۲) هر ناحیه به درجه‌ای از همگونی رسیده که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز شده و با آن‌ها تفاوت دارد. ـ ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است.

۳) مهم‌ترین ویژگی هر ناحیه تمایز آن با سایر نواحی است. ـ وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در هر ناحیه، نتیجه‌ای است که پس از ناحیه‌بندی به دست می‌آید.

۴) ناحیه‌بندی به شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف و علمی‌کردن مطالعات و تحقیقاتِ مکان‌ها کمک می‌کند. ـ بدون ناحیه‌بندی امکان برنامه‌ریزی صحیح برای مکان‌های مختلف وجود ندارد.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

از تعریف ناحیه، یعنی «تقسیم یک محیط جغرافیایی به واحدهای کوچک‌تر، براساس معیارهای مختلف، به طوری که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد»، نتایج زیر را می‌توان برداشت کرد:

۱) هر ناحیه به درجه‌ای از همگونی رسیده که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز شده و با آن‌ها تفاوت دارد.

۲) ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): مورد اول مربوط به **اساس ناحیه‌بندی** است و هدف مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان، عواملی است که انتخاب **معیارها و ملاک‌های تعیین ناحیه** به آن بستگی دارد.

گزینهٔ (۳): مهم‌ترین ویژگی هر ناحیه **وحدت و همگونی** است. ـ وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در هر ناحیه، **پیش از ناحیه‌بندی وجود دارد.**

گزینهٔ (۴): ناحیه‌بندی به شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف و علمی‌کردن مطالعات و تحقیقاتِ مکان‌ها کمک می‌کند (مربوط به اهداف ناحیه‌بندی است). ـ بدون ناحیه‌بندی امکان برنامه‌ریزی صحیح برای مکان‌های مختلف وجود **دارد**. (ناحیه‌بندی صرفاً به برنامه‌ریزی برای مکان‌ها کمک می‌کند.)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۸ **با توجه به تصویر، کدام گزینه به پاسخ درست پرسش‌های زیر اشاره دارد؟**

الف) میان نوع خانه‌ها و شکل آن‌ها با ریزش‌های جوی چه هماهنگی‌هایی وجود دارد؟

ب) ویژگی‌های طبیعی این ناحیه، موجب به وجود آمدن شرایط مناسب برای کدام فعالیت اقتصادی شده است؟ چرا؟

۱) به دلیل بارش زیاد باران، سقف خانه‌ها به صورت شیبدار ساخته شده است./ پرورش دام ـ بارش بالا و رطوبت باعث شکل‌گیری چمنزارهای گسترده شده که شرایط مساعدی را برای پرورش دام به وجود آورده است.

۲) فاصلهٔ زیاد خانه‌ها از یکدیگر به دلیل جلوگیری از وقوع سیلاب است./ کشاورزی ـ بارش بالا و مسطح‌بودن زمین، محیط مناسبی را برای کشت محصولات کشاورزی پدید آورده است.

۳) به دلیل بارش زیاد باران، سقف خانه‌ها به صورت شیبدار ساخته شده است./ صنعت ـ نزدیکی خانه‌ها به مزارع، محیط مناسبی را برای فعالیت‌های صنعتی به وجود آورده است.

۴) فاصلهٔ زیاد خانه‌ها از یکدیگر به دلیل جلوگیری از وقوع سیلاب است./ گردشگری ـ وجود چمنزارهای گسترده، محیط مناسبی را برای فعالیت‌های گردشگری به وجود آورده است.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

ناحیهٔ مرطوب:

مزرعه‌ای در سوئیس

- پوشش گیاهی این ناحیه غنی است. (چرا؟ به دلیل **بارش زیاد** و **رطوبت کافی**)
- **فعالیت اقتصادی** عموم افراد، **دامپروری** است.
- نوع **خانه‌ها** مناسب با **نوع فعالیت اقتصادی** (دامپروری و نگه‌داری علوفه) است.
- **سقف خانه‌ها** به دلیل **بارش زیاد**، به شکل **شیبدار** است.
- وجود چمنزارهای وسیع، این ناحیه‌ها را برای پرورش گاو مناسب کرده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

الف) به دلیل بارش زیاد باران، سقف خانه‌ها به صورت شیبدار ساخته شده است، در نتیجه میان نوع خانه‌ها و شکل آن‌ها با بالابودن ریزش‌های جوی هماهنگی وجود دارد.

ب) ویژگی‌های طبیعی این ناحیه مانند بارش بالا، رطوبت و وجود چمنزارهای وسیع، محیط مناسبی را برای پرورش دام به وجود آورده است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۷۹ **کدام گزینه در رابطه با مراحل ناحیه‌بندی توسط جغرافی‌دان، به درستی تدوین شده است؟**

۱) انتخاب معیارها و ملاک‌ها با توجه به هدف پژوهش ← استفاده از یک یا چند معیار برای ناحیه‌بندی ← مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های پدیده‌ها در منطقه ← رسم حدود و مرزهای هر ناحیه روی نقشه

۲) انتخاب موضوع تحقیق و پژوهش ← مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های پدیده‌ها در منطقه ← انتخاب معیارها و ملاک‌ها با توجه به هدف پژوهش ← استفاده از یک یا چند معیار برای ناحیه‌بندی ← رسم حدود و مرزهای هر ناحیه روی نقشه

۳) انتخاب موضوع تحقیق و پژوهش ← انتخاب معیارها و ملاک‌ها با توجه به هدف پژوهش ← مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های پدیده‌ها در منطقه ← رسم حدود و مرزهای هر ناحیه روی نقشه ← استفاده از یک یا چند معیار برای ناحیه‌بندی

۴) انتخاب معیارها و ملاک‌ها با توجه به هدف پژوهش ← انتخاب موضوع تحقیق و پژوهش ← مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های پدیده‌ها در منطقه ← استفاده از یک یا چند معیار برای ناحیه‌بندی ← رسم حدود و مرزهای هر ناحیه روی نقشه

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ابتدا جغرافی‌دان **موضوع تحقیق و پژوهش** خود را انتخاب می‌کند.

در گام بعدی به منطقه‌ای که قرار است آن را ناحیه‌بندی کند می‌رود و شباهت‌ها و تفاوت‌های پدیده‌های موجود در آن را مطالعه می‌کند.

در گام بعدی با توجه به هدف پژوهش خود، معیارها و ملاک‌هایی را برای ناحیه‌بندی مشخص می‌کند.

در گام بعدی با استفاده از یک یا چند معیار ناحیه‌بندی را انجام می‌دهد.

و در گام آخر، حدود و مرزهای هر ناحیه روی نقشه رسم می‌کند.

گول نخوری ✗

تو سؤالایی که یه روند رو ازت می‌خواد تلاش کن تا حد امکان دنبال یه سیر منطقی باشی، مثلاً سیر منطقی به ما می‌گه تو پروسهٔ ناحیه‌بندی احتمالاً رسم حدود و مرزهای هر ناحیه روی نقشه باید گام آخر و یا حداقل جزء گام‌های آخر باشه و منطقی نیست یه مرحله با عنوان استفاده از یک یا چند معیار برای ناحیه‌بندی بعد از این بیاد که ما ناحیه رو روی نقشه رسم کردیم و تموم شده و رفته! (رد گزینهٔ ۳)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۰ **یک جغرافی‌دان قصد دارد یک محیط جغرافیایی را براساس ملاک‌هایی تقسیم‌بندی (ناحیه‌بندی) کند. با توجه به این موضوع، کدام گزینه به پاسخ درست پرسش‌های زیر اشاره دارد؟**

الف) کدام گزینه در رابطه با کار این جغرافی‌دان درست است؟

ب) چه عواملی سبب می‌شود که یک ناحیه با ناحیهٔ دیگر تفاوت داشته باشد؟

۱) این فرد برای انجام کار ناحیه‌بندی از نظریات پژوهشگران حوزهٔ تاریخ و آب‌وهواشناسی استفاده کرده و سعی می‌کند ملاک ناحیه‌بندی را بر مبنای نظر آن‌ها تعیین کند. ـ عواملی مانند طرز تفکر جغرافی‌دان و شیوهٔ کار او

۲) این فرد، فرایند ناحیه‌بندی را تنها مختص به علم جغرافی می‌داند و باور دارد برای انجام این کار، دانشمندان دیگر حوزه‌ها صرفاً می‌توانند به او مشاوره بدهند. ـ عواملی مانند طرز تفکر جغرافی‌دان و شیوهٔ کار او

۳) این فرد برای انجام کار ناحیه‌بندی از نظریات پژوهشگران حوزهٔ تاریخ و آب‌وهواشناسی استفاده کرده و سعی می‌کند ملاک ناحیه‌بندی را بر مبنای نظر آن‌ها تعیین کند. ـ عواملی مانند بهره‌برداری از محیط و شیوهٔ زندگی مردم

۴) این فرد، فرایند ناحیه‌بندی را تنها مختص به علم جغرافی می‌داند و باور دارد برای این انجام این کار، دانشمندان دیگر حوزه‌ها صرفاً می‌توانند به او مشاوره بدهند. ـ عواملی مانند نوع بهره‌برداری از محیط و شیوهٔ زندگی مردم

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

ناحیه‌بندی و نکات آن:

جغرافی‌دان‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه چه کار می‌کنند؟	یک یا چند **معیار** را به کار می‌گیرند.
معیارهای ناحیه‌بندی ممکن است **عوامل طبیعی** و یا **عوامل انسانی** باشد.	
جغرافی‌دان‌ها با توجه به معیارها، **حدود** یا **مرزهای** هر ناحیه را مشخص کرده و آن را روی نقشه رسم می‌کنند.	
ناحیه‌بندی کار چه کسی است؟	**ناحیه‌بندی کاری صرفاً جغرافیایی است و توسط جغرافی‌دان‌ها انجام می‌شود.**
ناحیه‌بندی بر چه اساسی انجام می‌شود؟	۱) **طرز تفکر یک جغرافی‌دان** و ۲) **شیوهٔ کار او**
انتخاب معیارها و ملاک‌ها برای تعیین یک ناحیه به چه چیزی بستگی دارد؟	**هدف مطالعه** و تحقیق جغرافی‌دان

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

الف) ناحیه‌بندی کاری **صرفاً جغرافیایی** است و **توسط جغرافی‌دان‌ها انجام می‌شود**، در نتیجه دانشمندان دیگر حوزه‌ها صرفاً می‌توانند به جغرافی‌دان مشاوره بدهند.

ب) عواملی مانند **نوع بهره‌برداری از محیط** و **شیوهٔ زندگی مردم**، سبب می‌شود که یک ناحیه با ناحیهٔ دیگر تفاوت داشته باشد. (طرز تفکر جغرافی‌دان و شیوهٔ کار او، مربوط به اساس ناحیه‌بندی است.)

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۱ **کدام پرسش فلسفی محسوب می‌شود؟**

۱) آیا زبان فلسفه زبان پیچیده و سختی است؟

۲) چرا خداوند انبیا را معصوم قرار داده است؟

۳) چرا رشد در راحتی و آسایش رخ نمی‌دهد؟

۴) چرا باید نماز بخوانیم؟

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔ پرسش‌های فلسفی همان سؤالات بنیادی هستند که دربارهٔ حقیقت انسان و جهان مطرح می‌شوند. «چرا رشد در راحتی و آسایش رخ نمی‌دهد؟»، یک پرسش فلسفی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): هر چند این سؤال دربارهٔ دانش فلسفه است، ولی یک سؤال فلسفی نیست.

گزینه‌های (۲) و (۴): این دو سؤال در دانش مربوط به دین طرح می‌شود.

کنکور **کدام مورد را می‌توان پرسش فلسفی دانست؟** *(سؤال ۲۴۴ کنکور انسانی ۱۴۰۰)*

۱) فلسفه چگونه دانشی است؟

۲) فلسفهٔ خواندن نماز چیست؟

۳) زندگی‌کردن چه فایده‌ای دارد؟

۴) آیا تفکر تابع قواعد خاصی است؟

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۲ دربارهٔ مسائل بنیادی کدام گزینه درست است؟

۱) این سؤالات ممکن است برای برخی انسان‌ها رخ بدهد و آن‌ها را وارد مرحلهٔ تفکر فلسفی کند.

۲) ممکن است این سؤالات برای انسان‌ها رخ دهد، ولی همهٔ انسان‌ها به دنبال پاسخ آن‌ها نمی‌روند.

۳) هر کس به دنبال پاسخ این سؤالات برود، به عنوان فیلسوف شناخته می‌شود.

۴) برای ورود به این نوع سؤالات لازم است تا با اصطلاحات فلسفی آشنا باشیم.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

سؤالات بنیادی که دربارهٔ حقیقت انسان و جهان طرح می‌شوند، گاه و بی‌گاه ممکن است برای انسان‌ها رخ دهد، ولی همهٔ انسان‌هایی که این سؤالات برایشان رخ می‌دهد، برای رسیدن به پاسخ آن‌ها تلاش نمی‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): رخ‌دادن سؤال فلسفی برای انسان او را وارد مرحلهٔ تفکر فلسفی نمی‌کند، بلکه اندیشیدن به سؤال و جست‌وجوی پاسخ فلسفی باعث ورود به مرحلهٔ تفکر فلسفی می‌شود.

گزینهٔ (۳): فیلسوف کسی است که وارد قلمرو «دانش فلسفی» شده است و به صورت قانونمند به پرسش‌های فلسفی پاسخ می‌دهد.

گزینهٔ (۴): برای ورود به تفکر فلسفی، نیازی به آموختن اصطلاحات فلسفی نیست و یک پزشک یا کارگر هم می‌تواند بدون اطلاعات فلسفی و صرفاً با جدیت در پرداختن به پرسش‌های فلسفی وارد قلمرو آن شود.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۳ **اختلاف دانش فیزیک و دانش فلسفه در کدام مورد است؟**

۱) فقط در روش

۲) فقط در موضوع

۳) هم در روش هم در موضوع

۴) نه در روش نه در موضوع

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

تفاوت دانش‌ها می‌تواند از دو جهت باشد: یا از جهت موضوع یا از جهت روش. دانش فیزیک یک دانش تجربی است که به بررسی حرکت اجسام می‌پردازد.

دانش فلسفه یک دانش عقلی و استدلالی است که به اصل وجود و حقیقت جهان، انسان و طبیعت می‌پردازد. بنابراین دانش فلسفه و فیزیک هم از جهت روش هم از جهت موضوع با یکدیگر تفاوت دارند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۴ **کدام گزینه در تبیین رابطهٔ میان دو مفهوم «تفکر» و «تفکر فلسفی» درست است؟**

۱) تبیین این رابطه، نیازمند تشکیل یک قضیهٔ «موجبهٔ کلیه» و یک «سالبهٔ جزئیه» است؛ به گونه‌ای که در هر دو قضیه، مفهومِ اعم (تفکر) الزاماً در جایگاه موضوع بنشیند.

۲) از آن‌جا که مرزهای این دو مفهوم در برخی مصادیق با یکدیگر تلاقی دارند و در برخی دیگر از هم جدا می‌شوند، تبیین رابطهٔ آن‌ها نیازمند قضایای جزئیه است.

۳) برای ترسیم دقیقِ این نسبت، به یک قضیهٔ «موجبهٔ کلیه» و یک «سالبهٔ جزئیه» نیاز داریم، به این شرط که مفهومِ «تفکر»، موضوعِ قضیهٔ موجبهٔ کلیه نباشد.

۴) این رابطه نشان می‌دهد که مصداقِ هیچ تفکری نمی‌تواند خارج از قلمرو دغدغه‌های فلسفی قرار گیرد؛ لذا با دو قضیهٔ «موجبهٔ کلیه» قابل اثبات است.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

گام اول: باید نوع رابطه میان این دو مفهوم تشخیص داده شود.

- **مفهوم الف (عام)**: تفکر (شامل اندیشهٔ روزمره، ریاضی، هنری، فلسفی و ...)
- **مفهوم ب (خاص)**: تفکر فلسفی (نوع خاصی از اندیشه که به اصل وجود و حقیقت می‌پردازد.) رابطهٔ میان این دو، «**عموم و خصوص مطلق**» است، زیرا هر تفکر فلسفی، قطعاً یک تفکر است، اما هر تفکری لزوماً تفکر فلسفی نیست.

گام دوم: باید این رابطه به زبان قضایای حملی ترجمه شود. در منطق، نسبت عموم و خصوص مطلق به وسیلهٔ دو قضیه بیان می‌شود:

۱) **موجبهٔ کلیه**: «هر [مفهوم خاص]، [مفهوم عام] است.» ← «هر تفکر فلسفی، تفکر است.»

۲) **سالبهٔ جزئیه**: «بعضی [مفهوم عام]، [مفهوم خاص] نیست.» ← «بعضی تفکرها، تفکر فلسفی نیستند.»

حال با این الگو به سراغ بررسی گزینهٔ (۳) می‌رویم: این گزینه به درستی اشاره می‌کند که به یک موجبهٔ کلیه و یک سالبهٔ جزئیه نیاز داریم. هم‌چنین شرط دقیقی می‌گذارد؛ «مفهوم تفکر (که عام است)، نباید موضوع موجبهٔ کلیه باشد.» این کاملاً درست است، زیرا در قضیهٔ موجبهٔ کلیه (هر تفکر فلسفی، تفکر است)، کلمهٔ «تفکر» در جایگاه **محمول** قرار گرفته است، نه موضوع.

بررسی سایر گزینه‌ها:

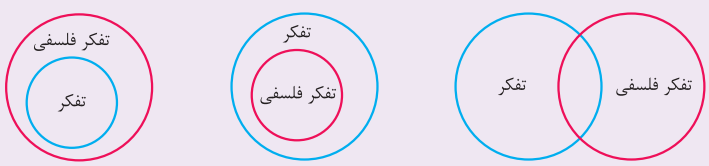
گزینهٔ (۱): در قضیهٔ سالبهٔ جزئیه (بعضی تفکرها، تفکر فلسفی نیستند)، مفهوم عام (تفکر) در جایگاه موضوع نشسته است، اما در قضیهٔ موجبهٔ کلیه (هر تفکر فلسفی، تفکر است)، مفهوم عام در جایگاه **محمول** است. پس حکم این گزینه مبنی بر این‌که مفهوم اعم در هر دو قضیه موضوع باشد، از نظر ساختار منطقی باطل است.

گزینهٔ (۲): این گزینه در حال تعریف نسبت «**عموم و خصوص من‌وجه**» است (مانند رابطهٔ لباس و سفید)، در حالی که رابطهٔ تفکر و تفکر فلسفی، عموم و خصوص مطلق است و تلاقی دوطرفه ندارند (نمی‌توان گفت بعضی تفکرهای فلسفی، تفکر نیستند!)

گزینهٔ (۴): این گزینه در حال توصیف نسبت «**تساوی**» است (که با دو موجبهٔ کلیه بیان می‌شود) و ادعا می‌کند هر تفکری، فلسفی است. این ادعا هم از نظر فلسفی و هم از نظر منطقی غلط است، چراکه انسان‌ها روزانه هزاران تفکر غیرفلسفی (تخیلی، محاسباتی، مادی) دارند.

کتاب درسی

اگر بخواهیم رابطهٔ «تفکر» با «تفکر فلسفی» را به صورت دو دایره ترسیم کنیم، این دو دایره به شکل کدام‌یک از صورت‌های زیر خواهد بود، چرا؟ *(فلسفه (۱) ـ تمرین ۴ به کار ببندیم صفحهٔ ۱۱ کتاب درسی)*

۸۵ گزاره‌های درست در کدام گزینه مشخص شده است؟

الف) تفکر فلسفی، تفکر در حوزهٔ فطرت اول و فلسفهٔ تفکر در حوزهٔ فطرت ثانی است، چراکه فلسفه نیازمند آموزش تخصصی است، اما تفکر فلسفی در نهاد هر انسانی به صورت غریزی وجود دارد.

ب) تفکر دو قلمرو دارد: تفکر در حوزهٔ فطرت اول و تفکر در حوزهٔ فطرت ثانی که در قلمرو دوم، انسان از چارچوب نیازهای مادی فراتر رفته و با پرسش‌های غایی و بنیادین هستی روبه‌رو می‌شود.

ج) تفکر فلسفی و تفکر فیلسوفانه، هر دو در حوزهٔ فطرت ثانی قرار می‌گیرند؛ با این تفاوت که تفکر فیلسوفانه، در واقع همان تفکر فلسفی است که ساختاریافته، قانونمند و دارای نظامِ منسجم‌شده است.

د) در فلسفه هم تفکر فلسفی صورت می‌گیرد، اما به شکل قانونمند و نظام‌یافته. بر همین اساس می‌توان نتیجه گرفت که «هر فیلسوفی یک متفکر فلسفی است، اما هر متفکر فلسفی لزوماً فیلسوف نیست».

ه) کسی که به مقام تفکر فلسفی می‌رسد، دیگر نیازی به تفکر در حوزهٔ فطرت اول ندارد، زیرا پرداختن به چرایی حیات و مبانی هستی، او را از دغدغه‌های سطحی و روزمره بی‌نیاز می‌سازد.

۱) «الف» ـ «ج» ـ «ه»
۲) «ب» ـ «ج» ـ «د»
۳) «الف» ـ «ب» ـ «د»
۴) «ج» ـ «د» ـ «ه»

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

بررسی عبارت‌ها:

الف) نادرست؛ **هم تفکر فلسفی و هم دانش فلسفه، هر دو متعلق به فطرت ثانی هستند.** فطرت اول فقط جایگاه تفکرات ابتدایی و روزمره (مثل غذاخوردن، خرید و فروش و ...) است.

ب) درست؛ این عبارت به درستی دو قلمرو تفکر را تفکیک کرده و رسالت فطرت ثانی را که همان پرداختن به «پرسش‌های بنیادین» است، به طور صحیح توصیف کرده است.

ج) درست؛ تفاوت تفکر فلسفی (که در عامهٔ مردم وجود دارد) با تفکر فیلسوفانه (که در فلاسفه وجود دارد)، **در جایگاه آن‌ها (فطرت اول / ثانی)** نیست، بلکه در روشمندی و نظام‌مندی آن‌هاست.

د) درست؛ نتیجه‌گیریِ منطقیِ عبارتِ گزینهٔ قبلی است، چون فلسفه شکلِ تخصصیِ تفکر فلسفی است. پس هر فیلسوفی قطعاً در حال تفکر فلسفی است (عام)، اما یک انسان عادی که در خلوت خود به مرگ یا معنای زندگی فکر می‌کند (متفکر فلسفی)، چون این کار را با روش یک فیلسوف یعنی به طور جدی و روشمند انجام نمی‌دهد، فیلسوف محسوب نمی‌شود.

ه) نادرست، انسان یک موجود دوبعدی است و هرگز از کالبد مادی خود خارج نمی‌شود. بزرگ‌ترین فیلسوفان تاریخ هم برای بقا، غذاخوردن، فرار از خطر و مدیریت اقتصادِ خانوادهٔ خود، **نیازمند تفکر در حوزهٔ فطرت اول هستند.** رسیدن به فطرت ثانی، به معنای نابودی یا بی‌نیازی از فطرت اول نیست.

توشه ای برای موفقیت

۸۶ **کدام مورد دربارهٔ سوفیست‌ها نادرست است؟**

۱) سوفیست‌ها به دلیل مغالطه‌هایی که در گفتارشان داشتند، هدف خود را پیروزی بر رقیب قرار دادند.

۲) معنای واژهٔ سوفیست در طول زمان، برخلاف معنای واژهٔ فلسفه، دچار افت و نزول شده است.

۳) شاید چون سقراط به جهت این‌که با آنان هم‌ردیف نشود، اجازه نداد او را دانشمند بخوانند.

۴) با توجه به استفاده از مغلطه، حقیقت و درستی برای آن‌ها دارای ارزش نبود.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

سوفیست‌ها چون هدف خود را پیروزی بر رقیب قرار داده بودند، در استدلال‌های خود از مغالطه استفاده می‌کردند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): کلمهٔ سوفیست از معنای دانشمند به معنای مغالطه‌کار، نزول پیدا کرد.

گزینهٔ (۳): سقراط به دلیل تواضع و فروتنی در برابر علم و یا شاید برای هم‌ردیف‌نشدن با سوفیست‌ها مایل نبود او را سوفیست یا دانشمند بخوانند.

گزینهٔ (۴): آن‌ها هدف خود را پیروزی بر رقیب با استفاده از مغلطه می دانستند، پس حقیقت و درستی ارزشی نداشت.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۷ **روش بررسی گزارهٔ موجود در کدام گزینه، با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟**

۱) علت این‌که سقراط خودش را سوفیست نخواند.

۲) بررسی قوانین یک علم تجربی

۳) بررسی ویژگی‌های یک موجود خاص

۴) زیبایی واقعی است یا ساختهٔ ذهن انسان؟

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی

یک سؤال پرتکرار در کنکورهای سراسری و امتحانات نهایی

روش بررسی هر گزاره‌ای یا عقلی و استدلالی است یا تجربی. گزاره‌های فلسفی و هم‌چنین علم ریاضی با عقل و استدلال عقلی قابل بررسی است.

اما از کجا بفهمیم که یک گزاره فلسفی است؟

۱) اگر به مسائل بنیادی و اساسی بپردازد.

۲) اگر در مورد وجود و هستی‌شناسی باشد.

۳) اگر به فهمیدن انسان و ابزارهای شناخت او بپردازد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): هر زمان که به یک رویداد تاریخی اشاره شود و یا از نظرات و گفته‌های اشخاص یا مکاتب آورده شود، بررسی این گزاره‌ها با علم تاریخ است و روش آن تجربی است.

گزینهٔ (۲): قوانین علوم تجربی با روش تجربی بررسی می‌شوند.

گزینهٔ (۳): فلسفه به یک موجود خاص نمی‌پردازد و اصل و حقیقت وجود را بررسی می‌کند. این علوم تجربی هستند که هر کدام به موجود خاصی می‌پردازند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۸ **در کدام گزینه به مرحلهٔ مقدم نسبت به سایر گزینه‌ها در مراحل تفکر اشاره شده است؟**

۱) دانش‌آموزی پس از شنیدن نظرهای مختلف، معتبرترین دلیل را انتخاب می‌کند.

۲) فردی از خود می‌پرسد: «آیا آن‌چه می‌بینم، تمام واقعیت است؟»

۳) پژوهشگری پاسخ‌های گوناگون را کنار هم می‌گذارد و مقایسه می‌کند.

۴) معلمی نتیجه‌گیری نهایی خود را برای دیگران توضیح می‌دهد.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

مراحل تفکر:

روبه‌روشدن با مسئله

طرح پرسش

تفکر در اندوخته‌ها

رسیدن به پاسخ

پاسخ خیلی تشریحی ✔ گزینهٔ (۲): مربوط به مرحلهٔ دوم تفکر یعنی «طرح پرسش» است و مقدم بر سایر گزینه‌ها است، زیرا گزینه‌های (۱) و (۴) مربوط به مرحلهٔ چهارم یعنی «رسیدن به پاسخ» است و گزینهٔ (۳) مرحلهٔ سوم تفکر یعنی «تفکر در اندوخته‌ها» است.

نکته در این مدل تست‌ها، کلیدواژه‌ها کمک می‌کنند تا مرحله را تشخیص دهیم.

بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): «شنیدن نظرهای مختلف» ← تفکر در اندوخته‌ها/ «انتخاب معتبرترین دلیل» ← رسیدن به پاسخ

گزینهٔ (۲): طرح پرسش

گزینهٔ (۳): «مقایسهٔ پاسخ‌های گوناگون» ← تفکر در اندوخته‌ها

گزینهٔ (۴): «نتیجه‌گیری نهایی» ← رسیدن به پاسخ

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸۹ **کدام گزینه بیشتر از همه با روح نام‌گذاری «فیلسوف» در برابر «سوفیست» سازگار است؟**

۱) فیلسوف کسی است که خود را صاحب حقیقت نهایی می‌داند، اما سوفیست در جست‌وجوی آن است که دچار مغالطه می‌شود.

۲) فیلسوف کسی است که خود را دوستدار دانایی می‌داند، نه فروشندهٔ مهارت اقناع.

۳) فیلسوف کسی است که هر عقیده‌ای را بتواند اثبات کند، اما سوفیست فقط عقایدی را که باعث پیروزی بر رقیب می‌شود، توجیه می‌کند.

۴) سوفیست حق را باطل جلوه می‌دهد و کسب حقیقت را فدای پیشرفت علوم تجربی می‌کند، اما فیلسوف حقیقت را انتخاب می‌کند.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

لفظ فلسفه ← ریشهٔ یونانی دارد. ← عربی‌شدهٔ «فیلوسوفیا» به معنای دوستداری دانایی است.

تحولات معنای لفظ فلسفه: دوستداری دانایی
- ← مطلق دانش
- ← دانش خاص (متافیزیک)

سوفیست‌ها:

- گروهی از دانشمندان که برای حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری قائل نبودند و می‌گفتند هر کس هر چه فهمید، همان حقیقت و واقعیت است.
- دغدغهٔ آن‌ها بیان واقع و دفاع از حقیقت نبود.
- بیشتر به تعلیم سخنوری و وکالت اشتغال داشتند.
- مهم‌ترین هدفشان پیروزی بر رقیب بود.
- در استدلال‌های خود بیشتر از مغالطه استفاده می‌کردند (ظاهر درست، اما در واقع غلط بود).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینهٔ (۲): دوستدار دانایی، معنای لغوی فیلسوف است و سوفیست‌ها فروشندهٔ مهارت‌های اقناع در وکالت و سخنوری بودند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): فیلسوف خود را دوستدار و در جست‌وجوی دانایی و حقایق می‌داند، نه صاحب حقایق نهایی! سوفیست‌ها هم برای پیروزی بر رقیب مغالطه می‌کردند.

گزینهٔ (۳): فیلسوف تلاش نمی‌کند هر عقیده‌ای را ثابت کند!

گزینهٔ (۴): سوفیست یک حقیقت را فدای پیروزی بر رقیب می‌کند نه علوم تجربی!

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

۹۰ کدام بیت به مرحلهٔ متفاوتی از تفکر اشاره می‌کند؟

۱) نه آسمان به خودی خویش سر برآورد از عدم / نه خاک بی‌سبب آیینه‌بانِ بودن است هنوز

۲) نگاه کن که در این دشتِ رازناکِ وجود / هیچ اتفاق نیفتد به بی‌نشانِ وجود

۳) نان اگر هست، دل از بیمِ فردا نگران / نان اگر نیست، همین غصه شود قوتِ جان

۴) نه این تن است که تنها مسافر رهِ ماست / درون ما نفسی در سفرگه ماست

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✔

گزینهٔ (۳): در این بیت به معیشت و مسائل روزمره اشاره شده که مربوط به مرتبهٔ اول تفکر یعنی تفکر «غیرفلسفی» است، همان که ملاصدرا ماندن در آن را شایستهٔ انسان نمی‌داند، اما سایر ابیات به مسائل بنیادی اشاره می‌کنند که مربوط به مرتبهٔ دوم تفکر یعنی تفکر «فلسفی» است که ملاصدرا این دسته مسائل را فطرت ثانی می‌نامد و از انسان می‌خواهد از فطرت اول عبور کند و به فطرت ثانی که مرحله‌ای برتر و عالی‌تر است، برسد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های (۱) و (۲): موضوع این دو بیت «اصل علیت» و نفی اتفاق است که از مسائل فلسفی است.

گزینهٔ (۴): این گزینه به نفس اشاره دارد که از موضوعات مهم انسان‌شناسی فلسفی است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت